

การออกแบบและพัฒนารูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์
ภายใต้โครงการการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอจาก
ผ้าไหมสุรินทร์ ด้วยภูมิปัญญาพื้นบ้าน สู่ความเป็นสากล

พจนา นุ่มหิ้นต์

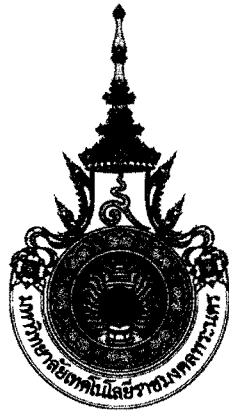
อุษา ตั้งธรรม

สุรีย์ สุทธิสังข์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณเงินแผ่นดินประจำปีงบประมาณ 2550-2551

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น

**Design and Develop the Style of Apparel from Surin's Silk
Under Design and Develop Textile Products from Surin's Silk
from Folk Wisdom to International**

**POJANA NUMAHUN
USA THANGTHAM
SUREE SUTESUNG**

Rajamangala Univerasity of Technology Phra Nakhon

**This Report is Funded by Rajamangala Univerasity of Technology Phra Nakhon,
Faculty of Industrial Textiles and Fashion Design, Fiscal Year 2007-2008**

ชื่อเรื่อง : การออกแบบและพัฒนารูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์

ผู้วิจัย : พงณา นุ่มหันท์ อุษา ตั้งธรรม สุรีย์ สุทธิสังข์

พ.ศ. : ๒๕๕๑

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบและพัฒนาในรูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์และถ่ายทอดเทคโนโลยีในรูปแบบอบรมเชิงปฏิบัติการ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ๕ ประเภท ๆ ละ ๓ รูปแบบ รวม ๑๕ รูปแบบ ได้แก่ เสื้อสตรี เสื้อบุรุษ กระโปรง กางเกง และชุดสตรี แบบสอบถามแบบประเมินความคิดเห็น แบบประเมินผลงาน แบบประเมินกระบวนการฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็น กลุ่มผู้สนใจ จำนวน ๓๐๐ คน และกลุ่มผู้เข้ารับการอบรม ชุมชนอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ จำนวน ๒๕ คน สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า

การประเมินผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์ ๕ ประเภท ๑๕ รูปแบบจากกลุ่มผู้สนใจส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง มีอายุ ๓๑-๔๐ ปี รับราชการ การศึกษาระดับปริญญาตรี และรายได้ ๑๐,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐ บาท มีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์ พบว่า เสื้อชายรูปแบบ A เสื้อสตรีรูปแบบ B กระโปรงรูปแบบ C มีความเหมาะสมมากที่สุด ทั้งด้านรูปแบบ ลวดลายและสี และโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยรวม ๔.๕๗, ๔.๔๖ และ ๔.๔๕ ตามลำดับ

การประเมินกระบวนการฝึกอบรม กลุ่มผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง มีอายุ ๓๑-๔๐ ปี อาชีพทำนา การศึกษาระดับประถมศึกษา รายได้ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท ก่อนการฝึกอบรมมีความรู้และความสามารถเกี่ยวกับการออกแบบ ตัดเย็บ และตกแต่งเสื้อผ้าจากผ้าไหม ในระดับน้อย หลังการฝึกอบรม มีความรู้และสามารถปฏิบัติได้ทั้ง ๓ ด้านในระดับมาก และมีความต้องการอบรมในครั้งต่อไป ในระดับมากที่สุด และการประเมินผลงานสำเร็จในการปฏิบัติงานของผู้เข้าอบรม พบว่า ผลงานสำเร็จของกลุ่มผู้เข้าอบรมการออกแบบและตัดเย็บเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์ มีค่าเฉลี่ย ๔.๑๕ จัดอยู่ในระดับดีมาก

รูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์ นำมาทำเป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง โดยผ่านการวิเคราะห์ ได้เป็นผลิตภัณฑ์ ๕ ประเภท ๆ ละ ๓ รูปแบบ รวม ๑๕ รูปแบบ ตัดเย็บจากผ้าไหมสุรินทร์ คัดเลือกลวดลาย ๕ ลวดลาย จากโครงการวิจัยการออกแบบและพัฒนาลวดลายและสีผ้าไหมสุรินทร์

Title : The Design and Development of Garment Pattern from Surin Silk
Researchers : POJANA NUMAHUN USA THANGTHAM SUREE SUTESUNG
Year : ၂၀၀၈

ABSTRACT

The purport of this research was to design and develop the garment pattern from Surin silk and relay the pattern action training in Technology. This research was the developmental research, The tolls of the research were compose of ၃ categories, ၈ patterns in one category, the total was ၂၄ patterns, for example : women clothes, men clothes, skirts, trousers, and dresses. The questionnaire, the opinion assessment, the work evaluation, the procedure training assessment, the samples of this research were the group of ၈၀၀ interested persons and ၂၄ trainees of community groups in Khwgosinrin district Surin province. The statistics were frequency value, percentage value, the standard deviation.

The result of this research was the assessment of garment products from Surin silk for ၃ categories ၂၄ patterns from the group of interested persons. There were ၈၀-၉၀ years old of female in government officers, bachelor's degree and incomes were ၈၀,၀၀၀-၁၄,၀၀၀ baht. The thought that the garment products from Surin silk were A-men patterns, B-women patterns, C-skirt patterns were the most suitability in the pattern, the design and the color. The generalization was ၄.၄၈, ၄.၄၆, and ၄.၄၄

The procedure training assessment, the trainee majority groups was ၈၀-၉၀ years old of female, the occupation were farmers, elementary education level, and lower income ၄,၀၀၀ baht. Before training, they had the knowledge and the ability in design, cut and sew and decorate garments from silk garments in low level. After training, they had the knowledge and the ability in design for ၈ mains in high level and they required to train in the next time, in the most level and the work evaluation was succeed in practicing work of the trainees. The result of the trainees were succeed in taking design and cut and sew the garments from Surin silk was ၄.၈၄ in the excellent level.

The garment patterns from Surin silk brought in original products that could apply the advantage effectively by the analysis in ၃ categories, ၈ patterns in one category, in ၂၄ patterns from Surin silk. Choosing ၃ design from the research project of design and development design and color of Surin silk.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ ประสบความสำเร็จเพราะได้รับความอนุเคราะห์จากอธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ที่อนุเคราะห์ให้ใช้งบประมาณแผ่นดินของมหาวิทยาลัย ในการดำเนินงานวิจัย ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ภูวพัทธ์ เอกตาแสง คณบดีคณะอุตสาหกรรม สิ่งทอและออกแบบแฟชั่น ที่ให้การสนับสนุน รวมทั้งอนุเคราะห์ให้ดำเนินงานวิจัยตลอดโครงการ ขอขอบคุณผู้บริหาร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ ที่ให้ความอนุเคราะห์ ประสานงานการดำเนินงานวิจัย ขอขอบคุณอาจารย์เกียรติชัย ดวงศรี ที่ติดต่อประสานงานตลอด โครงการ เกี่ยวกับการสำรวจ ติดต่อสถานที่ ผู้เข้าอบรม ขอขอบคุณชุมชนบ้านตาถูก หมู่ ๑ ตำบลตาถูก อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ที่ให้ความร่วมมือในการเข้าฝึกอบรม และชุมชนบ้านแกใหญ่ หมู่ ๑ ตำบลแกใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ที่มีส่วนร่วมในผลสำเร็จของโครงการวิจัยนี้ และสุดท้ายขอขอบคุณบุคลากรทุกท่านที่มีส่วนร่วมในความสำเร็จของผลงานวิจัยและเอกสารฉบับนี้

พจนานุกรมบัณฑิตและคณะ
กันยายน ๒๕๕๑

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญภาพ	ช
สารบัญตาราง	ฉ
บทที่	
๑ บทนำ	
ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์	๒
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๒
ขอบเขตของการวิจัย	๓
นิยามศัพท์	๓
สมมติฐาน	๓
๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
บริบทของจังหวัดสุรินทร์	๔
ผ้าไหม	๑๐
ผ้าไหมในประเทศไทย	๑๗
ผ้าไหมสุรินทร์	๒๔
การออกแบบเสื้อผ้า	๓๖
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔๕

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
๓ วิธีดำเนินการวิจัย	
การกำหนดประชากรเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง	๕๑
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๕๑
การดำเนินงานตามแผนและการเก็บรวบรวมข้อมูล	๖๐
การวิเคราะห์ข้อมูล	๖๑
๔ ผลการวิจัย	
ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ	๖๕
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้สนใจ	๖๕
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้สนใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์	๗๐
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าอบรม	๗๔
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้เข้าอบรมที่มีต่อการฝึกอบรม	๗๖
ผลการประเมินผลงานสำเร็จในการปฏิบัติของผู้เข้าอบรม	๗๘
๕ สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย	๘๑
ข้อเสนอแนะ	๘๒
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก ก.	
แบบประเมินผลิตภัณฑ์ต้นแบบสำหรับผู้เชี่ยวชาญ	๘๔
แบบประเมินผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสำหรับกลุ่มผู้สนใจ	๘๕
แบบสอบถามความต้องการเข้าอบรม	๘๓
แบบประเมินผลงานสำเร็จในการปฏิบัติ	๘๕
แบบประเมินกระบวนการฝึกอบรมสำหรับผู้เข้าอบรม	๘๖

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก ข.	
ภาพร่างงานต้นแบบเสื้อผ้า	๑๐๐
กิจกรรมการสำรวจข้อมูลครั้งที่ ๑	๑๐๕
กิจกรรมการสำรวจข้อมูลครั้งที่ ๒	๑๐๖
กิจกรรมการถ่ายทอดเทคโนโลยี	๑๐๗
กิจกรรมเผยแพร่งานวิจัย	๑๐๘

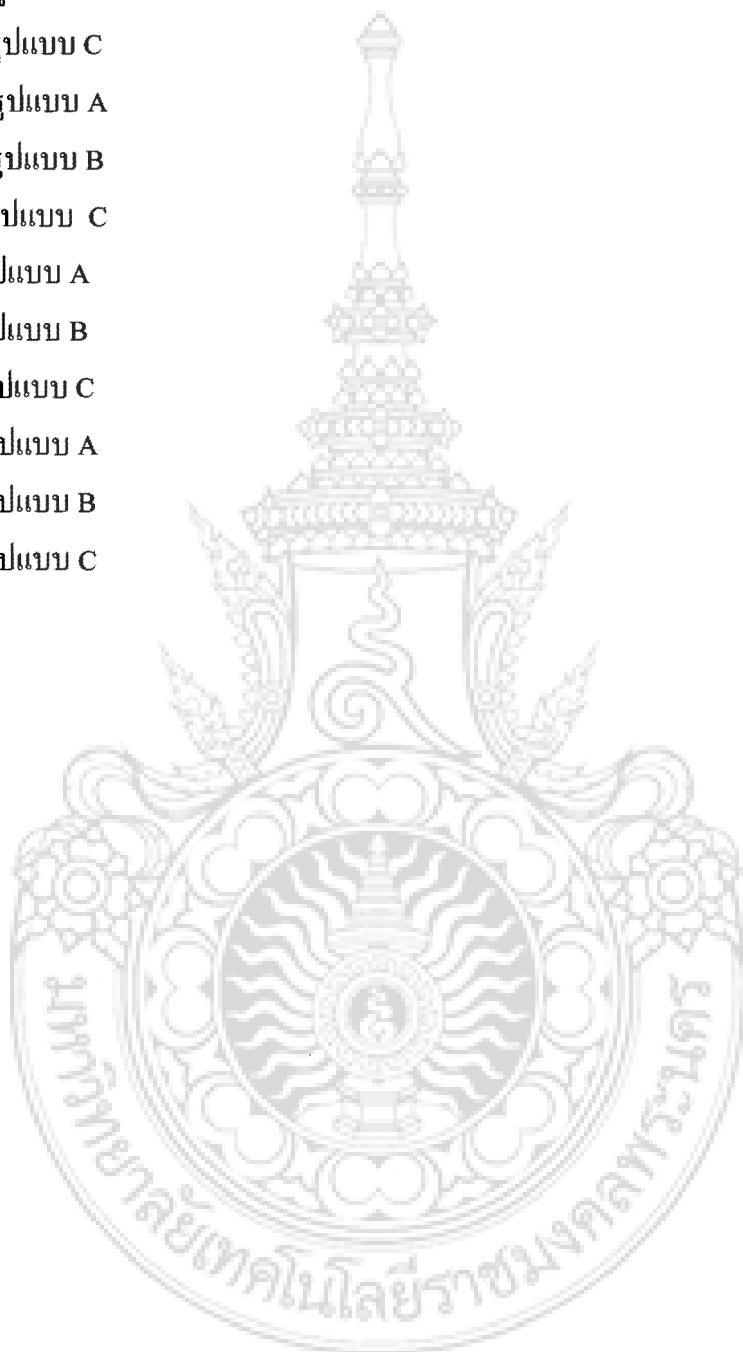

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
๒.๑ แผนที่ประเทศไทย แสดงที่ตั้งของจังหวัดสุรินทร์	๖
๒.๒ แผนที่จังหวัดสุรินทร์	๖
๒.๓ ตราประจำจังหวัดสุรินทร์	๗
๒.๔ ผ้าลายพระตะบองและลายรันยูลเสด็จ	๒๕
๒.๕ ผ้าลายเรือหงษ์และลายธรรมมาสน์	๒๖
๒.๖ ผ้าลายปะกาต้อรอบ (คอกมะเขือ) และลายตะวี่วยสะเน็จ (ลายยอดถั่ว)	๒๖
๒.๗ ผ้าลายนกยูงและลายโกนกระอือบ (ลายลูกกบ)	๒๗
๒.๘ ผ้าลายมัดหมี่โฮลและลายมัดหมี่โฮลประยุกต์	๒๗
๒.๙ ผ้าลายสระมอ	๒๘
๒.๑๐ ผ้าลายอันลวยซิม	๒๘
๒.๑๑ ผ้าลายสาธุ	๒๙
๒.๑๒ ผ้าลายโสร่ง	๒๙
๒.๑๓ ผ้าลายกระนิว	๓๐
๒.๑๔ ผ้าลายมัดหมี่	๓๐
๒.๑๕ ผ้าลายพระตะบอง	๓๑
๒.๑๖ ผ้าลายช้าง ผ้าลายม้า	๓๑
๒.๑๗ ผ้าลายนกยูง	๓๒
๒.๑๘ ผ้าลายไก่	๓๒
๒.๑๙ ผ้าลายมัดหมี่กั้น	๓๓
๒.๒๐ ผ้าลายหมี่โฮล	๓๓
๒.๒๑ ผ้าลายอัมปรม	๓๔
๒.๒๒ ผ้าลายโคม	๓๔
๒.๒๓ ผ้าลายขอ	๓๕
๒.๒๔ ผ้าลายลายฉลุคู้กหรือลายลูกแก้ว	๓๕
๒.๒๕ แสดงเส้นด้านในของเสื่อผ้า	๔๑

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
๓.๑ เสือสตรี รูปแบบ A	๕๒
๓.๒ เสือสตรี รูปแบบ B	๕๓
๓.๓ เสือสตรี รูปแบบ C	๕๓
๓.๔ เสือนุรุษ รูปแบบ A	๕๔
๓.๕ เสือนุรุษ รูปแบบ B	๕๔
๓.๖ เสือนุรุษ รูปแบบ C	๕๕
๓.๗ กระโปรงรูปแบบ A	๕๕
๓.๘ กระโปรงรูปแบบ B	๕๖
๓.๙ กระโปรงรูปแบบ C	๕๖
๓.๑๐ กางเกงรูปแบบ A	๕๗
๓.๑๑ กางเกงรูปแบบ B	๕๗
๓.๑๒ กางเกงรูปแบบ C	๕๘
๓.๑๓ ชุดสตรีรูปแบบ A	๕๘
๓.๑๔ ชุดสตรีรูปแบบ B	๕๙
๓.๑๕ ชุดสตรีรูปแบบ C	๕๙

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๔.๑ ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์ ๑๕ รูปแบบ	๖๓
๔.๒ แสดงคำร้อยละของกลุ่มผู้ประเมินจำแนกตามเพศ	๖๕
๔.๓ แสดงคำร้อยละของกลุ่มผู้ประเมินจำแนกตามอายุ	๖๕
๔.๔ แสดงคำร้อยละของกลุ่มผู้ประเมินจำแนกตามอาชีพ	๖๖
๔.๕ แสดงคำร้อยละของกลุ่มผู้ประเมินจำแนกตามรายได้ต่อเดือน	๖๖
๔.๖ แสดงคำร้อยละของกลุ่มประเมินจำแนกตามระดับการศึกษา	๖๗
๔.๗ แสดงคำร้อยละของกลุ่มผู้ประเมินเกี่ยวกับชนิดของผ้าที่เหมาะสมกับชุดโอกาสพิเศษ	๖๗
๔.๘ แสดงคำร้อยละของกลุ่มผู้ประเมินเกี่ยวกับเสื้อผ้าประเภทที่เหมาะสมกับการตัดเย็บด้วยผ้าไหม	๖๘
๔.๙ แสดงคำร้อยละของกลุ่มผู้ประเมินเกี่ยวกับความนิยมในการเลือกสีของผ้าไหมสำหรับตัดเย็บเสื้อผ้า	๖๘
๔.๑๐ แสดงคำร้อยละของกลุ่มผู้ประเมินจำแนกความสำคัญในการเลือกเสื้อผ้าไหม	๖๙
๔.๑๑ แสดงคำร้อยละของกลุ่มผู้ประเมินจำแนกตามลักษณะการตกแต่งรูปแบบเสื้อผ้าไหม	๖๙
๔.๑๒ แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มผู้ประเมินความคิดเห็นที่มีต่อผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าเกี่ยวกับความเหมาะสมด้านรูปแบบ ลวดลายและสี และโดยภาพรวม	๗๐
๔.๑๒ แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มผู้ประเมินความคิดเห็นที่มีต่อผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าเกี่ยวกับความเหมาะสมด้านรูปแบบลวดลาย และสีและ โดยภาพรวม (ต่อ)	๗๑
๔.๑๓ แสดงจำนวนข้อมูลของข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้สนใจที่มีต่อการออกแบบและพัฒนา รูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์	๗๓
๔.๑๔ แสดงคำร้อยละของกลุ่มผู้เข้าอบรมจำแนกตามเพศ	๗๔
๔.๑๕ แสดงคำร้อยละของกลุ่มผู้ฝึกอบรมจำแนกตามอายุ	๗๔
๔.๑๖ แสดงคำร้อยละของกลุ่มผู้ฝึกอบรมจำแนกตามอาชีพ	๗๕
๔.๑๗ แสดงคำร้อยละของกลุ่มผู้ฝึกอบรมจำแนกตามรายได้ต่อเดือน	๗๕

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๑๘	แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ฝึกอบรมจำแนกตามระดับการศึกษา	๗๕
๔.๑๙	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มผู้รับการอบรม ที่มีความคิดเห็นต่อการอบรมการออกแบบและพัฒนารูปแบบเสื้อผ้า จากผ้าไหมสุรินทร์	๗๖
๔.๒๐	แสดงจำนวนข้อมูลของข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้เข้าอบรมที่มีต่อ การอบรมการออกแบบและพัฒนารูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์	๗๗
๔.๒๑	แสดงคะแนนเฉลี่ยของผลงานสำเร็จในการปฏิบัติการออกแบบ และตัดเย็บเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์	๗๘

บทที่ ๑

บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

ผ้าไหมสุรินทร์สายใยแห่งอารยธรรมขอม ผ้าทอของสุรินทร์ มีประวัติความเป็นมายาวนาน และยังคงรักษารูปแบบลวดลาย ลีลาที่แปลกตา ความประณีต และกลวิธีการทอแบบโบราณไว้ได้ จนถึงปัจจุบัน ชาวสุรินทร์ส่วนใหญ่ โดยเฉพาะกลุ่มที่พูดภาษาเขมร ยังคงผลิตผ้าไหมที่มีเทคนิคการผลิตเฉพาะตัว ซึ่งบรรพบุรุษได้สืบทอดหลักการและกรรมวิธีการผลิต เช่น การเลี้ยงไหม การมัดหมี่ การย้อมสี และการทอ เป็นต้น

จังหวัดสุรินทร์นิยมนำเส้นไหมชั้นหนึ่งหรือไหมน้อย (ภาษาเขมร เรียก “โซกซัก”) มาใช้ในการทอผ้า ไหมน้อยจะมีลักษณะเป็นผ้าไหมเส้นเล็ก เรียบ นุ่ม เวลาสวมใส่จะรู้สึกเย็นสบาย นอกจากนี้การทอผ้าไหมของจังหวัดสุรินทร์ ยังมีกรรมวิธีการทอที่สลับซับซ้อน และเป็นกรรมวิธีที่ยาก ซึ่งต้องใช้ความสามารถและความชำนาญ เช่น การทอผ้ามัดหมี่ พร้อมยกดอกไปในตัว ซึ่งทำให้ผ้าไหมที่ได้เป็นผ้าเนื้อแน่น มีคุณค่า มีการทอแห่งเดียวในประเทศไทย

สรุปได้ว่าลักษณะเด่นของผ้าไหมสุรินทร์ คือ มีลวดลายเป็นเอกลักษณ์ ใช้ไหมน้อยในการทอ นิยมใช้สีธรรมชาติในการย้อม ฝีมือการทอจะแน่นละเอียดอ่อนประณีต ผสมผสานลวดลายต่าง ๆ เข้าด้วยกัน และเดิมชาวบ้านจะทอผ้าไหมไว้ใช้เอง เพื่อสวมใส่ในงานทำบุญและงานพิธีต่าง ๆ แหล่งผลิตผ้าไหมจะมีเกือบทุกหมู่บ้าน ลายผ้าไหม แบ่งเป็น ๖ ประเภท คือ (เครือจิต ศรีบุญนาถและคณะ, ๒๕๓๕) มัดหมี่โฮล มัดหมี่อันปรม มัดหมี่ลายต่าง ๆ ผ้าจกลายปะเต๊ะ ผ้าไหมพื้นเรียบ ผ้าไหมหา

ความวิจิตรบรรจงและประณีต ทำให้ชาวสุรินทร์มีความภาคภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งของการมีชื่อเสียงของจังหวัดสุรินทร์ โดยฝีมือทอผ้าไหมของชาวบ้าน ทำสว่าง ได้รับเลือกจากรัฐบาลให้เป็นผู้ผลิตผ้าไหมยกทอง เพื่อนำไปเป็นผ้าสำหรับตัดเสื้อ และผ้าคลุมไหล่ มอบให้กับผู้นำประเทศต่าง ๆ ที่เดินทางมาประชุมเอเปกในประเทศไทย ปลายเดือนตุลาคม ๒๕๔๖ ประชาชนส่วนใหญ่ที่ประกอบอาชีพทำนา รองลงมาค้าขาย และทอผ้าไหม โดยความร่วมมือระหว่างช่างทอที่เป็นชาวบ้านทำสว่าง และนายวิธรรม ตระกูลเงินไทย อาจารย์ผู้ออกแบบลายผ้าคอยดูแลควบคุมอย่างใกล้ชิด ซึ่งการทอผ้าไหมของชาวสุรินทร์ในครั้งนี้ นอกจากจะเป็นการส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรมผ้าไหมที่ประณีตงดงาม เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดสุรินทร์ เมืองช้างใหญ่ ไปสู่สายตานานาชาติแล้ว ยังเป็นการถ่ายทอดทักษะความชำนาญแก่กลุ่มสตรีต่าง ๆ ที่เข้าร่วมโครงการอีกด้วย และในอนาคตเชื่อว่าผ้าไหม เมืองสุรินทร์จะมีชื่อเสียงไปทั่วโลก (พิชิต สายแสงจันทร์, ๒๕๔๖)

ดังนั้นจังหวัดสุรินทร์ หมู่บ้านต่าง ๆ ที่มีการทอผ้า จึงเกิดแรงบันดาลใจกระตุ้นให้ชุมชนได้มีการทอผ้าไหม ด้วยลวดลายและสีเพื่อสู่สากลมากขึ้น แต่การที่ชุมชนผลิตผืนผ้าแล้ว อีกทางเลือกหนึ่ง

การนำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อสู่สายตาและการจำหน่ายยังคงมีน้อย ซึ่งจากการสำรวจ พบว่าชาวบ้านยังไม่มี การออกแบบและพัฒนางานทอเพื่อประยุกต์เป็นรูปแบบอื่น ๆ มากนัก ซึ่งในตลาดมีการแข่งขันกันมาก ส่วนใหญ่มักจะผลิตเป็นผืนผ้าจำหน่ายโดยทั่วไป เนื่องจากชาวบ้านที่ทอผ้าจะไม่มีแนวคิดในการผลิตผลิตภัณฑ์ จากการสอบถามชาวบ้านมีความต้องการที่จะแปรรูปผลิตภัณฑ์ แต่ไม่มีความรู้และการพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอจากผ้าไหม

จากข้อมูลดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงได้ศึกษาวิจัยการออกแบบและพัฒนา รูปแบบเสื้อผ้า จากผ้าไหมสุรินทร์ ภายใต้โครงการ การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอจากผ้าไหมสุรินทร์ ด้วยภูมิปัญญาพื้นบ้าน สู่ความเป็นสากล เพื่อวัตถุประสงค์ในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์ ประเมินผลความคิดเห็นที่มีต่อผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์และถ่ายทอดเทคโนโลยีการออกแบบและพัฒนา รูปแบบเสื้อผ้า ตามความต้องการของชุมชน อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ โดยสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของชาติที่ต้องการให้ชุมชนเข้มแข็ง มีรายได้ และมีศักยภาพส่งผลให้สินค้าสู่สากล

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อออกแบบและพัฒนา รูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์ ๕ ประเภท ๆ ละ ๓ รูปแบบ รวม ๑๕ รูปแบบ
๒. เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับกลุ่มทอผ้า อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์
๓. เพื่อประเมินผลความคิดเห็นของกลุ่มผู้สนใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์ และกลุ่มผู้เข้าอบรม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ได้ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้า ๑๕ รูปแบบ จากการออกแบบลวดลายและสีผ้าไหมสุรินทร์
๒. ได้ประยุกต์การนำผ้าไหมสุรินทร์มาผลิตผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าให้มีรูปแบบมากขึ้นและเหมาะสม สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติในการแข่งขัน
๓. ได้อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและส่งเสริมให้ชุมชนมีแนวคิด ฝึกปฏิบัติจากการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชน
๔. ได้นำความรู้ ผลลัพธ์จากงานวิจัยไปเผยแพร่ และเป็นประโยชน์กับกลุ่มผู้ผลิต ผู้บริโภค รวมทั้งผู้เกี่ยวข้อง หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ออกแบบและพัฒนารูปแบบเสื้อผ้าจากการออกแบบลวดลายและสีผ้าไหมสุรินทร์ในโครงการร่วมและทอโดยชุมชนในท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์
๒. พัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์ ๕ ประเภท ๆ ละ ๓ รูปแบบ คือ เสื้อสตรี เสื้อบุรุษ กระโปรง กางเกง ชุดสตรีรวม ๑๕ รูปแบบ
๓. ถ่ายทอดเทคโนโลยีจากผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน ๒๕ คน ที่บ้านตาถูก หมู่ ๓ ตำบลตาถูก อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

นิยามศัพท์

การออกแบบและพัฒนา หมายถึง การออกแบบโดยอาศัยหลักศิลปะและพัฒนาให้มีรูปแบบเสื้อผ้าที่เหมาะสมเป็นที่ต้องการของตลาด

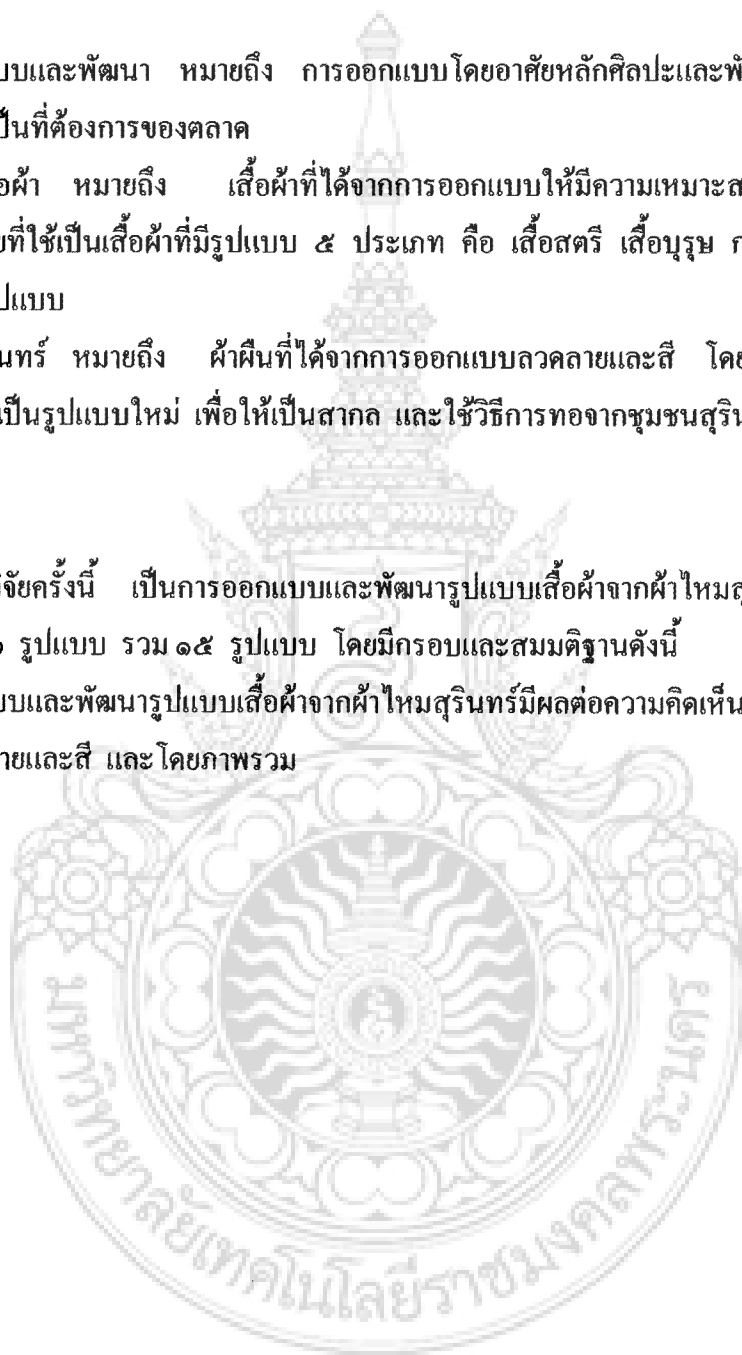
รูปแบบเสื้อผ้า หมายถึง เสื้อผ้าที่ได้จากการออกแบบให้มีความเหมาะสมกับลักษณะของผ้าไหมและลวดลายที่ใช้เป็นเสื้อผ้าที่มีรูปแบบ ๕ ประเภท คือ เสื้อสตรี เสื้อบุรุษ กระโปรง กางเกง ชุดสตรีรวม ๑๕ รูปแบบ

ผ้าไหมสุรินทร์ หมายถึง ผ้าฝ้ายที่ได้จากการออกแบบลวดลายและสี โดยการประยุกต์จากลวดลายดั้งเดิม ให้เป็นรูปแบบใหม่ เพื่อให้เป็นสากล และใช้วิธีการทอจากชุมชนสุรินทร์

สมมติฐาน

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการออกแบบและพัฒนารูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์ จำนวน ๕ ประเภท ๆ ละ ๓ รูปแบบ รวม ๑๕ รูปแบบ โดยมีกรอบและสมมติฐานดังนี้

การออกแบบและพัฒนารูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์มีผลต่อความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ด้านรูปแบบ ลวดลายและสี และโดยภาพรวม

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องการออกแบบและพัฒนารูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์ ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

๑. บริบทของจังหวัดสุรินทร์
๒. ผ้าไหม
๓. ผ้าไหมในประเทศไทย
๔. ผ้าไหมสุรินทร์
๕. การออกแบบเสื้อผ้า
๖. การพัฒนาผลิตภัณฑ์
๗. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑. บริบทของจังหวัดสุรินทร์

๑.๑ การตั้งถิ่นฐาน

จากหลักฐานที่พบภาชนะดินเผายุคก่อนประวัติศาสตร์ในบริเวณจังหวัดสุรินทร์ และพบแหล่งชุมชนโบราณหลายแห่ง แสดงให้เห็นว่า ในบริเวณจังหวัดสุรินทร์ ได้มีผู้คนอาศัยนานมาแล้วตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์

นักมานุษยวิทยาและนักโบราณคดีลงความเห็นว่า บริเวณที่ราบลุ่มตอนกลางของแม่น้ำมูลด้านตะวันออก และชุมชนทุ่งสำริดในเขตจังหวัดบุรีรัมย์ มหาสารคาม ร้อยเอ็ด สุรินทร์ และลุ่มแม่น้ำชีตอนล่างในเขตจังหวัดศรีสะเกษ ยโสธรและอุบลราชธานี คือ แหล่งอารยธรรมโบราณ บรรพชนของชุมชนเหล่านี้ ได้ประดิษฐ์เครื่องปั้นดินเผาเนื้อหยาบหนา ในยุคแรก ๆ ไม่มีลวดลายเขียนสีในยุคต่อมาได้พัฒนาเป็นการเขียนสี และชุบน้ำโคลนสีแดง นอกจากนี้ยังได้ค้นพบหลักฐานแสดงการเปลี่ยนแปลงทางคติชนวิทยาที่สำคัญของมนุษยชาติคือ ประเพณีฝังศพครั้งที่สองโดยการบรรจุกระดูกของผู้ตาย ลงในภาชนะก่อนนำไปฝัง การฝังครั้งแรกจะนำร่างผู้ตาย ไปฝังในหลุมระยะหนึ่งแล้วจึงขุดขึ้นเพื่อทำพิธีฝังครั้งที่สอง

ลักษณะสำคัญของชุมชนเหล่านี้ก็อย่างหนึ่งคือ โครงสร้างของชุมชนมักแบ่งออกเป็น ส่วนคือ ส่วนที่อยู่อาศัยมักอยู่บนเนินดินที่ดอน พื้นที่โดยรอบเป็นที่ลุ่มสำหรับเป็นแหล่งทำกิน ด้านตะวันออกส่วนใหญ่เป็นศาสนสถาน ด้านตะวันตกเป็นป่าช้า การขยายตัวของชุมชนมักขยายไปทางทิศตะวันตก

ชุมชนเหล่านี้มีการขยายตัวทั้งทางเศรษฐกิจและทางการเมือง จัดตั้งขยายเป็นชุมชนเมือง เป็นรัฐยุคต้นประวัติศาสตร์ได้หลอมรวมกันเป็นอาณาจักรเจนละ หรืออีสานปุระ มีหลักฐานแสดงความเจริญหลายอย่างเช่น การถลุงเหล็ก การทำเกลือ ปลูกข้าว การขุดคู กักเก็บน้ำเพื่อการเกษตรและการป้องกันตัว

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี กล่าวถึงความเป็นมาของจังหวัดสุรินทร์ ดังนี้ จังหวัดสุรินทร์ได้รับการสันนิษฐานจากนักประวัติศาสตร์ว่า พื้นที่อันเป็นที่ตั้งเมืองสุรินทร์มีชุมชนอาศัยอยู่เมื่อประมาณ ๒,๐๐๐ ปีล่วงมาแล้ว ในสมัยที่พวกขอมเรืองอำนาจเมื่อขอมเสื่อมอำนาจลงเมืองสุรินทร์ได้ถูกทิ้งร้างจนกลายเป็นป่าคงอยู่นานจนกระทั่งในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย พ.ศ. ๒๒๖๐ ชาวพื้นเมืองกลุ่มหนึ่งที่เรียกตัวเองว่าส่วยหรือกวยซึ่งอาศัยอยู่แถบเมืองอัตปือแสนแป แคว้นจำปาศักดิ์ซึ่งขณะนั้นเป็น ดินแดนของไทย และเป็น ผู้ที่มีความสามารถในการจับช้างป่ามาเลี้ยงไว้ใช้งานเป็นอย่างมากได้พากันอพยพข้ามลำน้ำโขง มาสู่ฝั่งขวาโดย ได้แยกย้ายกันไปตั้งชุมชนที่เมืองสิง อำเภोजอมพระ บ้านโคกลำดวน อำเภอชุมพวงจังหวัดศรีสะเกษ บ้านอัจจะปะนึ่ง อำเภอสังขะ และบ้านกุดปะไท อำเภอศีขรภูมิ แต่ละบ้านจะมี หัวหน้าควบคุมอยู่

ในปีพ.ศ. ๒๓๐๖ หลวงสุรินทร์ภักดีหรือเชียงปุมหัวหน้าหมู่บ้านเมืองทีได้ขอให้เจ้าเมืองพิมายกราบบังคมทูลขอพระกรุณาโปรดเกล้าฯ จากพระเจ้าอยู่หัว พระที่นั่งสุริยามรินทร์ย้ายหมู่บ้านจากบ้านเมืองทีมาตั้งอยู่ที่บริเวณบ้านคูประทาย บริเวณซึ่งเป็นที่ตั้งเมืองสุรินทร์ในปัจจุบันนี้เนื่องจากเห็นว่า เป็นบริเวณที่มีชัยภูมิเหมาะสม มีกำแพงค่ายคูล้อมรอบ ๒ ชั้น มีน้ำอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การประกอบอาชีพและอยู่อาศัย ต่อมาหลวงสุรินทร์ภักดีได้กระทำความดีความชอบเป็นที่โปรดปรานพระเจ้าอยู่หัว พระที่นั่งสุริยามรินทร์จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกบ้านคูประทาย เป็นเมืองประทายสมันต์และเลื่อนบรรดาศักดิ์หลวงสุรินทร์ภักดีเป็นพระยาสุรินทร์ภักดีศรีณรงค์จางวางให้เป็นเจ้าเมืองปกครอง

ในปีพ.ศ. ๒๓๒๕ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนชื่อเมืองประทายสมันต์เป็นเมืองสุรินทร์ ตามสร้อยบรรดาศักดิ์เจ้าเมืองเมืองสุรินทร์มีเจ้าเมืองปกครองสืบเชื้อสายกันมารวม ๑๑ คน จนถึงปี พ.ศ.๒๔๕๑ ได้มีการปรับปรุงระบบบริหารราชการแผ่นดินเป็นแบบเทศาภิบาลส่วนกลางจึงได้แต่งตั้งพระกรุงศรีบุรีรักษ์ (สุม สุมานนท์) มาดำรงตำแหน่งเป็น ข้าหลวงประจำจังหวัดหรือผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นคนแรก (สารานุกรมเสรี,๒๕๕๑)

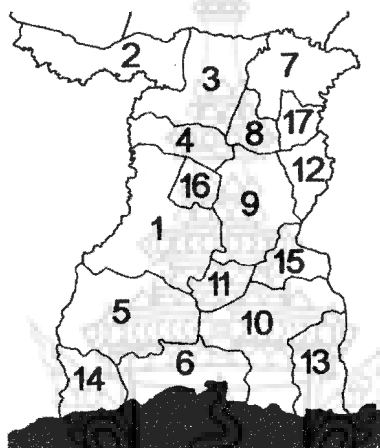
๑.๒ ที่ตั้งและอาณาเขตของจังหวัดสุรินทร์

จังหวัดสุรินทร์ เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง หรือ "อีสานใต้" มีชื่อเสียงด้านการเลี้ยงช้าง การทอผ้าไหม และมีปราสาทขอมหลายแห่ง มีผู้คนหลายเผ่าและภาษา เช่น ไทยอีสาน ส่วย กวย เขมร

ชื่อภาษาไทย	สุรินทร์
ชื่ออักษรโรมัน	Surin
ผู้ว่าราชการ	นายปราโมทย์ สัจจรักษ์ (ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๑)
สีประจำกลุ่มจังหวัด	ส้ม
ต้นไม้ประจำจังหวัด	กันเกรา
ดอกไม้ประจำจังหวัด	กันเกรา

ภาพที่ ๒.๑ แผนที่ประเทศไทย แสดงที่ตั้งของจังหวัดสุรินทร์
ที่มา : สารานุกรมเสรี (๒๕๕๑)

ภาพที่ ๒.๒ แผนที่จังหวัดสุรินทร์
ที่มา : สารานุกรมเสรี (๒๕๕๑)

๑. อำเภอเมืองสุรินทร์
๒. อำเภอยางชุมน้อย
๓. อำเภอท่าตูม
๔. อำเภอจอมพระ
๕. อำเภอปราสาท
๖. อำเภอกาบเชิง
๗. อำเภอรัตนบุรี
๘. อำเภอสนม

- ๘. อำเภอศีขรภูมิ
- ๑๐. อำเภอสังขะ
- ๑๑. อำเภอลำดวน
- ๑๒. อำเภอสำโรงทาบ
- ๑๓. อำเภอบัวเชด
- ๑๔. กิ่งอำเภอพนมดงรัก
- ๑๕. กิ่งอำเภอศรีณรงค์
- ๑๖. กิ่งอำเภอเขวาสินรินทร์
- ๑๗. กิ่งอำเภอโนนนารายณ์

ภาพที่ ๒.๓ ตราประจำจังหวัดสุรินทร์

ที่มา : สารานุกรมเสรี (๒๕๕๑)

- ตราประจำจังหวัด : รูปพระอินทร์ทรงช้างอัญมณีหน้าปราสาทหินศีขรภูมิ
(เดิมเรียกว่าปราสาทหินบ้านระแงง)
- ดอกไม้ประจำจังหวัด : ดอกก้านเกรา (*Fagraea fragrans*)
- ต้นไม้ประจำจังหวัด : ก้านเกรา (*Fagraea fragrans*)
- คำขวัญประจำจังหวัด : สุรินทร์ถิ่นช้างใหญ่ ผ้าไหมงาม ประคำสวย ร่ำรวยปราสาท
ผักกาดหวาน ข้าวสารหอม งามพร้อมวัฒนธรรม

จังหวัดสุรินทร์ ตั้งอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ของประเทศไทย ระหว่างเส้นแวงที่ ๑๐๓ องศา และ ๑๐๕ องศาตะวันออก และระหว่างเส้นรุ้งที่ ๑๕ องศา และ องศาเหนือ ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ ๔๕๐ กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดมหาสารคาม
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดศรีสะเกษ
- ทิศใต้ ติดต่อกับราชอาณาจักรกัมพูชา
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดบุรีรัมย์

๑.๓ ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดสุรินทร์มีเนื้อที่ประมาณ ๘,๑๒๔ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๕,๐๗๗,๕๓๕ ไร่ คิดเป็น ร้อยละ ๔.๘ ของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมด ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปมีลักษณะดังนี้คือบริเวณซึ่งติดต่อกับราชอาณาจักรกัมพูชา มีป่าทึบและภูเขาสลับซับซ้อน ถัดจากบริเวณภูเขา จะเป็นที่ราบสูงกลุ่มๆ คอนๆ ลักษณะลูกคลื่นลอนลาดบริเวณตอนกลาง ของจังหวัด จะเป็นที่ราบลุ่มเป็นส่วนใหญ่ มีที่ราบสูงอยู่บางตอน ด้านเหนือของจังหวัดเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำไหลผ่าน

จังหวัดสุรินทร์มีลำน้ำธรรมชาติที่สำคัญ ๘ สายดังนี้คือ แม่น้ำมูล ลำน้ำชี ห้วยเสนง ลำห้วยพลับพลา ลำห้วยระวี ลำห้วยทับทัน ลำห้วยระหารและลำห้วยแก้ว เป็นลำน้ำที่ทำประโยชน์ให้แก่จังหวัดสุรินทร์ นอกจากนี้ ๘ แห่งนี้แล้ว ยังมีลำน้ำและหนองน้ำอีกมากมายกระจัดกระจายอยู่ในอำเภอต่าง ๆ แต่แหล่งน้ำต่าง ๆ ดังกล่าว ไม่สามารถอำนวยประโยชน์ให้แก่เกษตรกรได้มากนัก ในฤดูแล้งส่วนใหญ่ น้ำจะแห้ง เว้นแต่ลำน้ำมูลซึ่งมีน้ำไหลตลอดปี

จังหวัดสุรินทร์ มีพื้นที่ที่ได้รับการประกาศเป็นเขตป่าจำนวน ๑,๓๘๒,๖๒๕ ไร่หรือคิดเป็นร้อยละ ๒๗.๒๓ ของพื้นที่จังหวัด ไม่มีอุทยานแห่งชาติมีวนอุทยานจำนวน ๒ แห่ง คือวนอุทยานพนมสวาย อำเภอเมืองสุรินทร์ เนื้อที่ ๒,๕๐๐ ไร่ และวนอุทยานป่าสนหนองคู อำเภอสังขะ เนื้อที่ ๖๒๕ ไร่และมีเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ๑ แห่งคือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยสำราญ - ห้วยทับทัน อยู่ในพื้นที่กิ่งอำเภอมณฑรัก อำเภอคาบเชิง อำเภอสังขะ และอำเภอบัวเชด เนื้อที่ ๓๑๓,๗๕๐ ไร่

๑.๔ โครงสร้างทางสังคม

จังหวัดสุรินทร์ มีประชากรร้อยละ ๕๑ อาศัยอยู่ในเขตชนบท มีภาษาพูดพื้นเมือง ที่แตกต่างกันเป็น ๓ กลุ่มคือ กลุ่มแรกเป็นกลุ่มที่พูดภาษาเขมร ส่วนใหญ่อาศัยอยู่แถบอำเภอเมือง ปราสาท คาบเชิง สังขะ บัวเชด จอมพระ ศีขรภูมิ ท่าตูม ชุมพลบุรี ลำดวน กลุ่มที่สองเป็นกลุ่มที่พูดภาษาส่วย อาศัยอยู่ในแถบอำเภอสำโรงทาบ ท่าตูม สนม จอมพระ ศีขรภูมิ รัตนบุรี และกระจายอยู่ตามอำเภออื่น ๆ อีกเล็กน้อย กลุ่มที่สามเป็นกลุ่มที่พูดภาษาพื้นเมืองอีสาน (ลาว) อาศัยอยู่แถบอำเภอสนม รัตนบุรี ท่าตูม ชุมพลบุรี และศีขรภูมิ

เนื่องจากประชาชนมีภาษาพูดที่แตกต่างกัน จึงทำให้แต่ละกลุ่มมีขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมที่แตกต่างกันบ้าง แต่อย่างไรก็ตาม ประชากรทั้ง ๓ กลุ่ม มีความเป็นมาที่กลมกลืนกัน มีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย มีความสามัคคีต่อกันเป็นอย่างดี ไม่ปรากฏการเกิดปัญหาระหว่างกลุ่มชนแต่อย่างใด

๑.๕ แผนยุทธศาสตร์ของจังหวัดสุรินทร์

วิสัยทัศน์

เกษตรอินทรีย์เป็นเลิศ เปิดประตูสู่อิน โดจีน

ประเด็นยุทธศาสตร์

๑. ด้านเกษตรอินทรีย์
๒. ด้านการพัฒนาไหมสุรินทร์และผลิตภัณฑ์ OTOP
๓. ด้านการฟื้นฟูอนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เป้าประสงค์

๑. ลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิตและเพิ่มคุณภาพของผลผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์
๒. การพัฒนาผ้าไหมสุรินทร์ และผลิตภัณฑ์ OTOP ให้ก้าวไกลสู่ตลาดโลก
๓. การเพิ่มพื้นที่สีเขียว

กลยุทธ์

๑. เพิ่มศักยภาพการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์
๒. จัดตั้งและเพิ่มความเข้มแข็งให้สถาบันเกษตรกรเพื่อการแปรรูปและการตลาด
๓. เพิ่มศักยภาพการผลิตผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ OTOP
๔. เพิ่มพื้นที่ปลูกป่า

๑.๖ แผนปฏิบัติราชการ ๔ ปี (พ.ศ. ๒๕๔๘-๒๕๕๑) จังหวัดสุรินทร์

จังหวัดสุรินทร์ เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มีพื้นที่ปลูกข้าวหอมมะลิมากที่สุด พื้นที่ตอนล่างของจังหวัดติดกับประเทศกัมพูชา ซึ่งเป็นแหล่งอารยธรรมที่เก่าแก่มีสถกยภาพพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกโลก มีการทอผ้าไหมพื้นเมืองที่มีคุณภาพมีเอกลักษณ์เป็นผ้าไหมยกทองลายโบราณชั้นสูง

ศักยภาพการพัฒนาของจังหวัดสุรินทร์

๑. เป็นแหล่งผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ที่มีชื่อเสียง
๒. มีแหล่งอารยธรรมที่เก่าแก่และหลากหลาย
๓. แหล่งผลิตผ้าไหมพื้นเมืองที่มีคุณภาพและมีเอกลักษณ์โดดเด่น โดยเฉพาะผ้าไหมยกทองลายโบราณชั้นสูง
๔. มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ สามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกโลก

๑.๗ วิสัยทัศน์จังหวัดสุรินทร์ “เกษตรอินทรีย์เป็นเลิศ เปิดประตูอินโดจีน”

เป้าประสงค์การพัฒนา

๑. ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และคุณภาพของการผลิตเกษตรอินทรีย์
๒. เพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว
๓. พัฒนาผ้าไหมสุรินทร์ ให้ก้าวไกลสู่ตลาดโลก
๔. ให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักในการใช้พลังงานจากธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ
๕. ประชาชนตื่นตัวในการฟื้นฟู อนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๖. ประชาชนมีความรู้ คุณธรรม จริยธรรม มีสุขภาพดี และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

๒. ผ้าไหม

๒.๑ ที่มาของผ้าไหม

คำว่า “ผ้าไหม” ก่อให้เกิดความสับสนของถ้อยคำที่หลากหลายฝังเข้าไปสู่จิตใจ เช่น ราคาสูง จนหาค่ามิได้ เป็นเงาไม้ นูรุหร่า เอเชีย ถนนสายไหม วิธีการค้าขายของคนโบราณ และเพราะเป็นประวัติศาสตร์อันยาวนาน

เรื่องของผ้าไหม ถ้าสามารถย้อนหลังกลับไปสู่เอเชียและไปยังการพัฒนาอารยธรรมได้อย่างน่าชื่นชม คนสมัยโบราณของประเทศจีนหรือถ้าย้อนหลังไปอีก ๓๐๐๐ ปีก่อนคริสตกาล ที่นั่นยังมีหลักฐานของการเลี้ยงหม่อนไหม เพราะเป็นความสวยงามและความหายาก อัตราเปรียบเทียบทองคำต่อผ้าไหมเป็นสิ่งสำคัญที่ตีเทียบและในปัจจุบัน ๑ กิโลกรัม (๒ ¼ Ld) ของผ้าไหมสีแดงเข้ม โดยได้ค่าตอบแทนประมาณ ๕๑๓๐๐ บาทจริง

กว่าผ้าไหมจะถึงยุโรปใช้ระยะเวลาเดินทางที่วัดได้ ๑ หมื่นกิโลเมตร (๖๑๒๐ ไมล์) ตามถนนสายไหมและการเดินทางแต่ละครั้งใช้เวลาประมาณ ๖ ถึง ๘ ปี กองคาราวานได้ลำเลียงสินค้าที่หลากหลายตามแนวเส้นทางน้อยที่สุด เริ่มจากก่อนศตวรรษที่ ๒ เส้นทางสายไหมได้ขยายออกจากประเทศจีนผ่านเอเชียกลางไปยังประเทศอินเดียและเข้าประเทศซีเรีย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรโรมัน ด้านการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมยังไม่แพร่หลายเท่าที่ควร นอกเหนือจากนี้ก็มีผลิตภัณฑ์แก้ว เพชรพลอย เครื่องเทศ เส้นใยเศษไหม และผ้าไหมทอ ซึ่งเป็นสินค้าที่ดีเลิศและเป็นที่ต้องการมากของชาวยุโรปได้มีการแลกเปลี่ยนกับไวน์ เรซิน น้ำหวานอัลมอนด์ ทองแดง ดีบุก และขนสัตว์ เพราะด้านสิ่งทอมีการปิดบังเป็นความลับ ทำให้เกิดความคลุมเคลือเกี่ยวกับต้นกำเนิดและองค์ประกอบของผ้าไหม ความตายเป็นการลงโทษสำหรับคนทรยศที่เผยความลับของการผลิตผ้าไหม หรือการส่งออกหนอนไหม เมล็ด ต้นหม่อน หรืออะไรก็ตามที่เกี่ยวกับกระบวนการผลิตผ้าไหม ด้วยวิธีนี้เอง ประเทศจีนได้ป้องกันเอกลักษณ์ของผ้าไหมเป็นระยะเวลาจนถึง ๒๐๐๐ ปี

ลำดับ วัน เดือน ปี Chronology	การพัฒนาอุตสาหกรรมผ้าไหม Development of Silk Industry
ก่อนคริสต์กาล Be	
๓๐๐๐	เป็นการกล่าวถึงครั้งแรกของการเลี้ยงหม่อนไหมในประเทศจีน
๓๐๐๐-๒๐๐๐	ขงจื้อกล่าวถึงหม่อนไหมและด้ายหม่อน
๒๐๐๐	การเตรียมการเกี่ยวกับปฏิทินผ้าไหม : การดำรงชีวิตของหม่อนไหมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของชาวจีน
๒๐๐	ผ้าไหมเป็นสินค้าที่มีค่าที่ผ่านเส้นทางสายไหมไปยังประเทศที่ทรากันในโลกแห่งอารยธรรม : จนกระทั่งผ้าไหมได้เป็นเอกลักษณ์ของชาวจีน; ผ้าไหมถูกลักลอบไปยังประเทศจีน
ในปีคริสต์ศักราช Ad	
ศตวรรษที่ ๓-๕	ผ้าไหมมาถึงประเทศญี่ปุ่นและประเทศข้างเคียงของจีน
ศตวรรษที่ ๖	ในปีคริสต์ศักราช ๕๕๒ ; พระ ๒ รูป ได้นำไข่หม่อนไหม, กิ่งของต้นหม่อนและรายละเอียดของการเลี้ยงหม่อนไหมไปยังเมืองบิแซนเทียม (Byzantium) ซึ่งเป็นเมืองของกรีกโบราณ
ศตวรรษที่ ๗	หลังจากการปราบปรามชาวเปอร์เซีย (Persians) ชาวอาหรับได้เริ่มงานศิลปะการทำผ้าไหมและระหว่างนั้นการปฏิบัติการทางทหารก็เข้าสู่แอฟริกาเหนือ (North Africa) ทางใต้ของสเปนและซิซิลี (Southern Spain And Sicily)
ศตวรรษที่ ๑๓-๑๔	อิตาลี และฝรั่งเศส (Italy and France) ก็ได้กลายเป็นชาวยุโรปกลุ่มแรกผู้ผลิตและผู้อบรมสั่งสอน ; ได้รับการปรับปรุงเทคนิคการทอผ้า ; โลอันซ (Lyons) เมืองในภาคตะวันออกเฉียงใต้ของฝรั่งเศสเป็นศูนย์กลางของอุตสาหกรรมผ้าไหม
ศตวรรษที่ ๑๗	อุตสาหกรรมผ้าไหมในสวิสเซอร์แลนด์ (Switzerland), เยอรมันนี (Germany) และอังกฤษ (Britain)
ศตวรรษที่ ๑๘-๒๐	อุตสาหกรรมนี้เพิ่มขึ้นมากและการเปลี่ยนแปลงของอากาศตามฤดูกาลในยุโรป การกลับมาของหัตถกรรมผ้าไหม ไปยังสถานที่ ซึ่งมีมาแต่เดิม คือ ญี่ปุ่น (Japan) เกาหลี (Korea) และอินเดีย (India) : เป้าหมายของชาวยุโรป คือ การบรรลุถึงกระบวนการผลิตผ้าไหมอย่างต่อเนื่อง

ที่มา : Hahn, S, ๑๙๕๑ : p.๑๘

ดังนั้น ผ้าไหมได้กลายเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ สำหรับการค้าขายของชาวจีนกับโลกตะวันตก ผู้ซึ่งร่วมการค้ากับชาวจีนที่มีความต้องการมากขึ้นและเป็นตำนานเล่าขานกันมากที่สุด และแพร่กระจายไปเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ผ้าไหม ซึ่งมีเรื่องเล่าต่อ ๆ กันมาและได้มีการพูดกันว่าไหมได้มาจากส่วนใบของต้นไม้ หรือจากคอกไม้ทะเลทรายของชาวจีน ซึ่งเห็นด้วยกับหนึ่งในตำนานเหล่านี้ว่า จักรพรรดินีของจีน ชื่อ สีหลิงชี (His-Ling Shi) เป็นผู้ซึ่งยังคงได้รับการเคารพยกย่องเหมือนเทพนิยายเทพธิดา Yuanfei เป็นผู้อุปถัมภ์งานผ้าไหมอยู่มาวันหนึ่งในสวนใกล้ตำหนักของเธอได้สังเกตเห็น "ผล" ของหมอนเคลื่อนไหวไปมา ได้มีการตรวจสอบอย่างละเอียดและดูแลใกล้ชิดจึงสังเกตเห็นว่าไม่ใช่ผลของหมอน แต่เป็นหนอนไหมที่มีการม้วนของเส้นใยมีลักษณะมันวาวสุกใสหรือจากบางแหล่งได้พูดว่า ตอนที่จักรพรรดินีกำลังเสวยอาหารเช้าอยู่ที่ใต้ต้นหมอนก็มีบางสิ่งบางอย่างตกลงมาข้างถ้วยน้ำชา จากนั้นเมื่อแตกตัวส่วนที่แยกออกมาก็เป็นเส้นไหมแล้วนำไปประยุกต์ใช้ในเวลาต่อมา

ในศตวรรษที่ ๒ ก่อนคริสต์กาล ผู้ลี้ภัยได้นำข้อมูลเกี่ยวกับการผลิตผ้าไหมไปยังประเทศเกาหลี (Korea) จากจุดนั้นเป็นต้นมาในที่สุดก็มาถึงประเทศญี่ปุ่น (Japan) ในปีคริสต์ศักราช ๒๐๐๑ เอกอัครราชทูตหลาย ๆ ท่านได้ไปยังประเทศจีน (China) ได้มีการสอบถามเพิ่มเติมจากผู้ปกครองเกี่ยวกับเรื่องความลับในการผลิตผ้าไหมแต่ไม่ประสบความสำเร็จ การควบคุมดูแลยังคงให้ความสำคัญระมัดระวังเพิ่มมากขึ้น ตามธรรมเนียมปฏิบัติต้องหยุดตรวจค้นลูกค้าที่จะเดินทางเข้าออกนอกประเทศทุกคน กษัตริย์ของโคทาน (King of Khotan) ได้ถามถึงการขอความช่วยเหลือจากเจ้าหญิงแห่งจักรพรรดินีของจีนได้อ้อนวอนขอโดยตรงจากเธอเพื่อให้ช่วยนำเมล็ดหมอน และรังหนอนไหมด้วยตัวเธอเอง

ในยุคกลางของศตวรรษที่ ๑๗ อาหรับ (Arabs) ได้เผยแพร่ผ้าไหมไปยังดินแดนแถบทะเลเมดิเตอร์เรเนียน (Mediterranean) และไกลออกไปสู่ประเทศสเปน (Spain) และอิตาลี (Italy) โดยการส่งเสริมของ Louis XI (๑๔๒๓-๑๔๘๓) อุตสาหกรรมผ้าไหมของฝรั่งเศสได้ปรับปรุงเทคนิคการทอให้ดีขึ้น ทั้งได้อนุญาตให้ทำการผลิตและจัดกระบวนการทำงานให้เข้าหลักการทอให้ดีขึ้น ทั้งได้อนุญาตให้ทำการผลิตและจัดกระบวนการทำงานให้เข้าหลักแห่งเหตุผล และที่เมือง โลอันซ์ (Lyons) อยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงของฝรั่งเศสได้กลายเป็นเมืองศูนย์กลางผ้าไหมที่สำคัญ ดังเช่น ช่วงต้นศตวรรษที่ ๑๔ การค้าขายผ้าไหมของเยอรมัน (German) ได้เจริญรุ่งเรืองใน Augsburg, Nuremberg, ULM และ Regensburg อุตสาหกรรมผ้าไหมของ รัสเซีย (Prussian) ได้ประสบความสำเร็จภายใต้ Frederick The Great (๑๗๑๒-๑๗๘๖) ไปสิ้นสุดของศตวรรษที่ ๑๘ แต่ก็ก็เป็นระยะเวลาไม่นานเท่าไรก็ได้้นำเรื่องราวขึ้นมาระบุนวันที่อยู่ในช่วงระหว่าง ๑๕๓๔ และ ๑๕๔๕ ที่ประเทศเยอรมันได้ให้การสนับสนุนการผลิตผ้าไหมอีกครั้งหนึ่ง การผลิตผ้าไหมในยุโรปทุกวันนี้เป็นเรื่องที่เล็กน้อย ไม่มีความสำคัญ แต่ก็ได้ผลิตในปริมาณที่เล็กน้อยที่ฟาร์มผ้าไหม Lullingstone ใกล้กับ Sevenoaks ในเมือง Kent และได้

กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของประเพณีอันเกี่ยวกับผ้าไหม ซึ่งชาวอังกฤษได้ใช้ผ้าไหมนำมาทำชุดแต่งงานจนถึงปัจจุบัน (Hahn, S. ๑๙๕๑)

๒.๒ การผลิตไหม

ไหมที่มีเส้นใยซึ่งใช้ทอเป็นผ้าได้นั้น เป็นแมลงในอันดับเลพิโดอปเทอร่า (Lepidoptera) มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Bombyx Mori* ไหมชนิดที่คนนำมาเลี้ยงมีหลายพันธุ์จำแนกออกได้ตามลักษณะต่าง ๆ เช่น จำแนกตามจำนวนวงชีวิตต่อปี ได้แก่ พันธุ์ที่ฟักออกจากไข่ตามธรรมชาติ ได้ ๑ หรือ ๒ ครั้งต่อปี พันธุ์นี้มีกำเนิดมาจากเขตอบอุ่นกับพันธุ์ที่ฟักไข่ตามธรรมชาติได้หลายครั้งต่อปี ซึ่งมีกำเนิดในเขตร้อน

ถ้าจำแนกจากแหล่งกำเนิด ได้แก่ พันธุ์ญี่ปุ่น พันธุ์จีน พันธุ์ยุโรป ไทยพันธุ์ญี่ปุ่นและพันธุ์จีน จะมีความแข็งแรงสูงกว่าพันธุ์ยุโรป นอกจากนี้อาจจำแนกตามสีของรังไหม ได้แก่ พันธุ์ที่รังไหมสีขาว สีเหลือง สีเหลืองทอง สีเหลืองอมชมพู พันธุ์ที่มีผู้นิยมเลี้ยงและมีราคาสูง คือ พันธุ์ที่ให้รังสีขาว (มณฑล จันทร์เกตุเล็ก, ๒๕๔๑)

กระบวนการเลี้ยงไหม เรียกว่า Sericulture เป็นระบบที่ได้รับการพัฒนามาจากประเทศญี่ปุ่น โดยเริ่มต้นตั้งแต่การพัฒนาพันธุ์ไหมและจากการทดลองในห้องปฏิบัติการพันธุ์ไหมที่มีคุณภาพดีที่สุด คือ พันธุ์ *Bombyx Mori* วงจรของการเพาะเลี้ยงไหมเริ่มจากขั้นตอนการวางไข่ของตัวแมลงไหม หลังจากไข่ฟักและแตกออก เป็นตัวหนอนลูกเลี้ยงด้วยใบหม่อนอ่อน โดยใช้เวลาประมาณ ๓๕ วัน หนอนไหมเจริญเติบโตได้อย่างรวดเร็วจนมีน้ำหนักประมาณ ๑๐,๐๐๐ เท่า ของเมื่อแรกเกิด กิ่งไม้เล็ก ๆ ที่วางเตรียมในจานก็จะถูกหนอนไหมนำไปใช้เริ่มสร้างรัง เรียกว่า รังไหม (Cocoon) ซึ่งมีลักษณะเป็นใยไหมที่เกิดจากหนอนไหม อัดปล่อยของเหลวออกจากต่อมรวมสองต่อมในรูเดียวกันจากส่วนหัวของตัวหนอน ดังนั้นจึงได้ออกมาเป็นเส้นใยที่เกาะติดกันด้วยสาร Sericin ช่วงเวลาเพียง ๒-๓ วัน หนอนไหมสามารถปั่นเส้นใยออกมาได้ยาวถึง ๑ ไมล์ (๑.๖ กิโลเมตร) และล้อมรอบตัวของมันเองเอาไว้ได้อย่างสมบูรณ์ เมื่อตัวหนอนเจริญเติบโตต่อไปจะเปลี่ยนแปลงสภาพเป็นคักเค้แล้วจึงโตเป็นแมลง จากนั้นก็จะปล่อยสารละลายที่สามารถละลายเส้นใยที่เป็นรังไหมให้เปิดเป็นรูบริเวณปลายของรังเพื่อคลานออกสู่ภายนอกได้ในธรรมชาติการผสมและวงจรของไหมดังกล่าวเพียงปีละครั้งเท่านั้น แต่ในการเพาะเลี้ยงและการผลิตต้องอาศัยหลักวิชาการทางวิทยาศาสตร์เข้าช่วย อาจสามารถทำให้ถึงปีละ ๓ ครั้ง (วีระศักดิ์ อุคมกิจเคชา, ๒๕๔๒)

๒.๓ เส้นใยไหม

ไหมเป็นเส้นใยธรรมชาติที่ได้จากสัตว์นับเป็นเส้นใยที่ได้พบเห็นกันอย่างยาวนานที่สุด โดยส่วนใหญ่ประกอบด้วยโปรตีนประเภท Albumen และมีลักษณะพิเศษ เฉพาะที่สุด คือ ความเป็นเงามันและความนุ่มนวล

ในกระบวนการผลิตเส้นใยทั้งหมด เส้นใยไหมเป็นสิ่งหนึ่งที่มีลักษณะคล้ายกับผิวหนังมนุษย์ ในแง่ของส่วนประกอบทางอินทรีย์สารและมีลักษณะของการป้องกันสิ่งที่เป็นภัยจากภายนอก เช่นเดียวกับคุณสมบัติที่แยกออกได้ชัดเจนทั้งความร้อนและความเย็นได้อย่างดีเยี่ยม มีความสามารถที่จะดูดซับความชื้นได้สูงถึง ๓๐ เปอร์เซ็นต์ จากน้ำหนักที่แห้งโดยปราศจากความรู้สึกเปียกชื้นตามที่ เป็นอยู่ด้วยเหตุนี้จึงมีผลในการป้องกันผิวและไม่ขัดขวางต่อการระบายอากาศของผิวสามารถต้านทาน ทำลายโดยแมลงและการผุพังได้เช่นเดียวกันแต่ไวต่อแสงอาทิตย์และสารละลาย (Alkaline) หรือมี ลักษณะเป็นด่างมีความหนาแน่นเป็นพิเศษทั้งในสภาพที่แห้งหรือเปียก ยืดออกได้ถึง ๑๕ เปอร์เซ็นต์ ซึ่งหมายถึงเส้นใยไหมยาว ๑ เมตร สามารถยืดออกได้ถึง ๑๕ เซนติเมตร (๖ นิ้ว) โดยไม่ขาดออก จากกัน

การปรากฏเป็นสีของรังไหมจะค่อย ๆ เปลี่ยนไป สีของเส้นใยไหมดิบ ขึ้นอยู่กับการก่อสาร เม็ดสีที่หนอนไหมได้รับโรคเข้าไปเป็นอาหาร สารที่เป็นสีและแร่ธาตุ ตามธรรมชาติจะถูกจัดเข้าไปอยู่ในสารอินทรีย์ แต่เมื่อเส้นใยออกไปบางส่วนของสิ่งเหล่านี้จะหายไป หลังจากกระบวนการชะล้างใน สารละลายสบู่เข้มข้น ๑-๒ เปอร์เซ็นต์ จะยังคงเหลือแต่เส้นใยไหมสีซีดขาวเหลืออยู่ ซึ่งมักจะมึ น้ำหนักสูญหายไปจาก ไหมดิบ ๓๐ เปอร์เซ็นต์ การสูญเสียน้ำหนักไปมากเช่นนี้ย่อมหมายถึง การสูญเสียต้นทุนจำนวนมากเช่นกัน เมื่อเป็นเช่นนี้บางครั้งผู้ผลิตจะพยายามที่จะชดเชยโดยการเพิ่ม น้ำหนัก เส้นใยด้วยสารแร่โลหะหรือฟอสฟอรัสจะเกิดขึ้นในช่วงของกระบวนการย้อมสี ใช้กลวิธีพลิก แผลงมาใช้เพื่อให้น้ำหนักเพิ่มขึ้นได้สูงไปถึง ๔ เท่าของไหมดิบดั้งเดิม การเพิ่มน้ำหนักให้แก่เส้นใย ไหมด้วยวิธีการอื่นไม่สร้างสรรค์เช่นนี้ จะก่อให้เกิดการหักของเส้นใยเร็วขึ้นกว่าเดิมหรือเกิดการ เสื่อมสภาพ เมื่อเกิดกระบวนการรวมตัวกับออกซิเจน

รายการต่อไปนี้แสดงให้เห็นกระบวนการในการประยุกต์ใช้ไหมดิบ

ไหมไม่ได้ฟอกสี (Unbleached Silk) ไหมจะกระด้างหรือไหมแข็ง (Hard Silk) หรือไหม เส้นใยไม้ (Bast Silk) เป็นไหมที่ไม่ได้ชะล้าง ไหมดิบเป็นไหมที่ไม่มีความเงามัน ซึ่งยังคงมีเส้นใยไม้ บางส่วนอยู่ อาจจะมีลักษณะเป็นสีเหลืองหรือสีขาว

ไหมนุ่ม (Supple Silk) ไหมที่มีผิวด้านเป็นไหมที่ได้ทำการชะล้างเอาเส้นใยออกไปแล้วครั้ง หนึ่ง (บางครั้งจะเรียกว่า Dumucuite) ไหมที่ถูกทำให้นุ่มจะมีน้ำหนักหายไป ๖-๑๒ เปอร์เซ็นต์

ไหมที่ได้ทำการเอาเส้นใยไม้ออกแล้ว (Silk With Bast Removed) ไหมเงามันบางครั้งถูก เรียกว่า ไหม "Cuite" เป็นไหมที่ถูกชะล้างเอาเส้นใยไม้ออกหมดแล้ว เป็นไหมที่อ่อนนุ่มมาก ซึ่งชนิด ของไหมจีนและไหมญี่ปุ่นน้ำหนักจะหายไป ๑๘-๒๒ เปอร์เซ็นต์ หรือถ้าเป็นชนิดไหมยุโรปน้ำหนักจะ หายไป ๒๕-๓๐ เปอร์เซ็นต์

การฟอกไหมด้วยกรดอ่อน (Silk Treated with Weak Acid) บางครั้งเกี่ยวโยงไปถึงไหม "Aviverte" เมื่อมีการฟอกด้วยสารละลายของกรดอ่อนและมีลักษณะเป็นคลื่นจากการสัมผัส

๒.๔ จากเส้นใยสู่ผ้า

หลังจากแยกไหมดิบออกจากรังไหม ซึ่งกระบวนการต่อไปเป็นการปั่นให้เป็นเส้นด้ายเพื่อทอเป็นผืนผ้า ซึ่งไหมบางชนิดอาจจะไม่เหมาะสมกับช่างเพนทีสีผ้าไหม นอกจากนี้ยังมีวิธีการผลิตผ้าไหม มีหลากหลายวิธี เพื่อพยายามลดต้นทุนการผลิต บางครั้งมีความจำเป็นและมีความเป็นไปได้ต่อการใช้ไหมดิบให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทั้งไหมที่ได้จากไหมเลี้ยง ซึ่งให้คุณสมบัติที่ดีและไหมป่าซึ่งส่วนใหญ่คุณภาพต่ำกว่าอาจทำให้เกิดความเสียหายได้

ชนิดของผ้าไหม (Type of Silk Fabric)

ชนิดของผ้าไหมแม้จะได้มาจากเส้นใยไหมชนิดเดียวกัน การสาวไหม การทำเส้นด้ายและความยาวของเส้นใยเมื่อทอเป็นผืนผ้าแล้วมีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน ทำให้ทราบชนิดและคุณภาพของเส้นใยที่ใช้ทอได้ทันที แต่มิได้มีกฎข้อบังคับได้ให้ระบุ เช่น (อัจฉราพร ไสละสูต, ๒๕๓๕)

Silk คือ ผ้าไหมที่ผลิตด้วยเส้นใยไหมเลี้ยง

Reeled Silk คือ ผ้าไหมที่ทำมาจากเส้นใยไหมเลี้ยงที่ยาวตั้งแต่ ๓๐๐ หลาขึ้นไป

Wild Silk และ **Tussah Silk** คือ เส้นใยไหมป่า สีนํ้าตาลอ่อน ใยสั้น ผลิตเป็นผ้าโดยไม่ฟอกสีผืนออก นิยมใช้ธรรมชาติส่วนมากทำมาจากประเทศจีน

Raw Silk คือ ผ้าไหมดิบ ทอจากเส้นใยไหมเลี้ยงไม่ฟอกเอาเซรีซินออก สีธรรมชาติ สีนวล บางทีสีเหลืองเข้ม

Dupion Silk คือ ผ้าที่ผลิตด้วยเส้นใยไหมที่ตัวหนอนสองตัวทำรังอยู่ด้วยกัน เส้นใยมีขนาดใหญ่มิเรียบ เรียกสั้น ๆ ว่า Dupiont

Spun Silk คือ ผ้าที่ผลิตด้วยเส้นใยไหมสั้น ๆ บางทีเป็นเศษไหมที่ดึงออกในเวลาสาวไหม บางทีก็นำมาจากรังไหมที่ตัวผีเสื้อไหมเจาะใยให้ขาดออกไปแล้ว ทำเป็นผืนเนื้อหยาบหนาเวลาทอใช้ Reeled Silk เป็นด้ายขึ้น

๒.๕ สมบัติทั่วไปของเส้นใย

เส้นใยเป็นเส้นใยโปรตีนที่ได้จากธรรมชาติ และเป็นเส้นใยธรรมชาติชนิดเดียวที่เป็นเส้นใยยาว (Filament) ต่างจากเส้นใยธรรมชาติอื่น เช่น ฝ้าย ขนสัตว์ ลินิน ที่ล้วนเป็นเส้นใยสั้น (Staple Fiber) รังไหมจะประกอบด้วยเส้นไหมดิบที่เรียกว่าเส้นไหม ไฟโบรอิน (Fibroin) สองเส้นร้อยละ ๘๕ โดยน้ำหนักที่เกาะติดกันและเคลือบด้วยกาวไหม หรือเรียกว่า Sericin ร้อยละ ๑๕ โดยน้ำหนัก นอกจากนี้ในเส้นไหมจะมีไขมันและน้ำมันอยู่ประมาณ ๐.๕ - ๑ เปอร์เซ็นต์ และสารสีธรรมชาติ ประมาณ ๑ - ๑.๔ เปอร์เซ็นต์ ปริมาณของกาวไหมจะขึ้นกับพันธุ์ไหม เช่น ไหมเลี้ยงพันธุ์ Bombyx Mori หรือ Mulberry Silk จะมีกาวไหม ๒๐-๓๐ เปอร์เซ็นต์ ในขณะที่ไหมป่าพันธุ์ Tussah จะมีกาวไหม ๕-๑๕ เปอร์เซ็นต์ ดังนั้นเมื่อจะทำการสาวเส้นไหมจากรังไหมจะต้องนำรังไหมไปต้มเพื่อทำให้รังไหมอ่อนนุ่มสม่ำเสมอจนตลอดทั้งรัง และกาวไหม บางส่วนจะละลายไป ทำให้สาวหาเงื่อนได้ง่าย

และไม่ขาดบ่ย เพราะเส้นใยคล้ายตัวออกอย่างเป็นระเบียบส่งผลให้สามารถสาวไหมออกจากรังได้ง่าย มีปริมาณเศษไหมชั้นนอก เศษไหมชั้นใน และรังไหมที่สาวไม่ออกเหลือน้อยที่สุด รังไหมของหนอนไหมแต่ละรังจะสามารถสาวเป็นเส้นใย ซึ่งมีความยาวต่อเนื่องได้ประมาณ ๑๕๐๐ ฟุต หรือ ๕๐๐ หลา (Bombyx Mori) เป็นพันธุ์ของหนอนไหมที่มีคุณภาพดีที่สุดในิยมใช้อย่างกว้างขวางและพบในเขตตะวันออกไกล) สำหรับเส้นใยที่ขาดไม่มีความยาวต่อเนื่องหรือที่เป็นส่วนค้ำในของรังที่มีความยาวไม่มากนัก จะนำไปปั่นเป็นเส้นด้ายเรียกว่า ไหมปั่น (Spun Silk)

๒.๖ การทดสอบผ้าไหม

การทดสอบ มีความหมายครอบคลุม ตั้งแต่การตรวจเพื่อรู้ชนิดว่าเป็นเส้นใยประเภทใด การตรวจเพื่อทราบคุณสมบัติของเส้นใย ความต้านแรงดึง ความแน่นจำเพาะ การตรวจเพื่อทราบความสมบูรณ์ของเส้นใยเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในงานอุตสาหกรรม เป็นการตรวจเพื่อทำผ้าให้ใช้ได้ตามความประสงค์และรวมถึงการตรวจตามหลักวิชาเคมี เพื่อทราบส่วนประกอบของเส้นใย และส่วนผสมของเส้นใยหลาย ๆ ชนิด ในผ้าผืนเดียวกัน สำหรับผู้บริโภคและการนำไปใช้ในงานต่าง ๆ (อัจฉราพร ไสละสุต, ๒๕๑๕)

๒.๖.๑ การทดสอบโดยการเผาไหม้

ผ้าไหมที่ใช้สำหรับพันที่สีต้องเป็นผ้าไหม ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ หรือผ้าไหมที่มีส่วนผสมของไหมและขนสัตว์ หรือผ้าที่ไม่สามารถจัดเป็นพวกใดอย่างถูกต้อง ถ้าไม่แน่ใจว่าผ้าชิ้นนั้นเป็นผ้าไหม ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ก็สามารถทดสอบได้โดยการเผาไหม้ว่าไหมหรือไหมโดยลักษณะเฉพาะของกลิ่นและส่วนที่เหลือตกค้างแสดงให้เห็นได้ว่าเป็นผ้าชนิดใด หรือถ้าสงสัยว่าผ้าชิ้นนั้นจะทอด้วยใยสองชนิดผสมกันให้ละลายเส้นด้ายขึ้นและเส้นด้ายพุ่งแยกออกและม้วนเข้าเกลียวจากนั้นติดไฟทำให้ลูกไหมในจานแก้ว

เส้นใยจากสัตว์จะไหมอย่างช้า ๆ และมีกลิ่นที่ชัดเจน กลิ่นของผ้าขนสัตว์เหมือนเส้นผม หรือขนลูกนก ขนลูกไก่ และเหลือไว้เป็นสีดำ ๆ เป็นโพรง เป็นลูกทรงกลมเล็ก ๆ ไม่สม่ำเสมอแตกเป็นเศษเล็กเศษน้อยอย่างง่ายดาย คล้ายกับเม็ดกรวด และผงผ้าไหมมีกลิ่นไม่รุนแรงมากเท่าขนสัตว์ การตรวจสอบ ส่วนสำคัญที่ไหม้จนเกรียมหรือการเผาไหม้ ถ้าไม่มีปริมาณกำมะถันเหมือนผ้าขนสัตว์

เส้นใยจากพืช เช่น ฝ้าย และลินิน จะลุกไหม้เร็วมากด้วยเปลวที่เคลื่อนที่อยู่เสมอ การเผาไหม้ผ้าลินิน กัญชา ป่าน ปอ ปอกระเจา ป่านรามิ และเรยอน มีลักษณะเฉพาะที่เหมือนกับฝ้าย กลิ่นจะเหมือนกับการเผากระดาษสิ่งที่เหลืออยู่ เป็นเถ้าของส่วนที่เหลือตกค้าง (จรรุญ คัส้อยจ้อย, 2549)

๒.๖.๒ การทดสอบด้วยการหยดสีบนผ้าไหม

การหยดสีบนผ้า จะเห็นได้ว่าสีกระจายไปตามขวางเป็นบริเวณกว้างบนผ้าที่หนากว่า และวัสดุที่มีคุณภาพไม่ดี สีเป็นสิ่งที่สำคัญมากสำหรับช่างพื้นที่สีผ้าไหม เพราะความหนาของผ้าไหม นั้นจำเป็นต้องใส่ใจ เมื่อสามารถคำนวณได้ว่าใช้ปริมาณสีเท่าไรต่อการใช้ ด้วยเหตุผลนี้เป็นผลดีต่อการเตรียมสีไว้ให้มากที่สุดดีกว่าเตรียมสีไว้เพียงน้อยนิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพื้นที่สีในบริเวณ กว้างซึ่งเป็นอุปสรรคต่อสิ่งๆ ที่เหมือนกันของระดับความอ่อน-เข้ม ของสี ๆ หนึ่ง (จรรยา คล้ายจ้อย, 2549)

๓. ผ้าไหมในประเทศไทย

สำหรับประเทศไทย มีการค้นพบเส้นไหมมาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ สำหรับเรื่องการ ทอผ้าไหมนั้นยังไม่มีหลักฐานยืนยันว่าเริ่มทอผ้าไหมตั้งแต่เมื่อใด แต่สันนิษฐานว่าในประเทศไทยเริ่มมีการใช้ ผ้าไหมที่ผลิตขึ้นทั้งในประเทศและนำเข้าจากต่างประเทศมาตั้งแต่ก่อนสมัยสุโขทัย และใช้กันเรื่อยมา จนถึงปัจจุบัน

๓.๑ การผลิตเส้นไหมในประเทศไทย

การผลิตเส้นไหม ซึ่งเป็นวัสดุที่ใช้ในการผลิตผ้าไหม ในประเทศไทยรัฐบาลเริ่มให้ ความสำคัญอย่างจริงจังมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๕ เป็นต้นมา โดยเฉพาะการผลิตและการเลี้ยงไหมใน ภาคอีสาน ซึ่งเป็นแหล่งผลิตไหมที่สำคัญที่สุดของประเทศ มีการส่งเสริมการบำรุงพันธ์ และการให้ ความรู้ในการเลี้ยงไหมให้ถูกวิธี การผลิตเส้นไหมในประเทศไทยมีการทำอยู่ ๒ ระดับ ดังนี้ (วิบูลย์ ธีสุวรรณ, ๒๕๓๐)

- ระดับชาวบ้าน มีการผลิตเส้นไหมโดยทำการสาวไหมจากรังไหมพันธุ์พื้นเมืองที่เพาะเลี้ยง ไว้ เส้นไหมที่ได้จะมีสีเหลือง ไม่เรียบ มีปมปม เนื่องจากพันธุ์ไหมพื้นเมืองจะให้เส้นไหม ที่สั้นกว่า พันธุ์ลูกผสม ๓-๔ เท่า ฉะนั้นในระหว่างที่สาวไหมจึงต้องมีการต่อเส้นไหมเสมอ ๆ ทำให้เส้นไหมที่ได้ มีปมเป็นช่วง ๆ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของไหมสาวมือที่เครื่องจักรไม่สามารถทำได้

- ระดับโรงงาน การผลิตเส้นไหมในโรงงานนี้จะทำการสาวไหมจากรังไหมลูกผสม ซึ่งต้อง อาศัยเทคนิคและเครื่องมือที่ซับซ้อนมากกว่าการสาวไหมระดับชาวบ้าน เส้นไหมที่ได้จะมีความยาว เหนียว เรียบ และสม่ำเสมอ จึงเหมาะที่จะใช้เป็นไหมยืนในขั้นตอนการทอผ้า โรงงานสาวไหมใน ประเทศไทยที่สำคัญ ๆ ได้แก่ บริษัท จุลไหมไทย จำกัด บริษัท ชยาธุรกิจและการเกษตร บริษัท บุญมา จำกัด ศูนย์กองการไหมโคราช เป็นต้น

๓.๒ การผลิตผ้าไหม

การผลิตผ้าไหมมีแหล่งผลิตที่สำคัญ ๒ แหล่ง ดังนี้ (วิบูลย์ ลีสุวรรณ, ๒๕๓๐)

๓.๒.๑ การผลิตผ้าไหมจากอุตสาหกรรมในครัวเรือน เป็นการผลิตในครัวเรือน ตามท้องถิ่นต่าง ๆ ลักษณะหรือลวดลายของผ้าไหมจะขึ้นอยู่กับแหล่งผลิต ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ประจำของแต่ละท้องถิ่น ในการผลิตผ้าไหมพื้นเมืองส่วนมากเป็นลักษณะหัตถกรรมในครัวเรือนและอุตสาหกรรมขนาดย่อมที่มักทำเป็นอาชีพเสริม ดังนั้นการผลิตจึงไม่ต้องใช้เครื่องทุ่นแรงที่มีการลงทุนสูง แต่อาศัยความชำนาญ ที่สืบทอดกันมา ปริมาณการผลิตจึงไม่แน่นอน ลักษณะการจำหน่ายจึงต้องผ่านพ่อค้าคนกลางเป็น ส่วนใหญ่

๓.๒.๒ การผลิตผ้าไหมจากโรงงานอุตสาหกรรม จะผลิตเป็นจำนวนมากในรูปของ Mass Product โดยทำเป็นแบบเดียวกันเป็นจำนวนมากเท่าที่ต้องการ มีสีสันทันแตกต่างกันไป ถ้าต้องการให้มีลวดลายก็ใช้เทคนิคการพิมพ์ลวดลายลงบนผืนผ้าภายหลังการทอก็ได้

๓.๓ กรรมวิธีการทอหรือเทคนิคการทอผ้าประเภทต่าง ๆ

การทอผ้าด้วยกรรมวิธีที่ต่างกันทำให้เกิดลวดลายที่ไม่เหมือนกัน ลวดลายที่เกิดบนพื้นผ้าโดยทั่วไปเกิดขึ้นจากการทอผ้า ๓ วิธีหลัก ดังนี้ (มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๔)

๓.๓.๑ วิธีการมัดย้อมก่อนการทอ

ผ้าที่ได้จากกรรมวิธีนี้ คือ ผ้ามัดหมี่ พบว่ามีการทอผ้าด้วยกรรมวิธีนี้มากในหลายประเทศ เช่น เขมร อินโดนีเซีย มาเลเซีย อินเดีย และแอฟริกา เรียกเทคนิคนี้ว่า IKAT การทอผ้ามัดหมี่คือการทอผ้าที่มัดเส้นด้าย ไม่ว่าจะเส้นไหมหรือเส้นด้ายเพื่อสร้างลวดลายก่อนการย้อม ซึ่งผู้ทอจะต้องออกแบบลวดลายผ้าไว้ก่อนถ้าต้องการหลายสีก็ต้องมัดและย้อม หลายครั้ง จนกว่าจะได้สีครบตามต้องการ แล้วจึงนำไปทอด้วยเทคนิคการขัดสานธรรมดา ลวดลายบนผ้าจะเกิดตามรอยที่มัดย้อม การมัดหมี่มี ๓ ลักษณะ คือ การมัดด้ายเส้นพุ่ง การมัดด้ายเส้นยืน และการมัดด้ายทั้งเส้นพุ่งและเส้นยืน สำหรับประเทศไทยซึ่งนิยมทำกันมานานแล้ว ในภาคอีสานและภาคกลางบางจังหวัดในกลุ่มเชื้อสายลาวครึ่งจะมัดหมี่เส้นพุ่ง ในขณะที่กลุ่มเชื้อสายกะเหรี่ยงจะใช้วิธีมัดหมี่เส้นยืน

๓.๓.๒ วิธีการเพิ่มด้ายเส้นพุ่งพิเศษระหว่างการทอ

การทอผ้าด้วยวิธีนี้ใช้เส้นด้ายที่ย้อมสำเร็จสีต่าง ๆ นำมาทอเกิดเป็นลวดลาย เช่น ผ้าขิด ผ้าจก ผ้าแพรวา และผ้ายกดอก ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

- ขิด เป็นกรรมวิธีการทำลวดลายผ้าโดยวิธีเพิ่มเส้นด้ายพุ่งพิเศษเพื่อให้เกิดลวดลายยกตัวนูนกว่าสีพื้น หรือมีสีแตกต่างจากสีพื้นโดยใช้ไม้เขี่ยหรือสะกิดเพื่อซ่อนเส้นด้ายยืนขึ้นแล้วสอดเส้นด้ายพุ่งไปตามแนวเส้นใยที่ถูกจัดซ่อนขึ้น จึงหวะการสอดเส้นด้ายพุ่งจึงทำให้เกิดเป็นลวดลายรูปแบบต่าง ๆ เส้นด้ายพุ่งที่เพิ่มพิเศษจะใช้สีเดียวกันเท่านั้น

- **จก** เป็นเทคนิคการทอผ้าเพื่อให้เกิดลวดลายคล้ายกับการปักผ้า โดยเพิ่มเส้นด้ายพุ่งพิเศษสอดขึ้นลงโดยใช้ขนเม่น หรือไม้ หรือนิ้วมือสอดนับด้ายเส้นขึ้นแล้วยกขึ้น สอดด้ายเส้นพุ่งพิเศษเข้าไป ทำให้เกิดเป็นลวดลายเฉพาะจุดหรือเป็นช่วง ๆ สามารถทำสนับสีลวดลายได้หลากหลายซึ่งต่างจากชนิดตรงที่คิดจะใช้ด้ายเส้นพุ่งพิเศษสีเดียวพุ่งตลอด หน้ากว้างของผืนผ้าจากการทอจกใช้หลายสีโดยบรรจุอยู่ในกระสวยหลายอันตามจำนวนสีที่เพิ่มขึ้น

- **แพรวา** เป็นเทคนิคการทอผ้าไหม ทอด้วยไหมแท้ทั้งด้ายพุ่งและด้ายยืนให้เกิดเป็นลวดลายโดยการผสมผสานระหว่างลายจกและลายจก การทอแพรวาจะทอโดยมีลายคั่นกลางระหว่างดอกตามขวางไปเรื่อย ๆ จนถึงเชิงผ้า จากนั้นจึงเป็นเชิงผ้าซึ่งจะเป็นลายอีกประเภทหนึ่งอยู่ที่ปลายสุดของผ้าเพื่อเป็นการจบลาย

- **ยกดอก** เป็นกรรมวิธีการทอผ้าให้เกิดเป็นลวดลายคล้ายกับการทอจก โดยการยกตะกอกแยกด้ายเส้นยืน โดยใช้ด้ายเส้นพุ่งตั้งแต่หนึ่งเส้น หรือมากกว่าเข้าไปทำให้เกิดเป็นลวดลายต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะใช้คั้นเงิน คั้นทองเพื่อให้ต่างจากผ้าอื่น ๆ การเว้นเส้นยืนถี่ห่างไม่เท่ากัน จะทำให้เกิดลวดลายทำนองเดียวกันกับการทำลวดลายบนเครื่องจักรสานการทอยกนี้ใช้ตะกอกตั้งแต่ ๒-๘ อันแล้วแต่ความซับซ้อนของลวดลาย การทอผ้ายกใช้เวลามากทำให้มีราคาแพง ดังนั้นการทอยกคือการเพิ่มลวดลายในเนื้อผ้าเข้าไปเป็นพิเศษถ้าละลายออกทั้งหมดก็ไม่ทำให้เนื้อผ้าเสีย จึงเรียกระบบวิธีการยกว่า Supplementary

๓.๓.๓ การตีเกลียวเส้นไหมหลายเส้นให้เป็นเส้นเดียว

กรรมวิธีการทอแบบนี้เป็นการทอผ้าฝ้ายม่วงหางกระรอก หรือที่เรียกในภาษาอีสานว่า ฝ้ายมะไม หรือไหมควบ หรือผ้ากระวีวในภาษาเขมร มีการทอมากในจังหวัดที่มีกลุ่มชนเชื้อสายเขมรอยู่มาก เช่น จังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์ การทอผ้าที่นำเส้นไหมสองเส้นมาพันกัน จะเกิดการเกลียวสี มีความสวยงาม สีที่เป็นสีหลักในการควบ คือสีเหลืองนำมาควบกับสีต่าง ๆ เช่น สีเขียว สีแดง สีฟ้า สีน้ำเงิน สีส้ม จะไม่นิยมนำเส้นไหมสีไปควบกับสีขาว

๓.๔ ลวดลายบนผ้าทอ

ลวดลายบนผ้าทอ หมายถึง ลวดลายที่ปรากฏผ้าทอของไทยส่วนใหญ่มักเป็นลวดลายที่จดจำ หรือได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษอีกทั้งยังเป็นลวดลายที่เกี่ยวข้องและพบเห็นได้ในชีวิตประจำวันอยู่ตลอดเวลาแล้วจดจำสืบสอดกันมา ลวดลายเหล่านี้ได้รับการถ่ายทอดมาจากรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งโดยการลอกเลียนแบบอย่างไว้ ทั้งลวดลาย และกรรมวิธีในการทอผ้า ดังนั้นลวดลายของผ้าทอจึงเกิดจากฝีมือ และภูมิปัญญาของผู้ทออย่างแท้จริง ลวดลายของผ้าทอของไทยสามารถสรุปได้ ๒ กลุ่ม คือ

๓.๔.๑ กลุ่มลายเรขาคณิต เช่น ลายสี่เหลี่ยม ลายสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ลายสามเหลี่ยม และลายเส้นตรง เป็นต้น

๓.๔.๒ กลุ่มลายธรรมชาติ สามารถแบ่งออกเป็น ๔ กลุ่ม ได้แก่

- กลุ่มลายสัตว์ ได้แก่ ลายช้าง ลายม้า ลายนาค ลายหงษ์ ลายนกยูง ลายรังผึ้ง ลายเกล็ดเต่า เป็นต้น
- กลุ่มลายพันธุ์ไม้ ได้แก่ ลายต้นสน ลายดอกมะลิ ลายดอกพิกุล ลายดอกกล้วย ลายผักแว่น ลายดอกแก้ว เป็นต้น
- กลุ่มลายสิ่งของเครื่องใช้ ได้แก่ ลายโคม ลายเชิงเทียน ลายปราสาทหรือลายธรรมาสัน เป็นต้น
- กลุ่มลายเบ็ดเตล็ด ได้แก่ ลายน้ำไหล ลายพระพุทธรูป ลายพุ่มข้าวบิณฑ์ หรือแปดขอ เป็นต้น

๓.๕ ประเภทของผ้าไหม

๓.๕.๑ แบ่งตามเทคนิคและวิธีการทอ (ศูนย์ ณ อุบล, ๒๕๑๖) เรียกชื่อตามวิธีการผลิต จำแนกได้ ๖ ชนิด ดังนี้

- **ผ้าพื้น** หมายถึง ผ้าที่ทอเป็นสี่เหลี่ยมกันตลอดผืน ไม่มีลวดลายใด ๆ บนพื้นผ้า ทอด้วยพืม ๒ ตะกอ หรือ ๓ ตะกอ เป็นการขัดกันธรรมดาระหว่างเส้นไหมด้วยกัน
- **ผ้าเหยียบ** เป็นผ้าที่มีกรรมวิธีการทอยากกว่าผ้าพื้น บางท้องถิ่นเรียกว่าผ้าลายลูกแก้ว เนื้อผ้าที่ได้จากการทอผ้าประเภทนี้จะมีความหนา บางพื้นที่นิยมทอเป็นผ้าห่ม พืมที่ใช้ทอจะเป็นพืม ๔ ตะกอ หรือ ๖ ตะกอ
- **ผ้าจิด** เป็นการทอให้เกิดลวดลายโดยการสะกิดด้านเส้นยืนขึ้นเป็นระยะตามต้องการ สอดด้ายพุ่ง แล้วกระแทกด้วยพืมให้แน่น ลายจิดจะเป็นลวดลายเกี่ยวกับสัตว์ พืช สิ่งของ ที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ
 - **ผ้ายก** เป็นการทอโดยการยกดอกให้เป็นลวดลาย
 - **ผ้าจก** จก หมายถึงการถัก การควัก
 - **ผ้ามัดหมี่** เป็นการมัดลวดลายบนเส้นด้าย แล้วข้อมสีก่อนการทอ

๓.๖ การแบ่งตามมาตรฐานผ้าไหม

คณะกรรมการส่งเสริมสินค้าไหมไทยได้กำหนดมาตรฐาน โดยแบ่งผ้าไหมเป็น ๖ ชนิด คือ (สมหญิง ชูประยูร และคณะ : www.doae.go.th)

๓.๖.๑ ผ้าไหมไทยชนิดบางมาก (Light Weight)

ผ้าไหมไทยชนิดบางมาก ต้องทอด้วยไหมยืนที่มีขนาดไม่ต่ำกว่า ๔๐ เคนเยอร์ จำนวนไม่น้อยกว่า ๓๔ เส้นต่อระยะหนึ่งเซนติเมตร หรือจำนวน ๘๕ เส้นต่อระยะหนึ่งนิ้ว และในพื้นที่หนึ่งตารางเมตรจะต้องมีน้ำหนักตั้งแต่ ๕๕ กรัมขึ้นไป แต่ไม่เกิน ๘๕ กรัม หรือในพื้นที่หนึ่งตารางหลาจะต้องมีน้ำหนักตั้งแต่ ๕๐ กรัมขึ้นไป แต่ไม่เกิน ๘๐ กรัม

๓.๖.๒ ผ้าไหมไทยชนิดบาง (Medium Weight)

ผ้าไหมไทยชนิดบาง ต้องทอด้วยไหมยืนที่มีขนาดไม่ต่ำกว่า ๘๐ เคนเยอร์ จำนวนไม่น้อยกว่า ๓๒ เส้นต่อระยะหนึ่งเซนติเมตร หรือจำนวน ๘๘ เส้นต่อระยะหนึ่งนิ้ว และในพื้นที่หนึ่งตารางเมตรจะต้องมีน้ำหนักตั้งแต่ ๘๕ กรัมขึ้นไป แต่ไม่เกิน ๑๔๓ กรัม หรือในพื้นที่หนึ่งตารางหลาจะต้องมีน้ำหนักตั้งแต่ ๘๐ กรัมขึ้นไป แต่ไม่เกิน ๑๒๐ กรัม

๓.๖.๓ ผ้าไหมไทยชนิดหนา (Heavy Weight)

ผ้าไหมไทยชนิดหนา ต้องทอด้วยไหมยืนที่มีขนาดไม่ต่ำกว่า ๘๐ เคนเยอร์ จำนวนไม่น้อยกว่า ๓๒ เส้นต่อระยะหนึ่งเซนติเมตร หรือจำนวน ๘๘ เส้นต่อระยะหนึ่งนิ้ว และในพื้นที่หนึ่งตารางเมตรจะต้องมีน้ำหนักตั้งแต่ ๑๔๓ กรัมขึ้นไป แต่ไม่เกิน ๑๘๕ กรัม หรือในพื้นที่หนึ่งตารางหลาจะต้องมีน้ำหนักตั้งแต่ ๑๒๐ กรัมขึ้นไป แต่ไม่เกิน ๑๘๐-๑๕๐ กรัม

๓.๖.๔ ผ้าไหมไทยชนิดหนามาก (Extra Heavy Weight)

ผ้าไหมไทยชนิดหนามาก ต้องทอด้วยไหมยืนที่มีขนาดไม่ต่ำกว่า ๘๐ เคนเยอร์ จำนวนไม่น้อยกว่า ๓๒ เส้นต่อระยะหนึ่งเซนติเมตร หรือจำนวน ๘๐ เส้นต่อระยะหนึ่งนิ้ว และในพื้นที่หนึ่งตารางเมตรจะต้องมีน้ำหนักตั้งแต่ ๑๘๕ กรัมขึ้นไป แต่ไม่เกิน ๒๘๕ กรัม หรือในพื้นที่หนึ่งตารางหลาจะต้องมีน้ำหนักตั้งแต่ ๑๕๐ กรัมขึ้นไป แต่ไม่เกิน ๒๓๐ กรัม

๓.๖.๕ ผ้าไหมไทยชนิดหนาพิเศษ (Drapery Weight)

ผ้าไหมไทยชนิดหนาพิเศษ ต้องทอด้วยไหมยืนที่มีขนาดไม่ต่ำกว่า ๑๒๐ เคนเยอร์ จำนวนไม่น้อยกว่า ๒๔ เส้นต่อระยะหนึ่งเซนติเมตร หรือจำนวน ๖๐ เส้นต่อระยะหนึ่งนิ้ว และในพื้นที่หนึ่งตารางเมตรจะต้องมีน้ำหนักตั้งแต่ ๑๘๕ กรัมขึ้นไป แต่ไม่เกิน ๒๘๕ กรัม หรือในพื้นที่หนึ่งตารางหลา

๓.๖.๖ ผ้าไหมไทยชนิดหนามากพิเศษ (Upholstery Weight)

ผ้าไหมไทยชนิดหนามากพิเศษ ต้องทอด้วยไหมยืนที่มีขนาดไม่ต่ำกว่า ๑๖๐ เคนเยอร์ จำนวนไม่น้อยกว่า ๘ เส้นต่อระยะหนึ่งเซนติเมตร หรือจำนวน ๒๐ เส้นต่อระยะหนึ่งนิ้ว

และในพื้นที่หนึ่งตารางเมตรจะต้องมีน้ำหนักตั้งแต่ ๒๓๘ กรัมขึ้นไป หรือในพื้นที่หนึ่งตารางหลา จะต้องมีน้ำหนักตั้งแต่ ๒๐๐ กรัมขึ้นไป (มหาวิทยาลัยศิลปากร.๒๕๔๔)

๓.๗ เครื่องหมายรับรองผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไทย

ไหมไทย เป็นหนึ่งในเอกลักษณ์สำคัญที่สร้างชื่อเสียงให้ประเทศไทยมาเป็นเวลาช้านาน ด้วยพระมหากษัตริย์คุณสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงเล็งเห็นคุณค่าของไหมไทย พระองค์ทรงส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนทั่วทุกภาค ได้มีจิตสำนึกร่วมกันอนุรักษ์ไหมไทยให้คงอยู่คู่แผ่นดินไทยตลอดไป แต่เนื่องด้วยปัจจัยผู้ประกอบการบางรายผลิตผ้าไหมด้วยคุณภาพ หรือมีการใช้วัสดุอื่นที่ไม่ใช่ไหม แต่แอบอ้างใช้คำว่า ไหมไทย (Thai Silk) เป็นสัญลักษณ์เพื่อการค้าส่งผลให้ผู้บริโภคไม่มั่นใจในคุณภาพของเส้นไหมไทยอีกต่อไป

พระองค์ทรงมีพระราชดำริให้มี “การคุ้มครองไหมไทย” กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ จึงสนองพระราชดำริของพระองค์โดยจัดสัมมนาหาบทสรุปในการคุ้มครองไหมไทย เมื่อวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๔๖ ณ โรงแรมมารวยการ์เด็น กรุงเทพฯ ในวโรกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๔๗ รัฐบาลได้จัดทำโครงการคุ้มครองไหมไทยโดยได้มีการจดทะเบียนเครื่องหมายรับรองเพื่อใช้กับสินค้าผ้าไหมไทย จำนวน ๔ เครื่องหมาย มีอายุ ๑๐ ปี ตั้งแต่วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗- ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ และสามารถขอต่ออายุการจดทะเบียนได้ก่อนครบกำหนด ๙๐ วัน

เครื่องหมายทั้ง ๔ ชนิด จะเป็นการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไทยและประกันคุณภาพของผ้าไหมชนิดนั้น ๆ ว่ามีการผลิตตรงตามคุณลักษณะที่กำหนดครบถ้วน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภคทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศโดยสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นผู้ให้การรับรองคุณภาพ และอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายรับรอง จนกว่าจะมีการจัดตั้งสถาบันหม่อนไหมแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติฯ แล้วเสร็จ พร้อมให้การรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ดังกล่าว แทนสำนักส่งเสริมเอกลักษณ์ของชาติในอนาคต

สำหรับเครื่องหมายรับรองผลิตภัณฑ์ไหมไทย ๔ ชนิด ได้แก่

๑. ผ้าไหมไทยชนิด Royal Thai Silk
๒. ผ้าไหมไทยชนิด Classic Thai Silk
๓. ผ้าไหมไทยชนิด Thai Silk
๔. ผ้าไหมไทยชนิด Thai Silk Blend

เครื่องหมายรับรองผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไทย ยังได้รับการไปยื่นขอจดทะเบียนในอีก ๑๖ ประเทศ ที่เป็นตลาดสินค้าสำคัญและเป็นศูนย์กลางศิลปะสมัยใหม่ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมันนี อิตาลี สเปน เดนมาร์ก สวีเดน นอร์เวย์ เบนลักซ์จีน ฮองกง มาเลเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ และอินเดีย

Royal Thai Silk

เป็นเครื่องหมายรับรองให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไทยที่มีเส้นไหมพันธุ์ไทยพื้นบ้าน ทั้งเส้นพุ่งและเส้นยืน และอาจมีการตกแต่งด้วยเส้นเงินหรือเส้นทองได้ไม่เกินร้อยละ ๒๐ โดยพื้นที่ในหน่วยตารางหลา สำหรับพันธุ์ไหมไทยพื้นบ้าน หมายถึงพันธุ์ไหมดั้งเดิมของไทยที่มีการอนุรักษ์สืบทอดกันมา รวมทั้งพันธุ์ไหมดั้งเดิมที่มีการปรับปรุงให้มีคุณสมบัติที่ดีขึ้น โดยเป็นการพัฒนาพันธุ์ในประเทศไทยที่ใช้เฉพาะพันธุ์ไหมไทยดั้งเดิมเป็นเชื้อพันธุ์เท่านั้น

วิธีการผลิต ต้องสาวด้วยมือ และใช้อุปกรณ์อย่างง่าย ไม่มีกลไกที่ยูกักจับช้อน เส้นไหมที่สาวได้มีขนาดตามทักษะของผู้สาวที่ไม่แน่นอน มีการแบ่งชั้นชนิดของเส้นไหมไว้ในขั้นตอนการสาวอัตราการผลิตไม่สูง เมื่อเทียบกับการสาวด้วยเครื่องจักร ทอมือด้วยกี่ทอมือแบบพื้นบ้าน

แหล่งผลิต ต้องผลิตในประเทศไทยเท่านั้น

Classic Thai Silk

เป็นเครื่องหมายรับรองที่ให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไทยที่ใช้เส้นไหมพันธุ์ไทยพื้นบ้านเป็นเส้นพุ่งหรือเส้นยืน และมีการใช้เส้นไหมพันธุ์ไทยปรับปรุงเป็นส่วนผสมหรือใช้เส้นไหมพันธุ์ไทยปรับปรุงเป็นทั้งเส้นพุ่งและเส้นยืน โดยอาจมีการตกแต่งด้วยเส้นเงิน หรือสเนทอง ในอัตราไม่เกินร้อยละ ๒๐ โดยพื้นที่ในหน่วยตารางหลา สำหรับพันธุ์ไหมไทยปรับปรุง หมายถึงพันธุ์ไหมใหม่ที่พัฒนา หรือปรับปรุงขึ้นในประเทศไทย โดยมีเชื้อพันธุ์ทั้งหมด หรือบางส่วนมาจากพันธุ์ไหมที่มีเชื้อพันธุ์ไทย

วิธีการผลิต ต้องสาวด้วยมือ ต้องสาวด้วยมือ ทอมือด้วยกี่ทอมือแบบพื้นบ้าน

แหล่งผลิต ต้องผลิตในประเทศไทยเท่านั้น

Thai Silk

เป็นเครื่องหมายรับรองที่ให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไทยที่มีเส้นไหมแท้ทั้งเส้นพุ่งและเส้นยืน โดยเส้นไหมที่ใช้อาจเป็นทั้งชนิดที่มีถิ่นกำเนิดในราชอาณาจักรหรือนอกราชอาณาจักร ในกรณีที่ใช้เส้นไหมที่มีถิ่นกำเนิดนอกราชอาณาจักรต้องมีเอกสารกำกับการนำเข้าที่ถูกต้องตามกฎหมาย และอาจมีการตกแต่งด้วยเส้นเงินหรือเส้นทองในอัตราไม่เกินร้อยละ ๒๐ โดยพื้นที่ในหน่วยตารางหลา

วิธีการผลิต ไม่กำหนดวิธีการสาวและวิธีการทอ

แหล่งผลิต ต้องผลิตในประเทศไทยเท่านั้น

Thai Silk Blend

เป็นเครื่องหมายรับรอง ที่ให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไทยที่มีเส้นไหมแท้เป็นส่วนประกอบหลัก มีเส้นใยชนิดอื่นเป็นส่วนประกอบรอง ซึ่งจะต้องระบุส่วนประกอบของเส้นไหมแท้และเส้นใยชนิดอื่นเป็นร้อยละให้ชัดเจน และอาจมีการตกแต่งด้วยวัสดุอื่น

วิธีการผลิต ไม่กำหนดวิธีการผลิต

แหล่งผลิต ต้องผลิตในประเทศไทยเท่านั้น

การคุ้มครองไหมไทย ด้วยการให้เครื่องหมายรับรองผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไทยเพื่อต้องการพัฒนาไหมไทยให้มีคุณภาพ และเพื่อต้องการการกระจายสินค้าคือ ผลิตภัณฑ์ไหมไทย ให้กว้างไกลและรวดเร็ว คุณค่า และมูลค่าเพิ่มที่เกิดกับสินค้า คือ ภูมิปัญญาและจิตวิญญาณของบรรพบุรุษไทย สมควรที่ชาวไทยทั้งมวลควรภาคภูมิใจและอนุรักษ์ไว้ให้เยาวชนไทยทราบนานเท่านั้น (วิโรจน์ แก้วเรืองและสุทธิสันต์ พิมพ์สาตี, ๒๕๕๑)

๔. ผ้าไหมสุรินทร์

การทอผ้าไหมในจังหวัดสุรินทร์เป็นมรดกตกทอดกันมาอย่างชัดเจนมาก ผ้าไหมของจังหวัดสุรินทร์นับว่าเป็นผ้าที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวเป็นอย่างมาก นอกจากนี้แล้วการทอผ้าของจังหวัดสุรินทร์ยังเชื่อมโยงประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ อย่างมากมายที่ส่งผลไปยังกรรมวิธีการทอ ลวดลายของผ้าไหม รวมทั้งรูปแบบการใช้งานของผ้าไหมอีกด้วย

ประวัติ สมเป็น ได้กล่าวถึงผ้าไหมสุรินทร์ดังนี้ ผ้าทอของสุรินทร์ มีประวัติความเป็นมายาวนาน และยังคงรักษารูปแบบ ลวดลายสีสันทันที่แปลกตา ความประณีตและเทคนิคการทอแบบโบราณไว้ได้จนถึงทุกวันนี้ แม้ว่า มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปบ้างตามกระแสความต้องการของตลาดที่กำหนดให้ผลิตสินค้ามาตรฐานเหมือน ๆ กัน เป็นจำนวนมากก็ตาม ชาวสุรินทร์ส่วนใหญ่โดยเฉพาะกลุ่มที่พูดภาษาเขมร ยังคงผลิตผ้าไหมที่มีเทคนิคการผลิตเฉพาะตัว ซึ่งบรรพบุรุษได้สืบทอดหลักการและกรรมวิธีการผลิต เช่น การเลี้ยงไหม การมัดหมี่ การย้อมสีและการทอ ทั้งยังมีการคิดค้นพัฒนากรรมวิธีการผลิต เพื่อให้ได้ผ้าไหมที่มีคุณภาพยิ่งขึ้น

กลุ่มชนแต่ละตระกูลภาษาในจังหวัดสุรินทร์ มีลักษณะการทอผ้าแตกต่างกันทั้งในด้านเทคนิคการทอ ลวดลาย การให้สี การย้อมสีและวัตถุดิบที่ใช้ ลักษณะผ้าทอของกลุ่มคนไทยเชื้อสายเขมรมีเอกลักษณ์เด่นชัด แตกต่างจากผ้าทอชาวอีสานทั่วไป ผ้ามัดหมี่ของกลุ่มคนไทยเชื้อสายเขมร คือ ผ้าปูม เป็นผ้าทอเส้นพุ่งแบบสามตะกอกมีลวดลายเด่นชัด เดิมใช้เป็นผ้าสำหรับชนชั้นสูงในราชสำนัก นิยมทอขนาดยาวประมาณ ๔ เมตร กว้าง ๑ เมตร มีลวดลาย ๓ แถวที่เชิงผ้าที่ ๒ ข้าง

นอกจากนี้ยังมีผ้าขดดอกที่เรียกว่า ลายลูกแก้ว ทอแบบสามตะกอก หกตะกอก และแปดตะกอก นิยมนำมาทำเป็นผ้าสไบ ผ้าห่ม ผ้าคลุมไหล่ มีลวดลายเป็นรูปสัตว์ และรูปนครวัด ต้นแบบของผ้าชนิดนี้ มาจากแบบผ้าของเขมร ซึ่งทอเป็นภาพพุทธประวัติ และภาพจากบนสวรรค์

กลุ่มชนชาวเขมร ในจังหวัดสุรินทร์ นิยมย้อมเส้นผ้าด้วยสีธรรมชาติ โดยใช้กรรมวิธีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว จึงมีลักษณะโดดเด่น สวยงามแปลกตา สีที่ใช้ย้อมไหมเป็นสีธรรมชาติ ได้จากพืชและสัตว์ เช่น สีแดงได้จากครั่งหรือขี้ครั่ง สีเหลืองได้จากแก่น หรือแกแล สีครามได้จากรากและใบของต้นคราม สีดำได้จากผลมะเกลือ สีเขียวได้จากเปลือกประโหดหรือกระหูด(ประวัติ สมเป็น, ๒๕๔๘)

เครื่องจิตร ศรีบุญนาคและคณะ กล่าวถึงลักษณะเด่นของผ้าไหมสุรินทร์ดังนี้

๑. มีลวดลายเป็นเอกลักษณ์ โดยได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากกัมพูชา และลวดลายที่บรรจงประติมากรรมขึ้นล้วนมีที่มาและความหมายอันเป็นมงคล

๒. นิยมใช้ไหมน้อยในการทอ ซึ่งไหมน้อยคือไหมที่สาวมาจากเส้นใยภายในรังไหมมีลักษณะนุ่ม เรียบ เงางาม

๓. นิยมใช้สีธรรมชาติในการทอ ทำให้มีสีไม่ฉูดฉาด มีสีสันทันที่มีลักษณะเฉพาะ คือ สีจะออกโทนสีขรึม เช่น น้ำตาล แดง เขียว ดำ เหลือง อีกทั้งยังมีกลิ่นหอมจากเปลือกไม้

๔. ฝีมือการทอ จะทอแน่นมีความละเอียดอ่อนในการทอและประณีต รู้จักผสมผสานเข้าด้วยกัน แสดงถึงศิลปที่สวยงามกว่าปกติ

๕. แต่เดิมนั้นการทอผ้าไหมของชาวบ้านทำเพื่อไว้ใช้เอง และสวมใส่ในงานทำบุญและงานพิธีต่าง ๆ

การทอจะทำหลังจากสิ้นสุดฤดูกาลทำนาซึ่งเป็นอาชีพหลัก มิได้มีการทอเพื่อจำหน่ายแต่อย่างใด จนมีคำกล่าวทั่วไปว่า “พอหมอดหน้านา ผู้หญิงทอผ้า ผู้ชายตีเหล็ก” (เครื่องจิตร ศรีบุญนาค และคณะ . ๒๕๓๕)

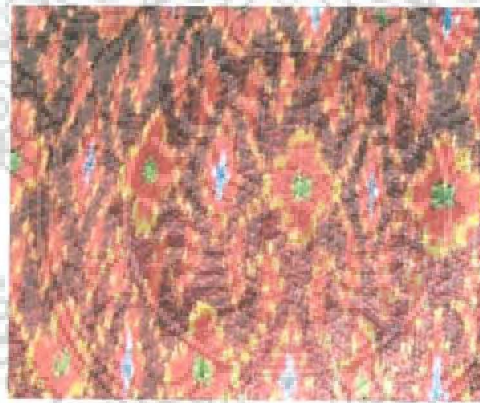
๔.๑ ลวดลายของผ้าไหมสุรินทร์

ผ้าไหมสุรินทร์เป็นศิลปกรรมสิ่งทอที่มีเอกลักษณ์ โดดเด่น โดยเฉพาะในด้านความประณีตในการผลิตลวดลาย สำหรับลวดลายที่เป็นที่มาบนผ้ามัดหมี่นั้นมักจะได้รับอิทธิพลหรือแรงบันดาลใจจากสิ่งต่อไปนี้ (กรมศิลปากร. ๒๕๔๔)

๔.๑.๑ ลวดลายจากสิ่งแวดล้อม ได้แก่

- ลวดลายจากประเทศกัมพูชา เช่น ลายพระตะบอง ลายพนมเป็ญ ลายรันยูลเสด็จ

เป็นต้น

ภาพที่ ๒.๔ ผ้าลายพระตะบองและลายรันยูลเสด็จ

ที่มา : <http://cddweb.cdd.go.th/lamduan/tecnic๒.htm>

- ลวดลายจากสถาปัตยกรรม เช่นลายปราสาท ลายนาค ลายเรือหงส์ เป็นต้น

ภาพที่ ๒.๕ ผ้าลายเรือหงษ์และลายธรรมมาสน์
ที่มา : <http://cddweb.cdd.go.th/lamduan/tecnic๒.htm>

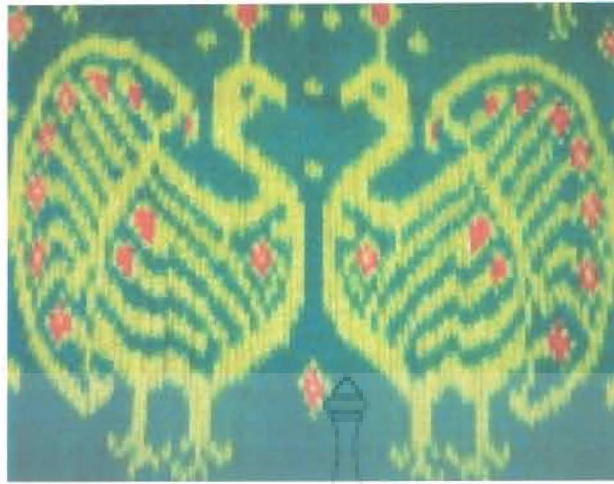
๔.๑.๒ ลวดลายจากธรรมชาติ ได้แก่

- ลวดลายจากพืช เช่น ลายปะกาตรีอบ (ดอกมะเขือ) ลายปะกามะอ่อม(ดอกผักขะแยง)
ลายตะริ้วสะเน็จ (ลายขอดถั่ว) เป็นต้น

ภาพที่ ๒.๖ ผ้าลายปะกาตรีอบ (ดอกมะเขือ) และลายตะริ้วสะเน็จ (ลายขอดถั่ว)
ที่มา : <http://cddweb.cdd.go.th/lamduan/tecnic๒.htm>

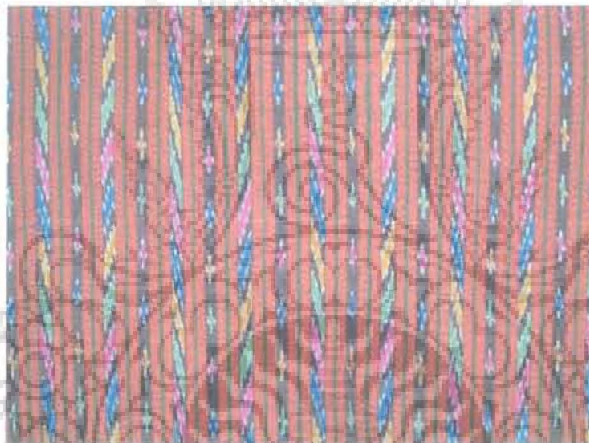
- ลวดลายจากสัตว์ เช่น ลายช้าง ลายม้า ลายไก่ ลายนกยูง เป็นต้น

ภาพที่ ๒.๗ ผ้าลายนกยูงและลายโกนกระอือบ (ลายลูกกบ)

ที่มา : <http://cddweb.cdd.go.th/lamduan/tecnic๒.htm>

๔.๑.๓ ลวดลายที่เกิดจากการทอเทคนิคพิเศษ ได้แก่ หมี่โฮล

ภาพที่ ๒.๘ ผ้าลายมัดหมี่โฮลและลายมัดหมี่โฮลประยุกต์

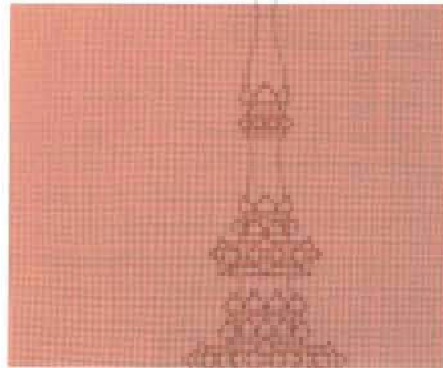
๔.๒. เทคนิคการทอผ้าไหมสุรินทร์

ศิลปะบนผืนผ้าไหมสุรินทร์ที่เกิดจากอิทธิพลหรือแรงบันดาลใจจากสิ่งต่าง ๆ ผนวกกับกรรมวิธีการทอที่ซับซ้อน และความพิถีพิถันในการเก็บรายละเอียดของลวดลายสามารถแบ่งออกเป็น ๓ ลักษณะ ดังนี้ (กรมศิลปากร. ๒๕๔๔ : ๒๕๐)

๔.๒.๑ ลายทางและลายตาราง

เป็นลวดลายที่เกิดจากการข้อมสีไหมที่ใช้ทอ โดยข้อมไหมยืนและไหมพุ่งต่างสีกัน เมื่อทอแล้วจะได้ผ้าที่มีแบบลวดลายและความสวยงามแตกต่างกันไป ได้แก่

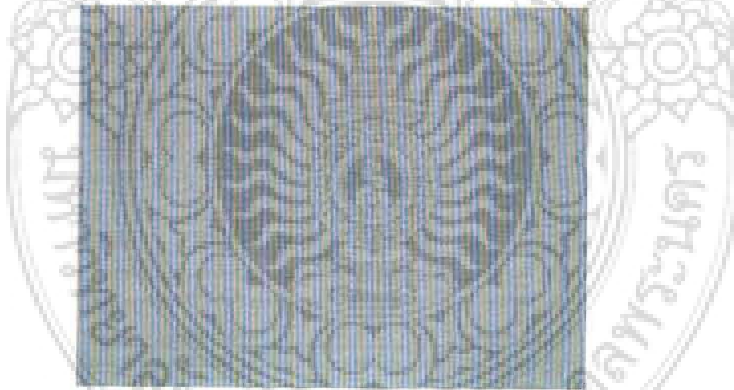
- **ผ้าลายสระมอ** มีลักษณะเป็นตารางเล็ก ๆ นิยมใช้สีดำเหลืองทอง และสีเขียวขี้ม้า ผ้าที่ข้อมจนได้สีทองแก่ ถือว่าเป็นผ้าลายสระมอที่สวยงามที่สุด

ภาพที่ ๒.๘ ผ้าลายสระมอ

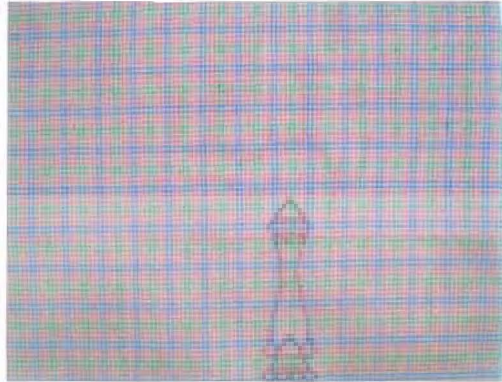
ที่มา : <http://cddweb.cdd.go.th/lamduan/tecnic๒.htm>

- **ผ้าลายอันลุยชิม** มีชื่ออีกอย่างหนึ่ง จะป็น มีลักษณะเป็นลายทาง นิยมข้อมไหมเป็นเส้นพุ่งและไหมเส้นยืน เป็นสีแดง-ขาว หรือเหลืองทอง-เขียว ผ้าผืนหนึ่งจะใช้ไหมเพียง ๕ สี ทอสนับกันไปจนจบผืน

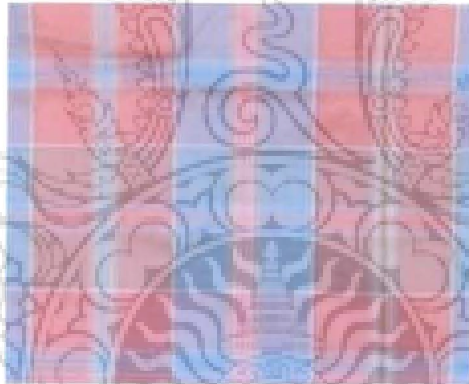
ภาพที่ ๒.๑๐ ผ้าลายอันลุยชิม

- **ผ้าลายสาธุ** มีลักษณะเป็นตารางสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาดครึ่งนิ้วคูณครึ่งนิ้ว ภายในกรอบสี่เหลี่ยมจัตุรัสยังมีตารางเล็ก ๆ อีกจำนวน ๖๔ ตาราง สีที่นิยมใช้เป็นกรอบ คือ สีเขียวกับสีขาว หรือสีเหลืองทองกับสีขาว ส่วนตารางเล็ก ๆ ภายในกรอบนั้นนิยมใช้สีหลาย ๆ สี เช่น เขียว แดง น้ำเงิน และเหลืองทอง เป็นต้น

ภาพที่ ๒.๑๑ ผ้าลายสาธุ

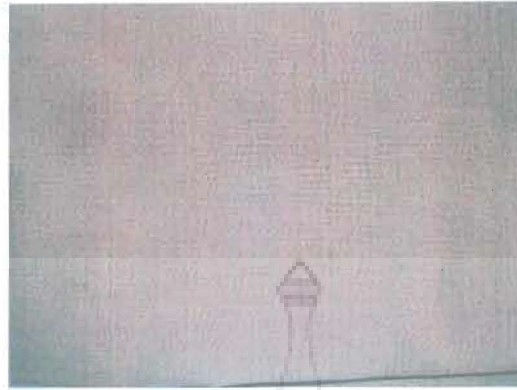
- **ผ้าลายไสร้ง** มีลักษณะเป็นตารางใหญ่ขนาด ๔ ตารางนิ้ว โดยประมาณ นิยมใช้สีแดง สลับกับสีเขียว มีลายริ้วตรงกลางตลอดผืนผ้า ผ้าลายไสร้งนี้มีความพิเศษที่ผิวสัมผัสของผ้า คือมีความมันระยับซึ่งเกิดจากการควบหรือกระนิวใหม่

ภาพที่ ๒.๑๒ ผ้าลายไสร้ง

ที่มา : <http://cddweb.cdd.go.th/lamduan/tecnic๒.htm>

- ผ้ากระนิว เป็นผ้าที่ใช้เส้นไหมต่างสีกันตั้งแต่ ๒ เส้นขึ้นไป นำมาพันให้เป็นเส้นเดียวกัน ซึ่งต้องใช้เวลาและเส้นไหมมากกว่าปกติ แต่เมื่อทำเป็นผืนผ้าแล้วจะได้ผ้าไหมเนื้อหนา สวยงามแปลกตา นิยมใช้เป็นผ้านุ่งโจงกระเบน ผ้านุ่งหางกระรอกในงานบวช งานแต่งงาน

ภาพที่ ๒.๑๓ ผ้าลายกระนิว

๔.๒.๒ ลายมัดหมี่ เป็นลวดลายที่เกิดจากการมัดข้อมเส้นพุ่งแล้วนำไปทกเป็นผืนผ้า ชาวสุรินทร์เชื้อสายเขมรเรียกผ้าชนิดนี้ว่า ผาปุม มักจะทำลวดลายเป็นรูปคน สัตว์ และรูปสถาปัตยกรรม ซึ่งได้รับอิทธิพลจากชาวเขมรเมืองพนมเปญและพระตะบอง สีและลวดลายของผ้าปุม นิยมใช้สีม่วงเปลือกมังคุด สีแดง สีเขียว สีครามและสีเหลือง ซึ่งมีความกลมกลืนกันอันเนื่องจากการย้อมทับ เพื่อผสมสีให้ได้สีใหม่ขึ้น ผ้าปุมที่มีสีและลวดลายเด่น ๆ ได้แก่

ภาพที่ ๒.๑๔ ผ้าลายมัดหมี่

- ผ้าลายพระตะบอง เป็นลายที่ตั้งตามชื่อเมืองพระตะบอง ประเทศเขมร ลักษณะของลายเป็นกรอบรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มีลายสี่ดอกสี่ก้านอยู่ตรงกลาง นอกกรอบสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนล้อมรอบด้วยขอเครือ

ภาพที่ ๒.๑๕ ผ้าลายพระตะบอง

ที่มา : <http://cddweb.cdd.go.th/lamduan/tecnic๒.htm>

- ผ้าลายช้าง มีลักษณะเป็นรูปช้างยืนหรือหมอบ หันหน้าเข้าหากันเป็นคู่ ๆ ทั้งนี้เกิดจากการค้นใหม่เพื่อมัดลาย

- ผ้าลายม้า มีลักษณะเป็นรูปม้ายืนคล้ายลายช้าง

ภาพที่ ๒.๑๖ ผ้าลายช้าง ผ้าลายม้า

ที่มา : <http://cddweb.cdd.go.th/lamduan/tecnic๒.htm>

- ผ้าลายนกยูง มีลักษณะเป็นรูปนกยูงรำแพนยื่นหันหน้าเข้าหากันคล้ายลายช้าง

ภาพที่ ๒.๑๗ ผ้าลายนกยูง

- ผ้าลายไก่อี มีลักษณะเป็นรูปไก่อียื่นหันหน้าออกจากกัน

ภาพที่ ๒.๑๘ ผ้าลายไก่อี

ที่มา : <http://cddweb.cdd.go.th/lamduan/tecnic๒.htm>

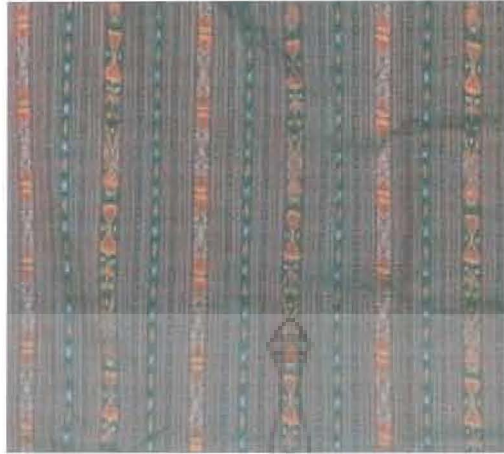
นอกจากนี้ยังมีลายผ้าที่นิยมทอใช้กันอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ ลายนก ลายพญานาค ลายพนมเป็ญ ลายรัญลุสตัด

๔.๒.๓ ถายผสม

เป็นลายที่เกิดจากการทอเส้นพุ่งย้อมสีและมัดย้อม สันนกันจนเต็มผืน เรียกว่า หมี่คั่น

เช่น

ภาพที่ ๒.๑๕ ผ้าลายมัดหมี่คั่น

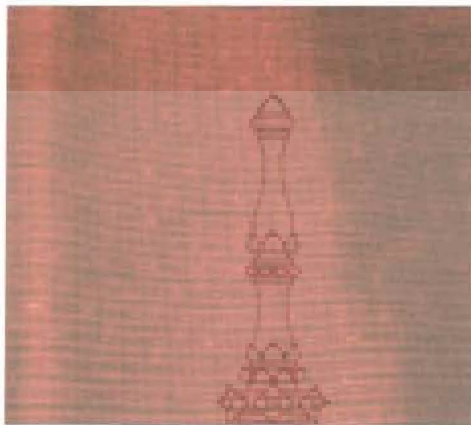
ที่มา : <http://cddweb.cdd.go.th/lamduan/tecnic๒.htm>

- **ลายหมี่โฮล** ผ้าโฮลเป็นผ้าที่เน้นสีสันและลวดลายให้ดูเด่นสะดุดตา มีลักษณะคล้ายใบไผ่ เป็นลายริ้วขนาดกว้างประมาณครึ่งนิ้ว คล้ายกันใบไผ่สลับกับลายมัดหมี่ที่คล้ายใบไผ่

ภาพที่ ๒.๒๐ ผ้าลายหมี่โฮล

- **ลายอัมปรม** มีลักษณะเป็นลวดลายตารางเล็ก ๆ ตรงกลางมีจุดประสีขาวลอยเด่นบนพื้นสีน้ำตาลแดง ซึ่งเกิดจากการมัดเส้นยืนและเส้นพุ่งเป็นกำ เว้นระยะห่างกันประมาณครึ่งเซนติเมตร แล้วข้อมด้วยสีน้ำตาลอมแดง ชาวสุรินทร์เรียกไหมที่ข้อมนี้ว่าสีกรากหรือสีกรา การผลิตผ้าลายอัมปรมนี้เป็นกรรมวิธีที่ยุ่งยาก เนื่องจากต้องมัดหมี่เส้นยืน และยังคงต้องใช้ทักษะความชำนาญในการดึงเส้นพุ่งและเส้นยืนให้สัมพันธ์กันตรงระยะและช่องไฟ เพื่อให้เส้นไหมตัดกันเป็นรูปเครื่องหมายกากบาท ผ้าชนิดนี้มีผลิตที่จังหวัดสุรินทร์เพียงจังหวัดเดียวในประเทศไทย

ภาพที่ ๒.๒๑ ผ้าลายอัมปรม

ที่มา : <http://cddweb.cdd.go.th/lamduan/tecnic๒.htm>

- **ลายโคม** มีลักษณะคล้ายเปลวเทียนที่เป็นเปลวรอบนอกกรอบใน มีจำนวนเลขเพื่อบอกจำนวนที่กันลายมัดข้อม ลายโคมนี้จัดเป็นลายพื้นฐานที่สามารถนำไปตัดแปลงให้มีขนาดเล็กลงหรือใหญ่ขึ้นได้ มีชื่อเรียกตามขนาด เช่น โคมห้า โคมเจ็ด โคมเก้า

ภาพที่ ๒.๒๒ ผ้าลายโคม

ที่มา : <http://cddweb.cdd.go.th/lamduan/tecnic๒.htm>

- ลายขอ มีลักษณะคล้ายตะขอ ออกแบบลายตามอย่างตะขอที่ใช้ยึดเกาะสิ่งของเครื่องใช้ในบ้าน มีการออกแบบเป็นลายขอเดี่ยว ๆ เรียงกันไปเต็มผืนผ้า หรือเรียงต่อ ๆ กันเรียกว่า ขอเครือ

ภาพที่ ๒.๒๓ ผ้าลายขอ

ที่มา : <http://cddweb.cdd.go.th/lamduan/tecnic๒.htm>

- ลายฉลุตุ๊กหรือลายลูกแก้ว มีลักษณะคล้ายลูกแก้วอยู่กลางรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนขนาดเล็ก เป็นผ้าไหมที่ทอขกดอกในตัว แต่เดิมนิยมใช้สีขาวและสีดำ โดยทอเสร็จแล้วจึงนำไปย้อม ต่อมา มีการมัดย้อมแล้วนำไปทอ การขกดอกนี้มีหลากหลายด้วยกัน เช่น ลายดอกแก้วหรือลูกแก้ว ลายดอกจันทร์ ลายดอกพิกุล

ภาพที่ ๒.๒๔ ผ้าลายฉลุตุ๊กหรือลายลูกแก้ว

ที่มา : <http://cddweb.cdd.go.th/lamduan/tecnic๒.htm>

การออกแบบเสื้อผ้า

ผ้าไหมไทยได้รับการยอมรับมาเป็นเวลานานว่า มีความสวยงามและเพิ่มเสน่ห์สวยหรูให้ผู้สวมใส่อย่างน่าภูมิใจไม่ว่าจะเป็นผ้าทอเชิงอนุรักษ์ที่มีชื่อเสียงอันเกิดจากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษจากชุมชนตามภาคต่างๆ เช่นผ้ามัดหมี่ ผ้ายก ดอก ผ้าตีนจก ผ้าจิด ฯลฯ เป็นต้น หรือจะเป็นผ้าไหมที่ผลิตจากกรรมวิธีสมัยใหม่ ที่ผู้ผลิตหรือนักออกแบบได้คิดค้นลวดลายสีสันทันให้ดูแปลกใหม่จากเดิมที่มีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นผ้าไหมพิมพ์สกรีน ผ้าไหมบาติก ผ้าไหมพันท์ลายสากลใหญ่โต หรือผ้าไหมที่นำเอาเทคนิคกรรมวิธีที่คิดค้นจากนวัตกรรมใหม่ๆ ของดีไซเนอร์ ก็ได้รับความสนใจ เพราะสิ่งใดก็ตามที่เป็นความแปลกสะดุดตาไม่จำเจหรือยึดติดกับสิ่งที่เห็นกันมาแล้วตั้งแต่เกิดจนถึงปัจจุบัน

จึงเป็นสิ่งที่ควรจะออกแบบปรับปรุงพัฒนาลวดลายสีสันทันผ้าไหม ให้สวยงามแปลกใหม่และหลากหลายกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน วัตถุประสงค์ก็จะผลิตผ้าไหมอย่างไรให้ขายได้ดีกว่าคู่แข่งในท้องตลาด สินค้าของเราเมื่อได้รับการออกแบบพัฒนาอยู่เสมอ ย่อมเป็นโอกาสอย่างหนึ่งที่จะดึงดูดให้ลูกค้าสนใจ

ปัจจุบัน คอมพิวเตอร์ได้เข้ามามีบทบาทมากต่อการออกแบบผ้าไหม มีสถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนหลายแห่งได้กำหนดไว้ในหลักสูตร ด้านผู้ผลิตผู้ประกอบการที่มีผู้ชำนาญการออกแบบลายผ้าไหมด้วยคอมพิวเตอร์ สามารถผลิตผ้าไหมด้วยลวดลายสีสันทันที่หลากหลายแปลกตา เป็นส่วนหนึ่งของคนรุ่นใหม่ได้ให้ความสนใจ และนำไปสร้างสรรค์ชุดเสื้อผ้าแฟชั่นวัยรุ่นได้อย่างอัจฉริยะบ่อยครั้งที่นักออกแบบวัยรุ่นของไทย ได้มีโอกาสประกวดฝีมือในการออกแบบชุดแฟชั่นและเดินแฟชั่นแข่งกันอยู่บ่อย แม้จะได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ นานา จากผู้หวงแหนในมรดกผ้าไหมไทยว่า ความ เป็นเอกลักษณ์ของผ้าไหมไทยกำลังจะถูกทำลายซึ่งนานาทัศนะที่ไม่อาจห้ามกันได้ แต่หากจะเปิดใจให้กว้างเพื่อให้โอกาสผ้าไหมของไทยได้สู่สากล ก็มันจะภูมิใจที่ต่างชาติ ซึ่งเป็นลูกค้าผ้าไหมไทยไม่น้อยที่หลงใหลในเสน่ห์ของผ้าไหม ทั้งนี้ทั้งนั้นผ้าไหมไทยที่ทั้งลวดลายและสีสันทันซ้ำเดิม ๆ จึงควรผลิตผ้าไหมให้กับกลุ่มลูกค้าที่ทันสมัยวัยรุ่นหรือกลุ่มลูกค้าที่ต้องการอนุรักษ์มรดกผ้าไหมไทย ในเชิงการค้าการขาย ผู้ผลิตไม่ควรทำสินค้าที่ตนเองชอบทำทำเพื่อให้เองหรือทำไว้เพื่อขายถูกๆ ฉะนั้นผู้ผลิตผ้าไหมสามารถเลือกผลิตผ้าไหมได้ทั้งในรูปแบบเชิงอนุรักษ์หรือสมัยใหม่ ขึ้นอยู่กับกลุ่มเป้าหมายหรือตลาด

ผู้ทอผ้าไหมไทยสมัยก่อนนับได้ว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถพิเศษ สามารถคิดค้นกรรมวิธีออกแบบลวดลายได้อย่างวิจิตรพิสดาร มีความประณีตในการเลือกสีสอเคลือบในการทอ นักออกแบบลายผ้าปัจจุบันได้พยายามศึกษาค้นคว้า และยึดเอาลวดลายดั้งเดิมที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ไว้เพื่อเป็นแม่แบบและเป็นแนวทางในการออกแบบ มีผู้กล่าวไว้หลายท่านว่า สมัยก่อนผู้ทอผ้าไหมทอไปวันๆ ไม่มีจุดมุ่งหมาย ลวดลายจึงซ้ำๆ ลายเดิมๆ ได้แต่ทอเลียนแบบกันมาตามที่บรรพบุรุษได้ทำๆ ไว้จริง ผู้เฒ่าผู้แก่สมัยก่อนท่านได้กำหนดไว้ในใจก่อนเสมอว่าจะทอผ้าชิ้นนั้นชิ้นนี้ให้ใคร ทอไว้ใช้ในโอกาสใด งานบุญ ไปวัด ขึ้นบ้านใหม่ สวมใส่ไปงานมงคลหรืองานศพ ดังจะเห็นได้จากผลงานจาก

ผ้าโบราณทั้งหลาย ที่บ่งบอกถึงตำนานความเป็นมาของวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งปรากฏให้เห็นถึงความแตกต่างของสีสัน เรื่องราวลวดลายที่ผู้ทอได้สร้างสรรค์ไว้อย่างวิจิตรและมากมาย เป็นการทอเพื่อมอบให้กับคนที่เป็นที่เคารพรักเช่นพ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่ทอใช้เอง ทอให้ลูก ทอให้ชายอันเป็นที่รัก เป็นต้น

การออกแบบผ้าไหมในปัจจุบัน กลุ่มเป้าหมายเปลี่ยนไป ไม่ได้อยู่ในวงแคบเหมือนสมัยก่อน มีการกำหนด เพศวัย อายุ โอกาสในการนำไปใช้งาน กลุ่มผู้ซื้อหรือกลุ่มตลาดเป็นคนไทยด้วยกันเอง หรือชาวต่างประเทศ นักออกแบบจำเป็นต้องรับข้อมูลจากเจ้าของกิจการ หรือฝ่ายตลาดให้ชัดเจน เพื่อเป็นข้อมูลในการออกแบบผ้าไหมให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย หรือตลาดเพราะไม่ได้ทอไว้ใช้เองหรือมอบเป็นของขวัญกำนัลให้ใครดังสมัยก่อน ไม่ได้ทอไว้สำหรับผู้สูงวัย ที่มีอายุเกิน ๔๐-๕๐ ปีขึ้นไป แต่วัยรุ่นหรือกลุ่มทำงาน สามารถนำผ้าไหมไปสวมใส่ในชีวิตประจำวันได้ เพราะมีการพัฒนาให้ผ้าไหมมีลวดลายเรียบง่ายแต่โก้และมีความเป็นสากลมากขึ้น เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่นักออกแบบต้องติดตามแนวโน้มความนิยมสี ลวดลายของผ้าฝ้ายหรือแพชั่นเสื้อผ้า เหมือนที่ว่ากันว่าต้อง “อินเทรนด์” ว่าเขากำลังนิยมรูปแบบลวดลายสีสันทันแบบไหน หากขาดการติดตามข้อมูลดังกล่าวหรือละเลยไม่สนใจที่จะนำสิ่งเหล่านี้มาเป็นข้อมูลหรือแนวทางในการพัฒนาผ้าไหม ให้แปลกไปจากที่มีขายกันอยู่ทั่ว ๆ ไป ผ้าไหมไทยคงจะอยู่รับใช้คนที่มีอายุสูง เช่นผู้เฒ่าผู้แก่อยู่นั่นแล

จุดอ่อนอย่างหนึ่งของผ้าไหมไทย คือการลอกเลียนแบบทั้งด้านลวดลายและสีสันและยังขาดแคลนดีไซน์เนอร์ที่จะถ่ายทอดให้คนรุ่นหลัง การส่งเสริมให้มีการพัฒนาบุคลากรด้านออกแบบสิ่งทอให้มีความสามารถสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เพื่อให้เป็นที่ยอมรับและสามารถแข่งขันกับตลาดต่างประเทศทั้งด้านคุณภาพ รูปแบบลวดลาย สถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนมีการเรียนการสอนด้านการออกแบบสาขาต่างๆ มากขึ้น โดยเฉพาะด้านการออกแบบสิ่งทอ (Textile Design) นับว่าเป็นสิ่งที่น่าภูมิใจ ในความมุ่งมั่นของเท็กซไทล์ดีไซน์เนอร์รุ่นใหม่ที่มีความตั้งใจเข้าไปเรียนรู้ ได้ทดลองฝึกทักษะ ได้สัมผัส ได้สืบสาน ทั้งอนุรักษ์ภูมิปัญญาดั้งเดิมที่มีคุณค่า ตลอดจนมีการฟื้นฟูพัฒนาให้มีความเป็นสากล มีการปรับปรุงพัฒนาให้มีความเป็นเอกลักษณ์ของผ้าไหมไทยได้เผยแพร่เป็นที่รู้จักกลุ่มเท็กซไทล์ดีไซน์เนอร์รุ่นใหม่เหล่านี้มีศักยภาพและมีความสามารถสูงที่จะก้าวสู่ความเป็นผู้นำในการสร้างกระแสความนิยมผ้าไหมไทยสืบไป (เพียงจิตต์ มาประจง, ๒๕๕๑)

การออกแบบ คือการสร้างสรรค์สิ่งใหม่หรือการปรับปรุงของเดิมที่มีอยู่ให้มีความแปลกใหม่เพิ่มขึ้น (ประเสริฐ ศิลรัตน์, ๒๕๓๘) สอดคล้องกับ ทำนอง จันทิมา (๒๕๓๒) การออกแบบคือการใช้ความคิดในการเลือกวัสดุ เพื่อสร้างสรรค์งานศิลป์ ให้มีหน้าที่ใช้สอยตามความต้องการ ทั้งในด้านวัตถุประสงค์และสวยงามในรูปร่าง ลักษณะตลอดทั้งรูปร่างและ มาโนช คงกะนนท์ (๒๕๓๘) กล่าวว่า การออกแบบ คือกระบวนการสร้างสรรค์ประเภทหนึ่งของมนุษย์ โดยมีทัศนธาตุและลักษณะของทัศนธาตุ เป็นองค์ประกอบ ใช้ทฤษฎีต่าง ๆ เป็นแนวทางและใช้วัสดุนานาชนิดเป็น

วัตถุดิบในการสร้างสรรค์ โดยที่นักออกแบบจะต้องมีขั้นตอนในการปฏิบัติงานหลายขั้น ตลอดกระบวนการสร้างสรรค์นั้น

คำว่า Design มาจากรากศัพท์ภาษาละติน คือคำว่า Designare หมายถึง กำหนดออกมา กะหรือ จินตนาการไว้ เป้าหมายที่จะแสดงออกซึ่งหมายถึงสิ่งที่อยู่ในอำนาจความคิด (Conscious) อันอาจเป็น โครงการ รูปแบบหรือแผนผังที่ช่างหรือศิลปินกำหนดขึ้นด้วยการจัดทำทาง ถ้อยคำ เส้น สี เสียง รูปแบบ โครงสร้างและวัสดุต่าง ๆ โดยใช้หลักเกณฑ์ทางความงาม หรือสุนทรียภาพ (Aesthetic Principle) (มนตรี ยอดบางเตย, ๒๕๓๘)

จากความหมายของการออกแบบ (Design) พอสรุปเป็นความหมายของการออกแบบเสื้อผ้า (Fashion Design) ได้ดังนี้

๑. เป็นการคิดค้น วางแผน เสนอแนะแนวทาง และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ต่อสังคมในลักษณะการลงมือกระทำ อันเกิดจากความคิดที่มองเห็น รวมถึงการเลือกวัสดุให้สอดคล้องกับกรรมวิธีและรูปแบบ รวมทั้งความคิดสร้างสรรค์ของผู้ออกแบบด้วย

๒. เป็นการปรับปรุงรูปแบบของผลงานเดิมที่มีอยู่แล้ว ทั้งในด้านความงามและประโยชน์ใช้สอยเพื่อให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

หลักการออกแบบเสื้อผ้าเบื้องต้น

หลักการออกแบบเสื้อผ้าเบื้องต้น (Basic Design Principles) เป็นหลักเบื้องต้นที่นักออกแบบใช้ เป็นองค์ประกอบหลักในการออกแบบเสื้อผ้า นักออกแบบต้องประเมินผิวสัมผัสของผ้า ความหนาบาง ความยืดหยุ่นของผ้า ไม่ว่าจะเป็นผ้าทอ (Woven Fabric) ผ้าถัก (Knitted Fabrics) แต่ละชนิดจะมีลักษณะเด่นเฉพาะของผ้านั้น ผ้าทอมีการยืดหดน้อยในขณะที่ผ้าถักมีทั้งการยืด (Stretch) และการหด (Shrinkage) อย่างมาก สิ่งทีกล่าวมานักออกแบบจะต้องนำมาพิจารณาในการออกแบบเบื้องต้น มีองค์ประกอบที่สำคัญดังต่อไปนี้

๑. เส้น (Line)
๒. เส้นกรอบนอก (Silhouette)
๓. สี (Color) เนื้อผ้าและผิวสัมผัส (Texture)
๔. รายละเอียด (Detail)

๑. เส้น (Line)

เส้น คือสิ่งที่มีความยาว มีมิติเดียว เส้นเกิดจากจุดหลาย ๆ จุดที่เรียงติดต่อกันไป เส้นทำให้เกิดรูปร่าง เนื้อที่ ขนาด น้ำหนัก พื้นผิว

เส้นเป็นพื้นฐานในการเรียนศิลปทุกแขนง และเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการออกแบบ เส้นมีมากมายหลายลักษณะ แต่ที่เป็นพื้นฐาน มี ๒ ประเภทคือ เส้นตรงและเส้นโค้ง ซึ่งแต่ละลักษณะของเส้นให้ความรู้สึกแก่ผู้พบเห็นแตกต่างกันออกไป ดังนี้ (จารุพรรณ ทรัพย์ปรุง, ๒๕๔๓)

๑.๑ เส้นตรง (Straight Line) ให้ความรู้สึก แน่นอน แข็งแรง เข้ม หนา เอาจนจะไม่ประนีประนอม แบ่งได้ดังนี้

๑.๑.๑ เส้นตรงแนวตั้ง (Vertical Line) เน้นความสูง ให้ความรู้สึกอยู่กับที่ จริงจัง มั่นคง แข็งแรง พุ่งขึ้น เจริญขริม สมดุล ทะเยอทะยานและรุ่งเรือง

๑.๑.๒ เส้นตรงแนวนอน (Horizontal Line) ให้ความรู้สึกเียบ เหย และดูกว้างขึ้น และผ่อนคลาย

๑.๑.๓ เส้นตรงแนวเฉียง (Diagonal line) ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว ไม่มั่นคง ไม่สมบูรณ์ และไม่สมดุล

๑.๒ เส้นโค้ง (Curve Line) แบ่งออกได้ดังนี้

๑.๒.๑ เส้นโค้งน้อย ๆ หรือเส้นเป็นคลื่นน้อย ๆ ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว ค่อย ๆ เคลื่อนไหวช้า ๆ นุ่มนวล และกลมกลื่นในการเปลี่ยนทิศทาง

๑.๒.๒ เส้นโค้งวงแคบ ให้ความรู้สึกถึงพลังเคลื่อนไหวรุนแรง และเปลี่ยนทิศทางรวดเร็ว

๑.๒.๓ เส้นโค้งของวงกลม ให้ความรู้สึกช้า ๆ ตายตัว ไม่มีการเปลี่ยนแปลง

๑.๒.๔ เส้นโค้งก้นหอย ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว คลื่นคลาย และเติบโตเมื่อมองจากภายในออกมา ถ้ามองจากภายนอกเข้าไป จะให้ความรู้สึกไม่สิ้นสุดของพลังเคลื่อนไหว ขยายตัวออกไป ไม่มีจุดจบ

๑.๒.๕ เส้นฟันปลาหรือเส้นคดที่หักเหโดยกระทันหัน ให้ความรู้สึกถึงความขัดแย้ง ความรุนแรง และความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

๑.๒.๖ เส้นที่เฉียงและโค้ง ให้ความรู้สึกขาดระเบียบ ตามยถากรรม พุ่งเข้า หรือพุ่งออกจากที่ว่าง

หลักการนำเส้นมาใช้ในการออกแบบเสื้อผ้า

เส้นที่ใช้ในการออกแบบเสื้อผ้า แบ่งได้เป็น ๒ ประเภทใหญ่ ๆ คือเส้นกรอบนอก (Silhouette or Outside Line) และเส้นด้านใน (Inside Line) ซึ่งมีความสำคัญต่อเสื้อผ้า เนื่องจากสามารถนำสายตาให้ผู้พบเห็นมองดูตลอดร่างกาย เส้นกรอบนอกและเส้นด้านในมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของผู้สวมใส่ทำให้รูปร่างดูสูงขึ้น เตี้ยลง อ้วนขึ้น หรือผอมลงได้ ดังนี้

๑. เส้นกรอบนอก (Silhouette or Outside Line) คือเส้นที่อยู่ตรงรอบนอกหรือตรงริมขอบของเครื่องแต่งกาย ซึ่งเป็นโครงร่างเสื้อโดยสังเขป เส้นกรอบนอกของแฟชั่นกำหนดขึ้นโดย นักออกแบบสามารถเปลี่ยนไปได้ โดยอาศัยความชำนาญในการตัดเย็บและการใช้วัสดุต่าง ๆ ตกแต่ง การเสริมและการวัดเส้นกรอบนอกเปลี่ยนแปลงเสมอตามแนวโน้มของแฟชั่น

เส้นกรอบนอกของเสื้อผ้ามีการเปลี่ยนแปลงไปตามความเหมาะสม แบ่งออกได้ดังนี้คือ แบบเข้ารูป (Fitted) แบบกึ่งเข้ารูป (Semi Fitted) แบบพอดีตัว (Slightly Fitted) แบบหลวม (Loosely Fitted)

เสื้อผ้าแบบเข้ารูปจะเน้นรูปร่างคนสวม ยิ่งเข้ารูปน้อยเท่าไรก็ยังสามารถปกปิดรูปร่างส่วนที่ไม่ต้องการอวดได้มากเท่านั้น การเลือกเนื้อผ้ามีผลต่อเส้นกรอบนอกของเสื้อผ้าเช่นกัน เช่น ผ้าเนื้อกระด้าง เหมาะสำหรับเสื้อซึ่งสามารถบังคับรูปร่างได้ ส่วนผ้าเนื้อนิ่มแบบตัวจะเน้นให้เห็นรูปร่างผู้สวมใส่

๒. เส้นด้านใน หรือเส้นภายในตัวเสื้อ (Inside Line) หมายถึงรอยตัดต่อที่ทำให้เกิดรูปร่างขึ้นภายในเส้นกรอบนอก เส้นภายในตัวเสื้อสามารถลงตาได้ดี ทำให้ดูสูง เตี้ยลง อ้วนหรือผอม เอวเล็กหรือเอวใหญ่ เส้นภายในตัวเสื้อมีส่วนช่วยเพิ่มและลดขนาดเส้นกรอบนอก หากกำหนดเส้นภายในตัวเสื้อได้ดี และถูกต้องจะช่วยให้แบบเสื้อมีความสมดุลและรูปร่างสมสัดส่วน ซึ่งขึ้น กับตำแหน่งที่จะใช้และจุดประสงค์ในการออกแบบ เส้นด้านในของเสื้อผ้าได้แก่

๒.๑ ตะเข็บ (Seams) เป็นเส้นที่เกิดจากตะเข็บเสื้อผ้า เป็นการต่อชิ้นผ้าเข้าด้วยกัน เช่น การต่อตะเข็บไหล่ ตะเข็บข้าง ตะเข็บกลางตัว ตะเข็บคอกแต่ง เป็นต้น

๒.๑.๑ การต่อตะเข็บในลักษณะเส้นตั้ง (Vertical Line) เป็นเส้นที่แสดงถึงความสูง ความแข็งแรง ความรู้สึกอยู่กับที่ แบบเสื้อที่ใช้เส้นตั้งเหมาะสำหรับคนเตี้ย เส้นตั้งหลาย ๆ เส้น ที่มีช่องไหล่ ๆ สามารถนำความสูงไปยังใบหน้าได้ แต่ถ้าช่องไหล่ขยายกว้างขึ้นและขนานกัน จะทำให้สายตาสังเกตเห็นความกว้างชัดกว่าความสูง อาจทำให้ดูอ้วนและเตี้ยลงได้เช่นกัน ทั้งนี้เนื่องจากสายตาจะเลื่อนตามแนวขวาง จากด้านหนึ่งไปอีกด้านหนึ่ง บางครั้งการเย็บเส้นต่อความยาวของลำตัวจะมีความกว้างของเกล็ดตรงแทรกอยู่ภายในเส้นด้วย เช่น Princess Line

๒.๑.๒ เส้นนอน หรือเส้นระดับ (Horizontal Line) เป็นเส้นที่แสดงถึงความกว้าง ความสงบ ความนิ่งเฉย และพักผ่อน แบบเสื้อที่ใช้เส้นนอนเหมาะสำหรับคนผอมสูง ซึ่งทำให้ดูอ้วนขึ้นหรือเตี้ยลง เส้นตรงแนวนอนในเสื้อผ้าจะพบได้จากลวดลายผ้า เส้นเอว เส้นชายกระโปรง เส้นโยค (Yoke) เข็มขัด ชายแขนเสื้อ และส่วนตกแต่งอื่น ๆ เส้นตรงแนวนอนจะนำสายตาขนานไปตามความกว้างของร่างกาย ซึ่งถ้ามีจุดเด่นมากเท่าไรก็จะทำให้ดูเตี้ยลงเท่านั้น

๒.๑.๓ เส้นทแยงมุม (Diagonal Line) ช่วยให้ดูสูงขึ้น เตี้ยลง หนาขึ้นหรือบางลงได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความยาวของเส้นและมุมมองเส้นทแยงมุมนั้น ๆ เส้นทแยงมุมยาวช่วยให้ดูสูงขึ้น เส้นทแยงมุมสั้น จะทำให้บริเวณส่วนนั้นดูกว้าง และดึงดูความสนใจไปสู่บริเวณนั้นด้วย และจะช่วยซ่อนความบกพร่องของรูปร่างได้ดีทั้งยังให้ความรู้สึกสดชื่นกระปรี้กระเปร่า มีชีวิตชีวา มีความรู้สึกเคลื่อนไหวอยู่เสมอ

๒.๑.๔ เส้นโค้ง (Curve Line) ให้ความรู้สึกนุ่มนวลและอ่อนช้อย เส้นโค้งเพิ่มมิติ ความกลมกลืนและน้ำหนัก แบบเสื้อที่มีเส้นโค้งเหมาะสำหรับผู้ที่รูปร่างตรง ๆ ไม่ได้สัดส่วน เพื่อทำให้ดูนุ่มนวลขึ้นเหมาะสำหรับวัยรุ่นและเสื้อผ้าเด็ก

๒.๒ เกล็ด (Dart) เป็นเส้นรูปทรงสามเหลี่ยมปลายแหลม เมื่อเย็บเกล็ดจะเกิดเส้นซึ่งทำให้เสื้อผ้าที่เย็บเกล็ดแล้วมีความลึก สวมใส่ได้รูปทรงดี เช่น เส้นของเกล็ดที่เอว เมื่อเย็บแล้วจะทำให้เอวเล็กกว่าสะโพก เกล็ดที่อก เมื่อเย็บเสร็จแล้วเสื้อจะเข้ารูปได้สัดส่วนที่สวยงามกว่าเสื้อที่ไม่มีเกล็ด

๒.๓ การตกแต่งอื่น ๆ เช่นการเย็บต่อมุมแหลม (Gore) การจับจีบ จับพลีท (Pleat) ฯลฯ เส้นภายในตัวเสื้อเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า แบบเสื้อนั้นแสดงออกถึงความคิดอย่างไร ถ้าเส้นนั้นติดต่อกัน โดยไม่มีอะไรมาตัดทำให้รู้สึกถึงความมีสง่า ความเข้มแข็ง ส่วนการใช้เส้นโค้งบนเสื้อ ทำให้เกิดความยืดหยุ่นนุ่มนวลและอ่อนวัย แบบเสื้อที่มีเส้นตรงมาก ๆ ควรจะมีเส้นโค้งอยู่บ้าง เพื่อลดความกระด้างของเส้นลง สิ่งที่จะสรุปได้เกี่ยวกับเส้นต่าง ๆ คือ

เส้นที่ยาวเท่าไร กว้างเท่าไร หรือซ้ำ ๆ กันมากเท่าไร ก็ยิ่งจะมีอิทธิพลต่อแบบเสื้อมากขึ้นเท่านั้น

ผ้าซึ่งเป็นจีบ พับซ้อน แบบพลีท เปรียบได้กับการกำหนดเส้น แต่ในขณะเดียวกันจะทำให้มีความหนาขึ้นด้วย

ผ้าที่มีลายดอกใหญ่ เต็ม หรือลายเส้นที่เด่นชัดมาก ๆ ควรจะออกแบบให้มีเส้นภายในตัวเสื้อน้อยที่สุด

ผ้าที่มีทั้งเส้นคดและเส้นนอน สายตาเราจะมองที่เส้นนอนก่อน เพราะจากความเคยชิน เราจะมองจากซ้ายไปขวา และจากบนมาล่าง

ภาพที่ ๒.๒๕ แสดงเส้นด้านในของเสื้อผ้า

ที่มา : อุษา ตั้งธรรม, 2549

๒. เส้นกรอบนอก (Silhouette)

เส้นกรอบนอก คือเส้นโครงร่างหรือเส้นรอบนอกทั้งหมดที่แสดง เป็นภาพเงาคำบนพื้นขาว คล้ายรูปเงาคำบนผนังขาว เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของระดับความยาว รูปแบบของเสื้อผ้าที่กำลังจะนิยมในฤดูกาลต่อไป รูปแบบของเส้นกรอบนอก มีดังนี้

A-Line Silhouette รูปแบบเสื้อผ้าที่ส่วนบนแคบ และค่อย ๆ บานออกจากช่วงตัวส่วนใต้แขน ถึงชายเสื้อคล้ายตัวอักษร A ปกติจะเป็นเสื้อไม่มีแขน หรืออาจจะมีแขนเสื้อ ในปี ค.ศ. ๑๙๖๐ เสื้อผ้าที่นิยมเส้นกรอบนอกแบบนี้คือ โทท ชูคติดกัน กระโปรงและชุดเอี๊ยม (Jumper) นักออกแบบเสื้อผ้าชาวฝรั่งเศส Christian Dior เสนอรูปแบบนี้ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๕๕

Asymmetric Silhouette เส้นกรอบนอกที่ใช้หลักการของความไม่สมดุลกัน ใช้กับ ชุดติดกัน โทท เสื้อเดี่ยว ชุดนอน กระโปรง และชุดว่ายน้ำ โดยเฉพาะ Toga เสื้อที่มีไหล่ด้านเดียว

Shief Silhouette เส้นกรอบนอกที่เป็นเส้นตรง ไม่เข้ารูป รูปร่างเหมือนหลอดตรงมาจากไหล่ ถึงชายกระโปรง ไม่เข้ารูปตั้งแต่อก เอว นิยมสวมใส่กันในปี ค.ศ. ๑๙๒๐ และกลับเข้าสู่แฟชั่นอีกในปี ค.ศ. ๑๙๕๗ อีกช่วงหนึ่งในปลายปี ค.ศ. ๑๙๖๐ และ ต้นปี ค.ศ. ๑๙๗๐ หรือเรียกว่า Chemise Silhouette

Tent Silhouette เส้นกรอบนอกที่มีรูปแบบพีรามิด เริ่มต้นจากคอเสื้อและเริ่มบานลงไปถึงชายกระโปรง นิยมทำเป็นโทท ในปี ค.ศ. ๑๙๓๐ ค.ศ. ๑๙๔๐ กลับมานิยมอีกในรูปแบบโทท และชุดติดกันในปี ค.ศ. ๑๙๖๐

Thirties Silhouette เส้นกรอบนอกของต้นปี ค.ศ. ๑๙๓๐ ที่มีจุดเด่นโดยการใช้ ผ้าเกลี้ยงในการตัดเย็บ รูปแบบแขนแปลกใหม่จากการจับจีบผ้า คอของเสื้อส่วนใหญ่เป็นรูปตัวยู หรือคอกลม ในปลายปี ค.ศ. ๑๙๓๐ มีการเสริมไหล่เสื้อให้กว้างและตรง เอวคอดเล็กคูพิลิตัน

Twenties Silhouette เส้นกรอบนอกของเครื่องแต่งกาย ที่ห้อยจากบ่าตรงลงไปจนถึงหัวเข่า บางชนิดเป็น ๒ ชั้น มีเข็มขัดคาดที่สะโพก หรือเรียกว่า “Flapper” รูปแบบที่นิยมกันในปี ค.ศ. ๑๙๒๐ กลับมานิยมอีกครั้งในปลายปี ค.ศ. ๑๙๖๐ และ ปี ค.ศ. ๑๙๘๐

V-Shape Silhouette เส้นกรอบนอกที่มีไหล่กว้างและหนา ตัวเสื้อใหญ่ กระโปรงเรียวสอบไปถึงชายกระโปรง โดยทั่วไปเป็นแขนค้างคาว (Dolman or Batwing Sleeves) บางครั้งตัดเป็นชุดติดกัน แขนลาค้น้อย ๆ จากข้อศอกไปที่ตะเข็บข้างเอว รูปแบบอื่นขยายไหล่ให้กว้าง และมีตะเข็บวงแขนกว้าง โดยปกติจะมีสัดส่วนของวงแขนกว้าง อยู่ในวงการแฟชั่นตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๘๐

เส้นกรอบนอกของเสื้อผ้าที่เป็นพื้นฐาน

รายการเสื้อผ้า	ตัวอย่างเส้นกรอบนอกของเสื้อผ้าที่เป็นพื้นฐาน
เสื้อ	
กระโปรง	
กางเกง	
ชุดติดกัน	

ที่มา : อุษา ตั้งธรรม, 2549

๑. สี (Color) เนื้อผ้าและผิวสัมผัส (Texture) เป็นการผสมผสานที่พอเหมาะพอดีของผ้าแล้วนำมาออกแบบ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑.๑ สี นักออกแบบจะเลือกแนวโน้มของสีตามฤดูกาล และแนวโน้มของสีเพื่อการค้า ผู้ซื้อเป็นผู้กำหนดแนวโน้มสีของผ้า ผู้บริโภคจะเลือกสีของเสื้อผ้าให้เข้ากับสีของผนังและสีของดวงตา สีของเสื้อผ้ามีทั้งสีร้อนและสีเย็น นักออกแบบสามารถแนะนำโรงงานสิ่งทอ ให้ผลิตผ้าผืนตามแนวโน้มของสีในฤดูกาลหน้า สีช่วยให้งานเสื้อผ้าเพิ่มปริมาณการผลิต เพิ่มมูลค่าของแบบเสื้อในแต่ละปี สีแบ่งกลุ่มใหญ่ๆ ได้ดังนี้

๑.๑.๑ สีอ่อน (Light Colors) ใช้สีอ่อนเมื่อต้องการให้มีพื้นที่กว้าง เมื่อต้องการเน้นจุดเด่นใกล้กับใบหน้าและบริเวณคอเสื้อ

๑.๑.๒ สีสว่าง (Bright Colors) ใช้สีสว่างเมื่อต้องการเน้นจุดเด่น สีสว่างจะช่วยสะท้อนแสงไปยังใบหน้า ส่วนมากสีสว่างจะเป็นสีอ่อน เช่น สีแดง สีชมพู ใช้สีสว่างในที่ที่ต้องการเน้นส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกาย สีสว่างควรใช้พื้นที่น้อย เพราะหากใช้มากจะทำให้เมื่อใกล้สายตาได้ ดังนั้นสีสว่างมักจะใช้เป็นส่วนตกแต่งเสื้อผ้ามากกว่าที่จะเป็นตัวเสื้อทั้งหมด

๓.๑.๓ สีมืด (Dark Colors) สีมืดทำให้ดูเล็ก ถดขนาดของพื้นที่ สีมืดหากอยู่ใกล้ ใบหน้า จะทำให้ดูหน้าขาว ใช้สีมืดสำหรับผู้ที่ต้องการดูผอม เล็ก

ตัวอย่างแนวโน้มสีแฟชั่นฤดูหนาวปี ๒๐๐๔/๒๐๐๕ ได้มีการแบ่งกลุ่มโทนสีเพื่อให้ เหมาะกับการนำไปใช้ เป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่มีความหลากหลายสไตล์ดังนี้ (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, ๒๕๔๗, น.๕๔-๕๖)

ตัวอย่างการใช้สีที่เหมาะสมกับผิว

สีผิว	ควรรีสี	พยายามหลีกเลี่ยงสี
ขาวจืด	สีอ่อน ที่สดใส เช่น สีชมพู เขียวอ่อน ฟ้า เหลือง ครีม	สีเข้มจัด ๆ เพราะจะทำให้ผิวซีด ลงไปอีก
เหลืองนวล	สีที่ไม่สดจนเกินไป เช่น น้ำตาล ฟ้าเข้ม เนื้อ เทา น้ำเงิน	สีสดมาก ๆ
ผิวคล้ำ	สีเย็น ๆ เช่น ฟ้า น้ำทะเล เนื้อ ฟ้าเข้ม ครีม เขียวอมชมพู	สีฉูดฉาด และทุกสีที่มีสีเหลืองปน
คล้ำจนดำ	สีเข้มที่ไม่ฉูดฉาด เช่น ดำ น้ำตาล ปนดำ เทาเข้ม กรมท่า	สีเหลืองสด ม่วง และแดง

๓.๒ เนื้อผ้าและผิวสัมผัส (Texture) เป็นเอกลักษณ์ของเนื้อผ้าที่สัมผัสได้ด้วยมือ มีผลอย่างมากต่อขนาดและรูปร่าง เช่น ผ้าที่เป็นมัน ทำให้ดูรูปร่างอ้วนขึ้น ในขณะที่ผ้าเนื้อด้านทำให้ดูผอมลง สิ่งที่เราเรียกว่าเนื้อผ้าไม่ได้หมายถึงเฉพาะความมันหรือด้านเท่านั้น แต่รวมถึงผิวสัมผัสที่เรียบ หยิบ แจ่ม อ่อนนุ่ม น้ำหนัก และการทิ้งตัวของผ้า เนื้อผ้าไม่ได้มีความสำคัญเฉพาะต่อแบบเท่านั้น แต่ยังมีผลต่อแบบเสื้ออีกด้วย เช่น ผ้าขนสัตว์ไม่เหมาะสมจะใช้ตัดชุดราตรี แต่ใช้ตัดกระโปรงยาวแบบเทเลอร์ได้

เนื้อผ้าและผิวสัมผัสของผ้าเป็นสิ่งที่ต้องสังเกตควบคู่กันไป สิ่งที่ทำให้ผิวสัมผัสของผ้าแตกต่างกันจะทำให้เนื้อผ้าแตกต่างออกไปด้วย ปัจจัยดังกล่าวมีดังนี้

๓.๒.๑ เส้นใย (Fiber) เส้นใยที่แตกต่างกันก็เป็นปัจจัยสำคัญ ที่ทำให้เนื้อผ้าและผิวสัมผัสแตกต่างกันด้วย เส้นใยธรรมชาติ เช่น ฝ้าย มีความอ่อนนุ่ม ปานรามิ มีความกระด้างกว่า ฝ้าย ไยสังเคราะห์ เช่น ไนลอนมีความมัน

๓.๒.๒ เส้นด้าย (Yarn) เส้นด้ายที่นำมาทอผ้านำมาเข้าเกลียวเส้นด้ายแตกต่างกัน ขนาดความใหญ่และเล็ก ก็จะแตกต่างกัน ก็ทำให้ผิวสัมผัสและเนื้อผ้าแตกต่างไปด้วย เช่น เส้นด้ายเดี่ยว เส้นด้ายรวม เส้นด้ายธรรมดา เส้นด้ายพิเศษ

๓.๒.๓ การผลิตเป็นผืนผ้า (Fabric Construction) สามารถผลิตได้หลายวิธี เช่น การทอ การถัก การอัด เมื่อผลิตเป็นผืนผ้าโดยวิธีการที่แตกต่างกัน ผืนผ้าที่สำเร็จก็จะมีเนื้อผ้าและผิวสัมผัสที่แตกต่างกันออกไปด้วย

๓.๒.๔ การตกแต่งสำเร็จ (Finishing) มีส่วนในการทำให้ผิวสัมผัส และเนื้อผ้าแตกต่างกันออกไป ถึงแม้จะเป็นผ้าชนิดเดียวกัน แต่ตกแต่งสำเร็จคนละวิธีทำให้ผิวสัมผัสของผ้านั้น แตกต่างกันไป การตกแต่งสำเร็จมีหลายวิธี เช่น การเผาขน การขัดมัน การพิมพ์ การตกแต่งพื้นผิว กำมะหยี่ เป็นต้น

ผิวสัมผัสและเนื้อผ้าในปัจจุบันมีมากมาย ซึ่งเป็นผลมาจากกลวิธีใหม่ ๆ ในการผลิตผ้า ทำให้ไม่สามารถจำกัดลงไปได้ว่า เส้นใยชนิดใดเมื่อผลิตเป็นผ้าแล้วจะต้องมีผิวสัมผัสเฉพาะตัวของมันเอง เช่น ผ้าขนสัตว์ในปัจจุบันมีตั้งแต่เนื้อบางเบา จนถึงเนื้อหนามาก ๆ ผ้าขนสัตว์เนื้อบาง บางชนิดมีสมบัติในการจับครีปได้ดีเช่นเดียวกับผ้าไหม ผ้าฝ้ายก็สามารถผลิตออกมาให้มีผิวสัมผัสแปลก ๆ และสามารถรักษาสสมบัติเดิมของฝ้ายไว้ตลอดจนเพิ่มคุณสมบัติเฉพาะตัวตามผิวสัมผัสใหม่ ๆ จากเทคนิคใหม่ ๆ เหตุนี้เองเป็นการยากที่จะบอกได้ว่าผ้าผืนนั้นนำมาจากใยอะไร ถึงแม้จะสัมผัสก็ตาม บางครั้งผิวสัมผัสและเนื้อผ้าเหมือนขนสัตว์ทั้งที่ผ้านั้น ไม่มีเส้นใยขนสัตว์ปนอยู่เลย

เนื้อผ้า ผิวสัมผัสของผ้า และลวดลายของผ้า ต้องพิจารณาในการเลือกผ้าร่วมกันเสมอ หลักทั่ว ๆ ไปในการเลือกใช้ผ้ามีดังนี้

ผ้าเนื้อหยาบ เป็นปุ๋ย พอง ทำให้รูปร่างหนาแต่ไม่เหมาะกับคนรูปร่างเล็ก เพราะจะมองเห็นแต่เนื้อผ้าเท่านั้น ผ้าเนื้อแข็งช่วยซ่อนรูปร่างได้แต่ทำให้ดูอ้วนขึ้น ผ้าเนื้อนุ่มทิ้งตัวได้ดี โชว์สัดส่วนรูปร่างเต็มที่ แต่ทั้งผ้าเนื้อแข็งและผ้าเนื้อนุ่ม ไม่เหมาะกับรูปร่างที่มีที่ติ จึงควรพยายามหลีกเลี่ยงทั้งผ้าเนื้อแข็งและเนื้อนุ่ม ถ้าต้องการเสื้อผ้าที่มีเส้นกรอบนอกแบบจีบรัด หรืออัดพลิท ควรใช้ผ้า เนื้อค่อนข้างกระด้างเพื่อความคงตัว เช่น ทาฟเฟต้า (Taffeta) ออร์แกนซ่า (Organza) ออร์แกนดี้ (Organdie) มอเร่ (Moire) ซาติน (Satin) แต่ถ้าต้องการจับจีบถ่วง ควรใช้ผ้าเครป (Crep) ที่มีน้ำหนักตัวดี ซึ่งสามารถทิ้งตัวในแนวกรนตรงดีพอ ๆ กับผ้าชนิดอื่นในแนวกรนเฉียง ผ้าที่จะจับจีบถ่วงได้ดี จะต้องมีความสมดุลในเส้นด้ายและเนื้อผ้า ถ้าต้องการให้เกิดความอ่อนไหวพลิ้ว ควรใช้ผ้าเนื้อบางเบา นุ่ม เช่น ไหม (Silk) ชีฟอง (Chiffon) ป่าน (Voile) ซึ่งมีเนื้อเรียบเกลี้ยง

ผ้าตามีผลหลายประการต่อรูปร่าง ขึ้นอยู่กับขนาดของตา และการตัดกันของสีผ้าตากว้างมากและสีตัดกันมาก มีผลทำให้รูปร่างกว้างขึ้น คนรูปร่างใหญ่ควรสวมตาใหญ่ และเพื่อให้รูปร่างเล็กลง ควรใช้สีที่ด้านและสีตัดกันน้อยที่สุด

ผ้าหลายจุดเป็นลายผ้าที่ให้ความรู้สึกแข็งแรงกระด้างมากที่สุด ในบรรดาลายผ้าทั้งหมดแต่ในขณะเดียวกันก็ให้ความรู้สึกร่าเริง เบิกบานและอ่อนเยาว์ได้ด้วย ถ้าเป็นผ้าป่านที่มีลายจุด หลาย ๆ สี เหมาะสำหรับชุดกลางวัน ในการทำให้ผ้าจุดลดความแข็งแรงกระด้างลงบ้างทำได้หลายวิธี เช่น ใช้วัสดุอื่น ๆ มาแต่งบนตัวเสื้อ ใช้ผ้าพื้นมาแต่งร่วมกับผ้าจุด เลือกผ้าที่เป็นลายจุดเล็ก ๆ เป็นต้น

บางครั้งผู้ที่มีรูปร่างใหญ่จะเลือกใช้ผ้าลายเล็ก ๆ เพื่อให้ดูผอม และผู้ที่มีรูปร่างเล็ก จะเลือกใช้ลายใหญ่ ๆ เพื่อให้ดูมีเนื้อมากขึ้น ก็อาจเป็นวิธีที่ไม่ถูกต้อง เนื่องจากทำให้เกิดข้อแตกต่างมากเกินไปจนทำให้ดูไม่งาม เราอาจแก้ไขได้โดยการเลือกสีอ่อน และลายที่ละเอียดแทนการใช้ลายเล็กและใหญ่ดังกล่าว แม้ว่าคนส่วนใหญ่จะเข้าใจว่าลายตามยาวทำให้รูปร่างผอมและยาวขึ้น แต่ความจริงลายตามยาวอาจทำให้รูปร่างดูกว้างกว่าลายแบบเดียวกันที่ตัดตามขวางก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นกับช่องว่างระหว่างลายและสีที่ใช้

ในผ้าบางชนิดจะมีแสงที่สะท้อนออกมาได้ จึงมีบทบาทที่สำคัญต่อการเลือกใช้เช่นกัน แสงสะท้อนดังกล่าวอาจเกิดจากปัจจัยหลาย ๆ อย่าง การใช้เส้นด้ายที่มีการสะท้อนแสง เช่น ผ้าที่สอดเส้นใยโลหะ การทอในบางโครงสร้างอาจเกิดการสะท้อนแสงได้ เช่น ผ้าย่น ผ้ายูกฟู การตกแต่งบนผิวผ้าก็อาจเกิดการสะท้อนแสงได้ เช่น การตกแต่งขั้วมันผิวผ้า เป็นต้น

จากที่กล่าวมา การเลือกผ้าและผิวสัมผัสของผ้านอกจากจะต้องทราบถึงหลักเกณฑ์บางประการแล้ว นักออกแบบที่ดี ผู้บริโภคที่ฉลาด ต้องใช้ความสังเกต วิเคราะห์ และทักษะในเรื่องเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับชีวิตประจำวันของเรา เลือกใช้ให้ถูกต้อง เหมาะสม คู่มีค่ากับค่าใช้จ่ายที่เราต้องเสียไป

๔. รายละเอียด (Details) เป็นรายละเอียดส่วนประกอบของเสื้อผ้า ได้แก่ ปก แขน ขอบปลายแขน กระเป๋ และวัสดุประกอบเสื้อผ้า เช่น Zip กระดุม ลูกไม้ ด้าย ฯลฯ แม้ส่วนตกแต่งดังกล่าวจะมีความสำคัญน้อยกว่าเส้นกรอบนอก และเส้นภายในตัวเสื้อก็ตาม แต่เมื่อนำรายละเอียดเหล่านี้มาประกอบกับโครงสร้างของแบบเสื้อ ก็จะเสริมให้ได้แบบเสื้อที่มีลักษณะเฉพาะเหมาะกับงานและประโยชน์ใช้สอย ทั้งที่ขึ้นอยู่กับแบบและตำแหน่งที่กำหนดในเสื้อผ้านั้นด้วย นอกจากนี้ รายละเอียดยังช่วยให้เสื้อผ้ามี่คุณค่าขึ้น ดังนี้

เสริมความงามของเส้นกรอบนอก เช่น เสื้อแขนกระดิ่งกับเสื้อทรงกระโจม (Tent) ทำให้เสื้อที่มีแบบเรียบ ๆ น่าดู น่าสนใจมากขึ้น และเปลี่ยนลักษณะของแบบเสื้อได้ (Style) ดึงดูดสนใจไปยังรูปร่างส่วนที่สวยงามและเบนความสนใจจากส่วนที่ไม่สวย เช่น ระบายที่คอเสื้อดึงจุดสนใจไปที่ใบหน้าที่สวยงาม ไม่สนใจจุดอื่นที่บกพร่องของผู้สวมใส่ เป็นต้น

ถึงแม้รายละเอียดต่าง ๆ จะช่วยเสริมความงามของเสื้อผ้าได้ แต่ไม่ควรตกแต่งให้มากเกินไป เพราะจะทำให้เกิดความสับสนยุ่งเหยิง และลดความสำคัญของมันและกัน สิ่งหนึ่งที่สำคัญ คือ รายละเอียดต่าง ๆ ควรจะกลมกลืนกับเส้นกรอบนอกและเส้นภายในตัวเสื้อ

หลักการออกแบบเสื้อผ้า

หลักการออกแบบเสื้อผ้า (Design Principle) หลักการออกแบบเสื้อผ้าเบื้องต้นเป็นการผสมผสานของเส้นกรอบนอกของเสื้อผ้า เส้น สี ผิวสัมผัส และรายละเอียด ในการออกแบบเสื้อผ้า เป็นงานเฉพาะกลุ่ม ได้แก่ เสื้อผ้านูรุษ เสื้อผ้าสตรี และเสื้อผ้าเด็ก นักออกแบบจะต้องออกแบบเสื้อผ้าตาม

ฤดูกาล วิเคราะห์แนวโน้มแฟชั่น และพัฒนาการของผ้า เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาช่วยให้เกิดแรงบันดาลใจในการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ซึ่งหลักการออกแบบที่นอกเหนือจากหลักการเบื้องต้นแล้วนั้น ยังมีหลักการออกแบบเสื้อผ้าที่สูงกว่าอีกได้แก่

๑. สัดส่วน (Proportion) หรือมาตราส่วน (Scale) เป็นความสัมพันธ์ระหว่างช่องว่างขนาดต่าง ๆ ของเสื้อผ้า นักออกแบบจะออกแบบรายละเอียดสัดส่วน ตามแนวความคิดให้เกิดความสวยงาม รูปทรงของเสื้อผ้าที่ได้มาตรฐานจะมี เส้นเอว ไหล่ ออก ความกว้างและความยาวสะโพก ต้องเป็นรูปทรงสามมิติ (Three Dimensional) คือ มีความกว้าง ความยาว และความลึก สัดส่วนของเสื้อผ้าสตรีที่ได้สัดส่วนเหมาะสม จะมีอัตราส่วน ๕ : ๘ คือ เสื้อผ้าสตรีที่มีการแบ่งช่องว่างของรูปร่างตามธรรมชาติจะแบ่งสัดส่วนในลักษณะอื่น ๆ อีก ได้แก่ การแบ่งเส้นรูปร่างสัดส่วนได้ออก ซึ่งเรียกการแบ่งเสื้อลักษณะนี้ว่าชุดคอได้ออก (Empire Dress) การแบ่งสัดส่วนได้ออกเป็นลักษณะของแบบเสื้อที่นิยมใช้กับชุดแต่งงาน ชุดกาลอง การแบ่งได้ออกจะทำให้ผู้สวมใส่ดูสูงยาว หากแบ่งสัดส่วนของรูปร่างที่แนวสะโพก จะทำให้ช่วงตัวด้านบนยาวขึ้น จึงเหมาะกับผู้ที่มิช่วงตัวสั้น สัดส่วนนอกจากแบ่งตามขวางแล้วยังสามารถแบ่งตามยาวลำตัวได้ด้วย การแบ่งตามยาวของลำตัว จะทำให้ผู้สวมใส่รูปร่างสูง ในขณะที่การแบ่งสัดส่วนตามขวางจะทำให้ผู้สวมใส่อ้วนและเตี้ย การแบ่งสัดส่วนตามขวางทำให้เกิดความกว้าง แต่สามารถทำให้เล็กลงได้ด้วย การแบ่งเป็นช่วง ๆ หลาย ๆ ช่อง ช่องว่างเล็กจะทำให้ดูแคบเล็กลง เสื้อผ้าส่วนใหญ่จะมีจุดเด่นที่ ปก ไหล่ เอว และสะโพก เสื้อสุทชายจะใช้แผ่นหนุนไหล่ (Padding) รองไหล่เสื้อเพื่อเป็นจุดเด่นของเสื้อสุท เสื้อผ้าสตรีจะใช้กระโปรงบานพลิ้ว เพื่อเน้นให้ผู้สวมใส่เอวเล็กลง เป็นต้น

๒. ความสมดุล (Balance) เป็นการแบ่งน้ำหนักของส่วนประกอบเสื้อผ้า ความสมดุลแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๒.๑ ความสมดุลปกติ (Formal or Symmetrical Balance) เป็นการออกแบบเสื้อตามความยาว และตามขวางให้มีความสมดุล คือ ออกแบบให้ด้านซ้ายและด้านขวาเหมือนกัน เช่น เสื้อแผ่นหน้าซ้ายและแผ่นหน้าขวา มีแนวตัดต่อตามยาวและตามขวางเหมือนกัน มีกระเป๋าสองข้างเหมือนกัน มีการตกแต่งเสื้อแผ่นหน้าซ้ายและแผ่นหน้าขวาเหมือนกัน เป็นต้น เป็นการออกแบบที่ง่าย ดูเรียบ ๆ ไม่โลดโผน

๒.๒ ความสมดุลไม่ปกติ (Informal or Asymmetrical Balance) เป็นการออกแบบเสื้อที่มีด้านซ้ายและด้านขวาไม่เหมือนกัน เช่น การแบ่งสัดส่วนเสื้อแผ่นหน้าไม่เท่ากัน เสื้อด้านหน้าตกแต่งไม่เหมือนกับอีกด้านหนึ่ง เสื้อแผ่นหน้าด้านซ้ายต่อตามขวาง อีกด้านหนึ่งต่อตามยาว สาบเสื้อแบบกระดุมสองแถว เสื้อด้านหนึ่งมีแขนอีกด้านหนึ่งไม่มีแขน เป็นต้น เป็นการออกแบบที่ยากกว่าแบบสมดุลปกติ แต่ดูเก๋ น่าสนใจ เสื้อผ้าที่มีการออกแบบใช้ความสมดุลไม่ปกติส่วนมาก เป็นเสื้อที่มีลักษณะเฉพาะใช้งานเฉพาะบุคคล เช่น ชุดวิวาห์ ราตรี ชุดเสื้อผ้ากลางคืน เสื้อผ้าเพื่อการแสดง เป็นต้น

๓. ความเป็นหนึ่งเดียวกัน (Unity) เป็นการออกแบบเสื้อผ้าด้วยการใช้ลักษณะผ้า ได้แก่ ผิวด้านผิวของผ้า สี และลวดลายผ้า มาออกแบบให้มีลักษณะเฉพาะไปในทิศทางเดียวกัน เช่น การใช้ลวดลายผ้ามาออกแบบด้วยการต่อลายผ้า (Matching) รายละเอียดของเสื้อผ้าหากใช้เส้นโค้งตกแต่งภายในตัวเสื้อก็ควรเป็นเส้นโค้งด้วยกัน เช่น ปลายปกโค้งมน กระเป๋าก็ควรใช้เส้นโค้งมน หรือการเย็บต่อเส้นภายในตัวเสื้อ รอยต่อของตะเข็บ (Seams) เกล็ด (Dart) เมื่อเย็บเข้าด้วยกัน รอยต่อเหล่านั้นจะต้องต่อให้ตรงกัน เสื้อผ้าที่มีลักษณะความเป็นหนึ่งเดียวกัน ดังกล่าวข้างต้น จะทำให้ผลิตภัณฑ์นั้นดูดี ประณีต สวยงาม เพิ่มมูลค่าของสินค้า และส่งเสริมรสนิยมของผู้สวมใส่

๔. จังหวะ (Rhythm) เป็นการออกแบบซ้ำกันของเส้น สี เนื้อผ้า จังหวะบนเสื้อผ้าจะทำให้ไม่เกิดความเบื่อหน่าย เช่น การจับจีบ การรูด การเย็บเกล็ด การตีเกล็ด การใช้ผ้าต่างสีและขนาดตกแต่งบนเสื้อผ้า ฯลฯ จังหวะบนตัวเสื้อให้ความรู้สึกได้หลายอย่าง เช่น อ่อนหวาน เข้มแข็ง หยาดกระด้างหนักแน่น เป็นต้น

จังหวะในการออกแบบ แบ่งออกเป็น ๒ ชนิด คือ

๔.๑ จังหวะที่เท่ากัน คือการออกแบบเสื้อผ้าให้มีจังหวะในการออกแบบเท่า ๆ กัน เช่น การจัดแถวกระดุมที่เท่า ๆ กัน การตีเกล็ดที่มีระยะห่างเท่ากัน เป็นต้น

๔.๒ จังหวะที่ไม่เท่ากัน คือการออกแบบเสื้อผ้า ให้มีจังหวะในการออกแบบไม่เท่ากัน เช่น การจับจีบล้วง จังหวะของชายกระโปรงจับจีบรูด เป็นต้น

๕. จุดเน้นหรือจุดเด่น (Emphasis) เป็นการออกแบบเสื้อผ้าให้มีจุดศูนย์กลางของความสนใจ จุดเน้นหรือจุดเด่น ควรไปในทิศทางเดียวกัน เช่น เน้นด้วยสี ผิวด้านผิว ลายผ้า การปักสอดเชือก (Piping) การหุ้มขอบ (Bound) เป็นต้น ในเสื้อผ้าสามารถมีจุดเด่นได้หลายแห่ง เช่น ปก ปลายแขน กระเป๋ เป็นต้น อย่างไรก็ตามเสื้อผ้าที่สวมใส่ในชีวิตประจำวัน ควรหลีกเลี่ยงจุดเด่นบริเวณ หน้าอก หน้าท้อง เป้ากางเกง และสะโพก นอกจากออกแบบเสื้อผ้าเหล่านั้น ไปใช้ในงานโอกาสพิเศษเฉพาะกิจ เช่น เดินแฟชั่นโชว์ เสื้อผ้าเพื่อการแสดง เป็นต้น

หลักทั่วไปที่จะเน้นให้เกิดจุดเด่น คือ

การซ้ำกันของเส้น เช่น การตีเกล็ดเป็นแถว การจีบรูด การดกจีบของแนวระบายแถวของกระดุม

การใช้เส้น รูป โคร่ง ผิวด้านผิวแปลกๆ เช่น การใช้รูปปก รูปทรงแขน เข็มขัด ที่มีรูปร่างแปลก ๆ ผ้าที่มีผิวด้านผิวพิเศษ เป็นต้น

การตัดกัน เช่น การตัดกันของเส้น สี ฯลฯ

ประโยชน์ของการใช้จุดเด่น

ทำให้เสื้อผ้ามีคุณค่า น่าสนใจมากยิ่งขึ้น แสดงถึงรสนิยมของผู้ออกแบบ และผู้สวมใส่เกิดเอกลักษณ์เฉพาะตัว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปริมรัตน์ แยกเพ็ง (๒๕๔๖) ได้ศึกษาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาสินค้าหัตถกรรมเพื่อการส่งออกพบว่า ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมไทยมีการทำมานาน แต่เดิมผลิตเพื่อใช้สอยในครัวเรือน เช่น การทอผ้า การทำภาชนะเครื่องปั้นดินเผา การจักสานต่าง ๆ เมื่อประเทศเจริญขึ้น ประเภทหัตถกรรมได้ขยายตัวออกไป ผลิตเพื่อให้เข้ากับยุคสมัย สสนองความต้องการของตลาด แม้ว่าสินค้าหัตถกรรมจะมีบทบาทต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศก็ตามแต่ก็ยังมีประสบปัญหาต่าง ๆ อีก จากการศึกษาจึงทำให้ทราบถึงสถานการณ์และแนวโน้มการขยายตัวของสินค้าหัตถกรรมเพื่อการส่งออก ทำให้ทราบแนวทางการเข้าร่วมงานแสดงสินค้านานาชาติในต่างประเทศ และทำให้ทราบแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาทางด้านการผลิต การตลาดของสินค้าหัตถกรรมเพื่อการส่งออก

พิสมัย ลิขิตบรรณกร (๒๕๔๒) ได้ศึกษาทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อผ้าไทย พบว่าปัญหาและอุปสรรคของผ้าไทย มีดังนี้คือ ปัญหาด้านคุณภาพ สีตกง่าย หดตัว คูแตรักขายยาก ไม่สะดวกในการใช้ ปัญหาด้านรูปแบบ ลวดลายซ้ำ ๆ บางผืนลวดลายมาก สีจืดจาง เป็นการยากที่จะนำมาตัดแปลงตัดเย็บเสื้อผ้า ปัญหาด้านราคาค่อนข้างสูง กลุ่มมีรายได้น้อยจะไม่สนใจให้ซื้อ และขาดข้อมูลความรู้เกี่ยวกับผ้าไทย ซึ่งเป็นสาเหตุให้ปริมาณการใช้ผ้าไทยไม่มากเท่าที่ควร ข้อเสนอแนะ ควรปรับปรุงผ้าไทยให้มีคุณภาพ มาตรฐาน พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ ส่งเสริมให้ผู้บริโภคได้ซื้อผ้าไทยในราคาเป็นธรรม ส่งเสริม เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ให้ผู้บริโภคได้ทราบถึงคุณค่าของศิลปะผ้าไทย

พรทิพย์ พิมพ์สินธุ์ (๒๕๔๑) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การสำรวจความคิดเห็นของผู้ผลิตและผู้บริโภคที่มีต่อผ้าไทยพบว่า ผู้บริโภคชาวไทยมีการใช้ผ้าจำกัดกับคนบางกลุ่มอายุ ส่วนใหญ่เห็นว่ามีราคาแพงเกินไป และความต้องการให้มีการเผยแพร่ข่าวสารความรู้เกี่ยวกับผ้าไทยผ่านทางโทรทัศน์มีมากขึ้น ในด้านผู้ผลิตเห็นว่าการอนุรักษ์กระบวนการผลิตด้วยการทอมือแบบดั้งเดิม และยังมีความจำเป็นที่ต้องพัฒนาด้านการออกแบบลวดลายและวัสดุการผลิตที่มีคุณภาพให้มากขึ้น เพื่อพัฒนาคุณภาพของผ้าให้มีลักษณะที่เป็นสากลเพื่อให้มีการใช้แพร่หลายมากขึ้นและต้องการให้มีการจำกัดพื้นที่ เฉพาะแบ่งเขตให้ชัดเจนว่าเขตใดเป็นผ้าทอด้วยวิธีการดั้งเดิมหรือเขตใดผลิตด้วยเครื่องจักร ทั้งนี้เพราะผู้บริโภคอาจไม่เข้าใจว่าเหตุใดจึงมีราคาแตกต่างกันในงานเดียวกันและผ้าประเภทเดียวกัน

อัจฉรา สโรบล (๒๕๔๒) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวโน้มของรูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติ ในอดีตมีความเป็นมาจนเรียกได้ว่า เป็นมรดกทางวัฒนธรรม มีลวดลายเป็นเอกลักษณ์และปลอดภัยจากสารเคมีทางด้านแนวโน้มของรูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าฝ้ายทอมือ พบว่า ยังคงมีเอกลักษณ์ความเป็นพื้นเมือง แต่จะมีการประยุกต์รูปแบบเสื้อผ้าให้ทันสมัยและความนิยมของลูกค้า ข้อเสนอแนะ ควรเน้นการปรับปรุงและให้ความสำคัญเกี่ยวกับคุณภาพของการออกแบบ กระบวนการผลิต การย้อม ควรให้การส่งเสริมการตลาดและการณรงค์ปรับเปลี่ยนกลับมาใช้ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติ

แก่นจันทร์ มะลิชอ (๒๕๔๖) ศึกษาวิจัยเรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทใหญ่ บ้านใหม่ หมอกจ๋าม อำเภอแม่อาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทใหญ่ ได้มีการออกแบบโดยคำนึงประโยชน์ใช้สอย สามารถใช้ได้หลายโอกาส แต่ทั้งนี้การออกแบบต้องคำนึงถึงรูปร่าง ผิวพรรณของผู้สวมใส่ และประการสำคัญของการออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทใหญ่ ควรรักษารูปแบบ ลวดลาย และความเป็นเอกลักษณ์ เพื่ออนุรักษ์ผ้าทอไทใหญ่ต่อไป

ผลิตภัณฑ์ที่นักออกแบบนำเสนอเป็นความต้องการของผู้บริโภคมากที่สุดคือ โคมไฟ กระเป๋า สะพาย กระเป๋าถือ และกล่องนามบัตร ส่วนผลิตภัณฑ์ในรูปแบบของเสื้อผ้า ที่เป็นที่ต้องการมากที่สุดคือ แบบเสื้อชุดโอกาสพิเศษ ชุดลำลอง ชุดทำงาน ตามลำดับ

กระบวนการทอ ได้มีเจ้าหน้าที่มาสอน เพิ่มเติมจากศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคเหนือ ผู้เขียนเรียนแล้วนำมาประกอบอาชีพเผยแพร่ให้แก่ผู้อื่น โดยถ่ายทอดต่อมากับผู้สนใจเอกลักษณ์ของผ้าทอชาวไทใหญ่ เป็นผ้าทอที่มีลายขวางติดกับเส้นด้ายยืน สีพื้นเป็นสีอ่อน ลวดลายสีเข้ม ต่อมาดัดแปลงจากผ้าบดดอก ผ้าทอตีนจก โดยปรับให้เหมาะกับรูปแบบทอไทใหญ่

อัจฉรา ภาณุรักษ์และเครือจิต ศรีบุญนาถ, ๒๕๖๗ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ผ้าไหมในวิถีชีวิตไทย กุญและไทยเขมร พบว่า เอกลักษณ์ของชนในชาติรวมทั้งความโดดเด่นของผ้าไหมสุรินทร์ อยู่ที่คุณภาพของเส้นไหมน้อย การย้อมและให้สีสรรที่กลมกลืนการทอถายเน้นความละเอียดไม่ฉูดฉาด เทคนิคการทอด้วยกรรมวิธีที่ยุ่งยากมาก เพื่อเล็งประโยชน์การใช้สอยสูงสุด

พรทิพย์ จันทา (๒๕๔๒) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาพัฒนาการหัตถกรรมไทย เฉพาะกรณีการทอผ้าไหมของจังหวัดสุรินทร์ พบว่า การพัฒนาหัตถกรรมการทอผ้าไหม เป็นสิ่งจำเป็น ด้วยปัญหาที่เกิดขึ้น ควรจะดำเนินการในเรื่อง การพัฒนาตัวผลิตภัณฑ์ การพัฒนาผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ การพัฒนาวัตถุดิบที่ใช้ผลิตผลิตภัณฑ์ และการพัฒนาสถานที่ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การพัฒนาด้านสิ่งทอของไทย โดยเฉพาะผ้าไทย ไม่ว่าจะเป็นผ้าฝ้าย ผ้าไหม สามารถพัฒนารูปแบบให้เป็นผลิตภัณฑ์หลายประเภท เพื่อให้เป็นที่ต้องการของตลาดและนำไปสู่สากลได้ ซึ่งผ้าไหมของไทยในจังหวัดสุรินทร์ เป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียง ได้มีการอนุรักษ์ภูมิปัญญาทั้งลวดลาย สี สัน รูปแบบ ในการนี้ถ้าได้ประยุกต์ ผสมผสาน ออกแบบ และพัฒนารูปแบบที่เกี่ยวกับด้านผลิตภัณฑ์เสื้อผ้า จะทำให้มีแนวทางในการขยายเผยแพร่ผลิตภัณฑ์ในรูปแบบที่พัฒนาขึ้นใหม่ นำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ให้ผ้าไหมก้าวไปอีกขั้นหนึ่ง

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการออกแบบและพัฒนารูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์ เป็นการวิจัยและพัฒนา ซึ่งได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

๑. การกำหนดประชากรเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง
๒. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
๓. การดำเนินงานตามแผนและการเก็บรวบรวมข้อมูล
๔. การวิเคราะห์ข้อมูล

๑. การกำหนดประชากรเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง

๑.๑ การกำหนดประชากรเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง : กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยนี้ได้แก่ กลุ่มผู้สนใจผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์ จำนวน ๓๐๐ คน โดยวิธีการเลือกแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จากการเข้าชมผลงานต้นแบบในสถานที่แสดง สถานที่เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ไบเทคบางนา อิมแพคเมืองทองธานี

๑.๒ การกำหนดประชากรเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง : กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยนี้ได้แก่ ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรม จำนวน ๒๕ คน โดยใช้วิธีการเลือกสถานที่แบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากบ้านตากูก หมู่ ๓ ตำบลตากูก อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ กลุ่มตัวอย่างเป็น ช่างทอผ้าที่ต้องการพัฒนาจากผ้าฝ้ายเป็นผลิตภัณฑ์เสื้อผ้า เพื่อส่งเสริมรายได้อีกช่องทางหนึ่งและสร้างองค์ความรู้ในการพัฒนางานต่อไป

๒. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

๒.๑ แบบประเมินคุณภาพของเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์ ในส่วนของกลุ่มผู้สนใจ ประกอบด้วย ข้อมูลในการประเมิน ๔ ตอน ดังนี้

- ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป
- ตอนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสื้อผ้า
- ตอนที่ ๓ ข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มผู้สนใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์ เกี่ยวกับรูปแบบ ลวดลายและสี และโดยภาพรวม
- ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะ

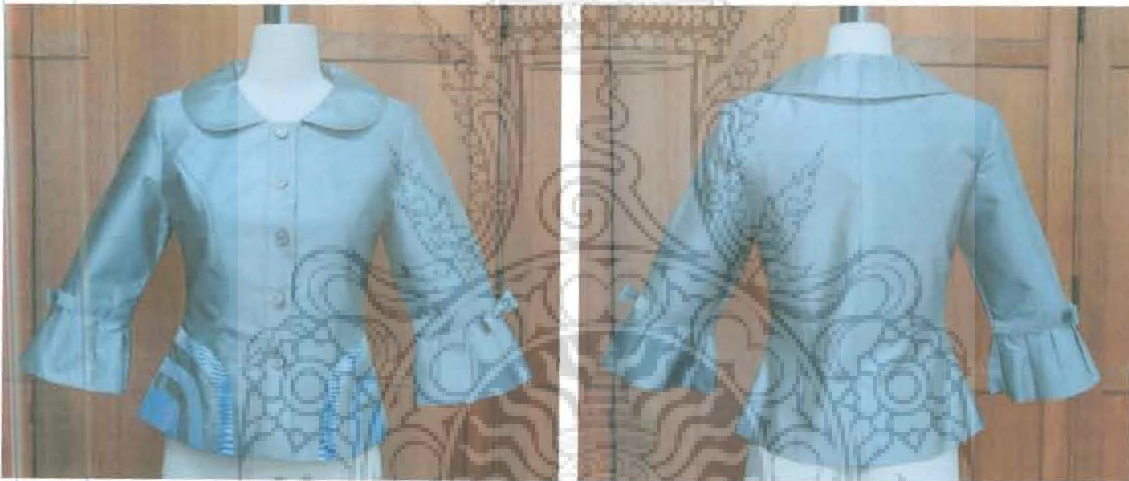
๒.๒ แบบประเมินการฝักอบรม การออกแบบและพัฒนาแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์
 ในส่วนของผู้เข้ารับการฝักอบรม ประกอบด้วยข้อมูลในการประเมิน ๓ ตอน ดังนี้

- ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้ารับการอบรม
- ตอนที่ ๒ ข้อมูลความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝักอบรมที่มีต่อการจัดการอบรม
 เชิงปฏิบัติ
- ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะ

๒.๓ อุปกรณ์ที่ใช้ในการได้จากการวิเคราะห์ตามความต้องการของผู้บริโภค แล้วนำมาออกแบบ
 โดยใช้หลักศิลป์ในการออกแบบและตัดเย็บ ให้มีความเหมาะสมในการเลือกใช้ผ้าและวัสดุประกอบกับ
 ผ้าไหมที่วิจัย กำหนดเป็นผ้าได้จากการทอสดลายและสีจาก โครงการย่อยการออกแบบและพัฒนา
 สดลายและสีผ้าไหมสุรินทร์ ๒๕ ลาย และให้ผู้เชี่ยวชาญคัดเลือกให้ได้สดลายและสีที่เหมาะสมกับ
 การออกแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้า ๕ ลาย แล้วนำมาออกแบบให้เหมาะสมกับประเภทของเสื้อผ้า
 ๕ ประเภท ๆ ละ ๓ รูปแบบ รวม ๑๕ รูปแบบ ดังนี้

ประเภทที่ ๑ เสื้อสตรี

เสื้อสตรีรูปแบบ A เป็นเสื้อที่ประกอบด้วยผ้าพื้นสีเทา สดลายสีม่วง ๓ ลาย เป็นเสื้อ
 ผ้าหน้าติดกระดุม มีปกบัวจับจีบที่ปกเล็กน้อย แขนสามส่วนจับจีบปลายแขน ตกแต่งด้วยโบว์ และ
 ตกแต่งลายที่ขึ้นหน้าในส่วนของชายเสื้อ เป็นแนวโค้ง ๓ ลาย สีม่วง

ภาพที่ ๓.๑ เสื้อสตรี รูปแบบ A

เสื้อสตรีรูปแบบ B เสื้อผ้าหน้าปาย คอปีน แขน ๓ ส่วน ตัดต่อปลายแขนด้วยสีเทา ตัวแขนผ้าลายสีเขียว ฉี้นหน้าซ้ายใช้ผ้าลายเขียวครีม ฉี้นขวา พื้นสีเทา ตกแต่งด้วยลายเส้น ๓ เส้น ปลายตกแต่งด้วยหัวเข็มขัด ติดกระดุม ๒ เม็ด ด้านหลังเป็นผ้าลายเขียวครีม

ภาพที่ ๓.๒ เสื้อสตรี รูปแบบ B

เสื้อสตรีรูปแบบ C เป็นเสื้อเข้ารูปเปิดไหล่ข้างขวา ใช้ผ้าพื้นสีเทาคัดต่อลายสีเทาน้ำตาล ติดซิปหลัง เดินเส้นด้วยไหมสีเทา

ภาพที่ ๓.๓ เสื้อสตรี รูปแบบ C

ประเภทที่ ๒ เสื้อบุรุษ

เสื้อบุรุษรูปแบบ A เสื้อสูทแขนสั้นปกเชิ้ตพอดีตัว กระเป๋าด้านซ้ายบน ๑ ใบ
แขนสูทสั้น ผ้าไหมลายมัดหมี่สีม่วงครีมทั้งตัว ด้านหลังผ่าแยกช่วงชายเสื้อ

ภาพที่ ๓.๔ เสื้อบุรุษ รูปแบบ A

เสื้อบุรุษรูปแบบ B เป็นเสื้อเชิ้ตแขนสั้น ตัดด้วยผ้าลายทอสีเทา น้ำตาลทั้งตัว
มีกระเป๋าด้านขวา ๑ ใบ ตัวหลวม ชายตรง

ภาพที่ ๓.๕ เสื้อบุรุษ รูปแบบ B

เสื้อบุรุษรูปแบบ C เสื้อแบบพระราชทานก่อตั้ง แขนสั้น (แบบสูท) กระเป๋าด้านซ้าย
๑ ใบ กระเป๋าด้านขวา ๒ ใบ ใช้ผ้าลายสีเขียวครีม ทั้งตัว ตัวเสื้อพอดีตัว

ภาพที่ ๓.๖ เสื้อบุรุษ รูปแบบ C

ประเภทที่ ๓ กระโปรง

กระโปรงรูปแบบ A กระโปรงทวิขทรงเอ ตัดต่อแทรกผ้าลายสีเขียวครีม ทวิขด้าน
หน้า ๒ จีบด้านหลัง ๒ จีบ ตัวกระโปรงใช้ผ้าสีเทา

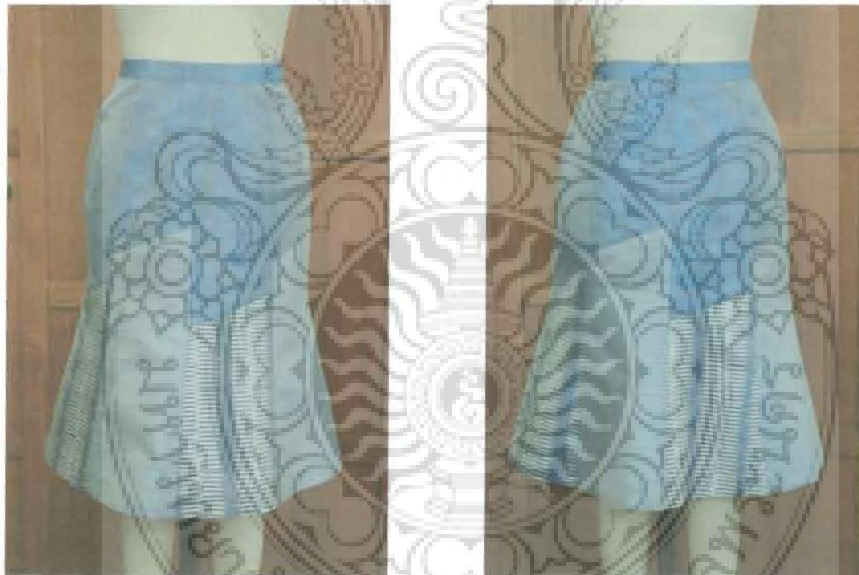
ภาพที่ ๓.๗ กระโปรงรูปแบบ A

กระโปรงรูปแบบ B กระโปรงทรงเอ ตัดต่อ ๘ ชั้น สลับผ้าสีเทากับผ้าทอ ๓ ลาย
รอบตัวกระโปรง

ภาพที่ ๓.๘ กระโปรงรูปแบบ B

กระโปรงรูปแบบ C กระโปรงทรงเอ ๘ ชั้น แต่ละชั้นตัดต่อผ้าพื้นเทากับผ้าทอลาย
สีม่วงครีม ช่วงชายกระโปรงใช้ผ้าลาย ๕ ลาย (ตัดต่อแนวเฉียงของแต่ละชั้น)

ภาพที่ ๓.๙ กระโปรงรูปแบบ C

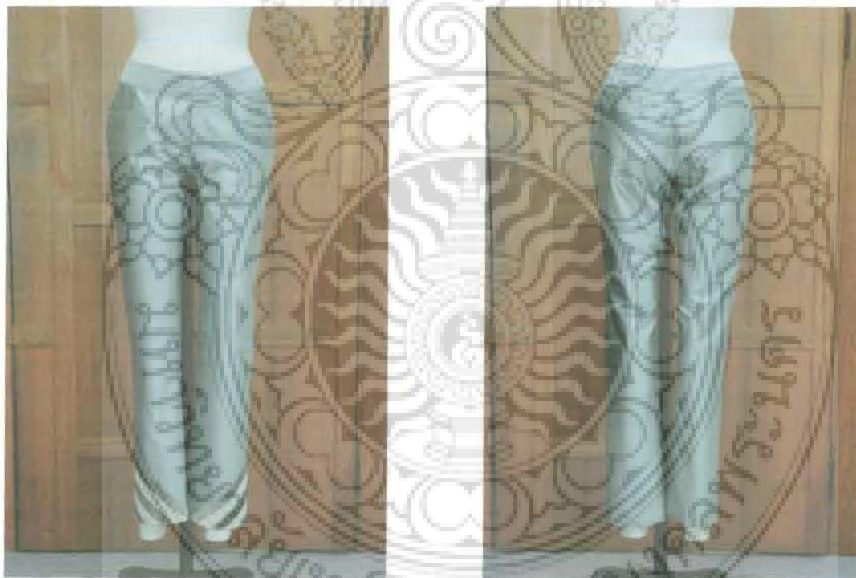
ประเภทที่ ๔ กางเกง

กางเกงรูปแบบ A กางเกงขาสั้น ชายตรง ตัดต่อปลายขาแบบแนวตรง ตัวกางเกงใช้สีเทา ปลายขาใช้ผ้าทอลายสีม่วง

ภาพที่ ๓.๑๑ กางเกงรูปแบบ A

กางเกงรูปแบบ B กางเกงขายาว ปลายขาสอบ ตัดต่อปลายขาเป็นแนวเฉียง ด้วยผ้าลายทอสีครีมเทา น้ำตาล ตัวกางเกงสีเทา มีกระเป๋าด้านหน้า ซ้ายขวา

ภาพที่ ๓.๑๑ กางเกงรูปแบบ B

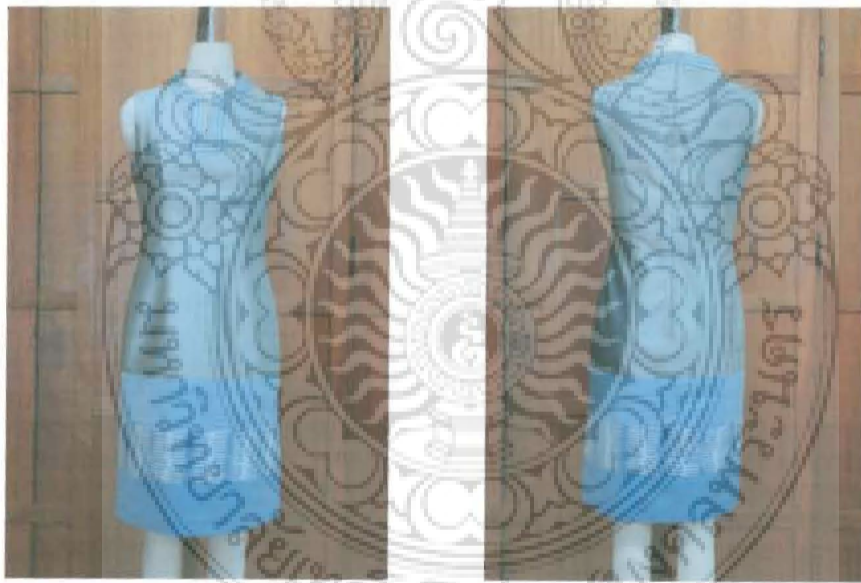
กางเกงรูปแบบ C กางเกงขายาว ปลายขากว้างเล็กน้อยตัดต่อช่วงเข่าถึงปลายขา เป็นแนวเหลี่ยมด้วยผ้าลายสีเขียวครีม ตัวกางเกงใช้สีเทา มีกระเป๋าด้านหน้าซ้ายขวา ๒ ใบ

ภาพที่ ๓.๑๒ กางเกงรูปแบบ C

ประเภทที่ ๕ ชุดสตรี

ชุดสตรีรูปแบบ A เป็นชุดติดกัน เข้ารูปชายกระโปรงสอบเล็กน้อย ผ้าซิ่น คอกกลม ผ้าช่วงคอ ตัดต่อชายกระโปรง ๒ ลาย (สีม่วง) ช่วงตัวใช้ผ้าพื้นสีเทา ดัดซิปหลัง ไม่มีแขน

ภาพที่ ๓.๑๓ ชุดสตรีรูปแบบ A

ชุดสตรีรูปแบบ B เป็นชุดติดกันเข้ารูปชายกระโปรงทรงสอบ คอตั้ง ไม่มีแขน ติดซิปหลังด้านหน้าตัดต่อผ้าลาย ๓ ลาย (สีม่วง สีเขียว สีเทาลายน้ำตาล) ผ้าพื้นสีเทาด้านหลัง -เป็นผ้าพื้นสีเทา ผ้าชายกระโปรง

ภาพที่ ๓.๑๔ ชุดสตรีรูปแบบ B

ชุดสตรีรูปแบบ C เป็นชุดติดกัน คอสีเหลี่ยม แขนพอง ตัดต่อสีและลวดลายเป็นชิ้น ๆ ๓ ชิ้น ปลายแขนสั้นรูเล็กน้อย ชายกระโปรงทรง A ตัดต่อลายเป็นชิ้นเช่นกัน ๓ ชิ้น (ใช้ลาย ๒ ชิ้น พื้น ๑ ชิ้น) ลำตัวทรงหลวมเล็กน้อยติดซิปหลัง ช่วงลำตัวใช้ผ้าลายสีม่วง

ภาพที่ ๓.๑๕ ชุดสตรีรูปแบบ C

๓. การดำเนินงานตามแผนและการเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินงานแบ่งเป็น ๒ ช่วงระยะดังนี้

การดำเนินงานระยะที่ ๑ (ปีงบประมาณ ๒๕๕๐)

๑. ศึกษาและดำเนินการสำรวจแหล่งทอผ้าในจังหวัดสุรินทร์ จากเอกสารข้อมูล จากการสัมภาษณ์ ชุมชน กลุ่มทอผ้า หน่วยงานราชการ ในจังหวัดสุรินทร์
๒. ดำเนินการออกแบบรูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์ จากการออกแบบลวดลายและสีในโครงการย่อย (ในโครงการร่วม การออกแบบและพัฒนาลวดลายและสีผ้าไหมสุรินทร์ โดยผ่านผู้เชี่ยวชาญคัดเลือก วิเคราะห์ ก่อนนำมาออกแบบและพัฒนาเป็นเสื้อผ้า ๕ ประเภท ๆ ละ ๓ รูปแบบ รวม ๑๕ รูปแบบ
๓. ดำเนินการผลิตต้นแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์ ๕ ประเภทดังนี้ เสื้อสตรี ๓ รูปแบบ เสื้อบุรุษ ๓ รูปแบบ กระโปรง ๓ รูปแบบ กางเกง ๓ รูปแบบ ชุดสตรี ๓ รูปแบบ
๔. ประเมินผลผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากกลุ่มผู้สนใจ ๓๐๐ คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยการแจกแบบสอบถามและแบบประเมินความคิดเห็นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการดังนี้

๑. นำผลิตภัณฑ์เสื้อผ้า ๑๕ รูปแบบ ตั้งแสดงไว้ประกอบการประเมินผลความคิดเห็น สถานที่อิมแพ็ค เมืองทองธานี ไบเทค บางนา
๒. ทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้วิธีสัมภาษณ์และตอบแบบประเมิน

การดำเนินงานระยะที่ ๒ (ปีงบประมาณ ๒๕๕๑)

การเผยแพร่และถ่ายทอดเทคโนโลยี การออกแบบและพัฒนาในรูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์ โดยวิธีการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยมีรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

๑. ประชุมคณะผู้วิจัยเพื่อเตรียมการฝึกอบรม
๒. กำหนดประชากรกลุ่มเป้าหมาย
๓. กำหนดกิจกรรมการฝึกอบรม โดยพัฒนาจากวัตถุประสงค์
๔. กำหนดรูปแบบการอบรม ซึ่งประกอบด้วย การบรรยายประกอบการสาธิตและให้ผู้เข้าอบรมปฏิบัติจริง
๕. ดำเนินการฝึกอบรม
 - สถานที่ใช้ดำเนินการฝึกอบรม คือ บ้านตาถูก หมู่ ๓ ตำบลตาถูก อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์
 - ระยะเวลาในการฝึกอบรม ระหว่างวันที่ ๑๖-๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑ (รวม ๕ วัน)
 - จำนวนผู้เข้าอบรม ๒๕ คน จากการสำรวจความต้องการเข้ารับการอบรม

- รูปแบบในการอบรม เป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการ วิทยากรที่ดำเนินการฝึกอบรมใช้วิธีการบรรยาย ประกอบการสาธิต และให้ผู้เข้ารับการอบรมลงมือปฏิบัติจริง สื่อที่ใช้ประกอบการอบรม ได้แก่ เอกสารประกอบการอบรม ตัวอย่างของจริง (ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ) สื่อวีซีดี รวมทั้งจัดหาวัสดุในการฝึกอบรมให้กับผู้เข้ารับการอบรม

๔. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อรวบรวมและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบประเมินผลความคิดเห็นแล้วจึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

๔.๑ แบบประเมินคุณภาพการออกแบบและพัฒนา รูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์ สำหรับกลุ่มผู้สนใจ ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสื้อผ้า วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ร้อยละ ข้อมูลความคิดเห็น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตาราง แผนภูมิ ส่วนข้อเสนอแนะ วิเคราะห์โดยใช้สถิติ ค่าความถี่ และการบรรยายนำเสนอข้อมูลในรูปแบบการบรรยาย

๔.๒ แบบประเมินฝึกอบรม การออกแบบและพัฒนา รูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์ สำหรับผู้เข้ารับการอบรม ข้อมูลทั่วไปและความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย นำเสนอในรูปแบบ ตารางและข้อเสนอแนะ นำเสนอข้อมูลในรูปแบบการบรรยาย

๔.๓ การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ระดับความคิดเห็นของการประเมินคุณภาพการออกแบบและพัฒนา รูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์ การประเมินผลการจัดฝึกอบรม และการประเมินผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน ใช้เกณฑ์พิจารณา ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง ๔.๒๑ – ๕.๐๐	หมายถึง	เหมาะสมมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง ๓.๔๑ – ๔.๒๐	หมายถึง	เหมาะสมมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง ๒.๖๑ – ๓.๔๐	หมายถึง	เหมาะสมปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง ๑.๘๑ – ๒.๖๐	หมายถึง	เหมาะสมน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง ๑.๐๐ – ๑.๘๐	หมายถึง	เหมาะสมน้อยที่สุดหรือไม่เหมาะสม

บทที่ ๔ ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การออกแบบและพัฒนารูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์ ประกอบด้วย
ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ การประเมินคุณภาพผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผู้สนใจ การประเมินผลการจัด
ฝึกอบรมจากผู้เข้าอบรม การประเมินผลงานสำเร็จในการปฏิบัติของผู้เข้าอบรม

ส่วนที่ ๑

ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ออกแบบและตัดเย็บจากผ้าไหมที่เกิดจากการทอลวดลายและสีผ้าไหม
สุรินทร์ในโครงการวิจัยย่อย (ชุดโครงการ) โดยเลือก ๕ ลวดลาย จากจำนวน ๒๕ ลาย แล้วนำมา
ออกแบบตัดเย็บเป็นเสื้อผ้าประเภทต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับเสื้อผ้า โดยใช้หลักการออกแบบเสื้อผ้า

ผลการประเมินผลิตภัณฑ์ต้นแบบเสื้อผ้า ๒๐ รูปแบบ โดยการประเมินผลจากผู้เชี่ยวชาญ
๓ ท่าน

สรุปได้เป็น ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์ ๕ ประเภท ๆ ละ ๓ รูปแบบ
รวม ๑๕ รูปแบบ

ตารางที่ ๔.๑ ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์ ๑๕ รูปแบบ

ประเภท	รูปแบบ A	รูปแบบ B	รูปแบบ C
๑. ประเภทเสื้อสตรี ๓ รูปแบบ			
๒. ประเภทเสื้อบุรุษ ๓ รูปแบบ			
๓. ประเภทกระโปรง ๓ รูปแบบ			
๔. ประเภทกางเกง ๓ รูปแบบ			
๕. ประเภทชุดสตรี ๓ รูปแบบ			

ส่วนที่ ๒

ผลการวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์ ประเมินจากกลุ่มผู้สนใจ จำนวน ๓๐๐ คน ประกอบด้วย ๔ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าไหม

ตอนที่ ๓ ความคิดเห็นของกลุ่มผู้สนใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์
เกี่ยวกับความเหมาะสมด้านรูปแบบ ลวดลายและสี และโดยภาพรวม

ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้สนใจที่มีต่อการออกแบบและพัฒนา รูปแบบเสื้อผ้า
จากผ้าไหมสุรินทร์

ส่วนที่ ๓

ผลการประเมินผลการจัดฝึกอบรม ประเมินจากกลุ่มผู้เข้ารับการอบรม จำนวน ๒๕ คน ประกอบด้วย ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นของกลุ่มผู้เข้ารับการอบรม ที่มีต่อการฝึกอบรมการออกแบบ
และพัฒนา รูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมที่มีต่อการออกแบบและพัฒนา
รูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์

ส่วนที่ ๔

ผลการประเมินผลงานสำเร็จในการปฏิบัติของผู้เข้าอบรม ประเมินจากวิทยากร จำนวน ๓ ท่าน เป็นแบบประเมินผลงานสำเร็จในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย รหัสผู้เข้าอบรม การประเมินผล
ขั้นเตรียมงาน การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ขั้นปฏิบัติงาน การออกแบบ การตัดเย็บ การตกแต่ง ชิ้นงาน
สำเร็จ ความปราณีต ความถูกต้อง

ส่วนที่ ๑

ผลการวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์ ประเมินจากกลุ่มผู้สนใจ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

ตารางที่ ๔.๒ แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ประเมินจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
หญิง	๒๑๓	๗๑
ชาย	๘๗	๒๙
รวม	๓๐๐	๓๐๐

จากตารางที่ ๔.๒ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ประเมินส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๗๑ รองลงมาเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ ๒๙

ตารางที่ ๔.๓ แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ประเมินจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๔๒	๑๔
๒๑ - ๓๐ ปี	๖๘	๒๖.๓
๓๑ - ๔๐ ปี	๑๐๘	๓๖
มากกว่า ๔๐ ปี	๘๒	๒๗.๓
รวม	๓๐๐	๓๐๐

จากตารางที่ ๔.๓ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ประเมินส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง ๓๑-๔๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๖ รองลงมาอายุมากกว่า ๔๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๓

ตารางที่ ๔.๔ แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ประเมินจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
นักเรียน นักศึกษา	๒๔	๘
รับราชการ	๘๕	๒๕.๓
รัฐวิสาหกิจ	๖๗	๒๒.๓
แม่บ้าน	๕๒	๑๗.๓
รับจ้าง	๓๐	๑๐
ธุรกิจส่วนตัว	๓๘	๑๒.๓
รวม	๓๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๔ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ประเมินส่วนใหญ่ มีอาชีพรับราชการ คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๓ รองลงมาคืออาชีพ รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๓

ตารางที่ ๔.๕ แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ประเมินจำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท	๓๒	๑๐.๓
๕,๐๐๑ - ๑๐,๐๐๐ บาท	๔๓	๑๔.๓
๑๐,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐ บาท	๗๔	๒๔.๓
๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท	๘๒	๒๗.๓
มากกว่า ๒๐,๐๐๐ บาท	๖๙	๒๓
รวม	๓๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๕ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ประเมินส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน ๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๓ รองลงมามีรายได้ต่อเดือน ๑๐,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐ บาท คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๓

ตารางที่ ๔.๖ แสดงค่าร้อยละของกลุ่มประเมินจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๗๗	๒๕.๗
ปริญญาตรี	๑๗๒	๕๗.๓
สูงกว่าปริญญาตรี	๕๑	๑๗
รวม	๓๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๖ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ประเมินส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๓ รองลงมาคือระดับการศึกษาด้านต่ำกว่าปริญญา คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๗

ตอนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าไหม

ตารางที่ ๔.๗ แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ประเมินเกี่ยวกับชนิดของผ้าที่เหมาะสมกับชุดโอกาสพิเศษ

ชนิดของผ้า	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ผ้าฝ้าย	๘๖	๒๘.๗
ผ้าไหม	๑๓๔	๔๖.๗
ผ้าใยผสม	๕๒	๑๗.๓
ผ้าใยสังเคราะห์	๒๘	๙.๓
รวม	๓๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๗ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ประเมินส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่าผ้าไหม มีความเหมาะสมกับการนำไปตัดชุดโอกาสพิเศษ คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๗ รองลงมาเป็นผ้าฝ้าย คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๗

ตารางที่ ๔.๘ แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ประเมินเกี่ยวกับเสื้อผ้าประเภทที่เหมาะสมกับการ
ตัดเย็บด้วยผ้าไหม

ประเภทเสื้อผ้า	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เสื้อ	๑๖๒	๕๔
กระโปรง	๕๘	๑๙.๓
กางเกง	๑๑	๓.๖
ชุดติดกัน	๖๙	๒๓
รวม	๓๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๘ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ประเมินส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่าผ้าไหม ควรนำไป
ตัดเย็บเสื้อผ้าประเภท เสื้อ คิดเป็นร้อยละ ๕๔ รองลงมาควรนำไปตัดเย็บ ชุดติดกัน คิดเป็นร้อยละ ๒๓

ตารางที่ ๔.๙ แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ประเมินเกี่ยวกับความนิยมในการเลือกสีของผ้าไหม
สำหรับตัดเย็บเสื้อผ้า

สีของผ้าไหม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สีอ่อน	๑๒๒	๔๐.๖
สีเข้ม	๕๓	๑๗.๖
สีสด	๗๖	๒๕.๓
สีมืด (สีดำ)	๕	๑.๖
รวม	๓๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๙ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ประเมินส่วนใหญ่ เลือกผ้าไหมสีอ่อน ตัดเย็บเสื้อผ้า
คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๖ รองลงมาเลือกผ้าไหมสี เข้ม คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๖

ตารางที่ ๔.๑๐ แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ประเมินจำแนกความสำคัญในการเลือกเสื้อผ้าใหม่

การเลือก	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รูปแบบ	๑๓๔	๔๔.๗
รูปทรง	๖๐	๒๐
การตกแต่ง	๓๒	๑๐.๖
สี	๗๔	๒๔.๗
รวม	๓๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑๐ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ประเมินส่วนใหญ่ เลือกเสื้อผ้าใหม่โดยดูที่ รูปแบบ เป็นสำคัญ คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๗ รองลงมาเลือก สี คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๗

ตารางที่ ๔.๑๑ แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ประเมินจำแนกตามลักษณะการตกแต่งรูปแบบเสื้อผ้าใหม่

ลักษณะการตกแต่ง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การรูค/ระบาย	๖๖	๒๒
การตกแต่งด้วยวัสดุประกอบ	๗๕	๒๕
การปักลวดลาย	๕๒	๑๗.๓
การตัดต่อผ้าลายและผ้าพื้น	๑๐๗	๓๕.๗
รวม	๓๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑๑ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ประเมินส่วนใหญ่ ชอบตกแต่งเสื้อผ้าใหม่ โดยการ ตัดต่อผ้าลายและผ้าพื้น คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๗ รองลงมาตกแต่งด้วยวัสดุประกอบ คิดเป็นร้อยละ ๒๕

ตอนที่ ๓ ความคิดเห็นของกลุ่มประเมินที่มีต่อผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์
เกี่ยวกับความเหมาะสมด้านรูปแบบ ลวดลายและสี และโดยภาพรวม

ผลการประเมิน

ตารางที่ ๔.๑๒ แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มผู้ประเมินความคิดเห็นที่มีต่อผลิตภัณฑ์
เสื้อผ้าเกี่ยวกับความเหมาะสมด้านรูปแบบ ลวดลายและสีและโดยภาพรวม

ผลิตภัณฑ์	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น		
		\bar{X}	SD	ความเหมาะสม
เสื้อผ้าสตรีรูปแบบ A	ความเหมาะสมของรูปแบบ	๔.๐๘	.๘๖	มาก
	ความเหมาะสมของลวดลายและสี	๔.๐๕	.๗๘	มาก
	ความเหมาะสม โดยภาพรวม	๔.๑๖	.๘๓	มาก
เสื้อผ้าสตรีรูปแบบ B	ความเหมาะสมของรูปแบบ	๔.๔๓	.๖๓	มากที่สุด
	ความเหมาะสมของลวดลายและสี	๔.๔๖	.๖๔	มากที่สุด
	ความเหมาะสม โดยภาพรวม	๔.๕๐	.๕๕	มากที่สุด
เสื้อผ้าสตรีรูปแบบ C	ความเหมาะสมของรูปแบบ	๓.๕๗	.๕๗	มาก
	ความเหมาะสมของลวดลายและสี	๓.๘๘	.๕๕	มาก
	ความเหมาะสม โดยภาพรวม	๔.๐๖	.๕๕	มาก
เสื้อบุรุษรูปแบบ A	ความเหมาะสมของรูปแบบ	๔.๕๘	.๖๒	มากที่สุด
	ความเหมาะสมของลวดลายและสี	๔.๕๕	.๕๗	มากที่สุด
	ความเหมาะสม โดยภาพรวม	๔.๖๐	.๕๔	มากที่สุด
เสื้อบุรุษรูปแบบ B	ความเหมาะสมของรูปแบบ	๔.๑๗	.๗๒	มาก
	ความเหมาะสมของลวดลายและสี	๔.๑๘	.๖๔	มาก
	ความเหมาะสม โดยภาพรวม	๔.๑๕	.๗๑	มาก
เสื้อบุรุษรูปแบบ C	ความเหมาะสมของรูปแบบ	๔.๔๐	.๖๕	มากที่สุด
	ความเหมาะสมของลวดลายและสี	๔.๔๖	.๖๑	มากที่สุด
	ความเหมาะสม โดยภาพรวม	๔.๔๕	.๖๕	มากที่สุด

ตารางที่ ๔.๑๒ (ต่อ) แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มผู้ประเมินความคิดเห็น ที่มีต่อ
ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าเกี่ยวกับความเหมาะสมด้านรูปแบบลวดลายและสีและโดยภาพรวม

ผลิตภัณฑ์	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น		
		\bar{X}	SD	ความเหมาะสม
กระโปรงรูปแบบ A	ความเหมาะสมของรูปแบบ	๓.๘๘	.๖๗	มาก
	ความเหมาะสมของลวดลายและสี	๓.๕๐	.๕๐	มาก
	ความเหมาะสม โดยภาพรวม	๔.๐๘	.๕๔	มาก
กระโปรงรูปแบบ B	ความเหมาะสมของรูปแบบ	๔.๓๓	.๕๘	มากที่สุด
	ความเหมาะสมของลวดลายและสี	๔.๓๓	.๖๔	มากที่สุด
	ความเหมาะสม โดยภาพรวม	๔.๓๑	.๗๑	มากที่สุด
กระโปรงรูปแบบ C	ความเหมาะสมของรูปแบบ	๔.๔๑	.๖๒	มากที่สุด
	ความเหมาะสมของลวดลายและสี	๔.๔๗	.๖๐	มากที่สุด
	ความเหมาะสม โดยภาพรวม	๔.๔๘	.๕๘	มากที่สุด
กางเกงรูปแบบ A	ความเหมาะสมของรูปแบบ	๓.๔๑	.๕๖	มาก
	ความเหมาะสมของลวดลายและสี	๓.๖๕	.๕๗	มาก
	ความเหมาะสม โดยภาพรวม	๓.๕๔	.๕๔	มาก
กางเกงรูปแบบ B	ความเหมาะสมของรูปแบบ	๓.๘๘	๑.๐๖	มาก
	ความเหมาะสมของลวดลายและสี	๓.๕๐	.๘๘	มาก
	ความเหมาะสม โดยภาพรวม	๓.๘๕	.๕๐	มาก
กางเกงรูปแบบ C	ความเหมาะสมของรูปแบบ	๓.๑๘	.๗๘	ปานกลาง
	ความเหมาะสมของลวดลายและสี	๓.๓๓	.๘๒	ปานกลาง
	ความเหมาะสม โดยภาพรวม	๓.๒๖	.๕๖	ปานกลาง
ชุดสตรีรูปแบบ A	ความเหมาะสมของรูปแบบ	๔.๓๓	.๗๕	มากที่สุด
	ความเหมาะสมของลวดลายและสี	๔.๔๑	.๖๒	มากที่สุด
	ความเหมาะสม โดยภาพรวม	๔.๓๐	.๗๐	มากที่สุด
ชุดสตรีรูปแบบ B	ความเหมาะสมของรูปแบบ	๔.๓๓	.๗๔	มากที่สุด
	ความเหมาะสมของลวดลายและสี	๔.๔๕	.๖๔	มากที่สุด
	ความเหมาะสม โดยภาพรวม	๔.๓๗	.๗๐	มากที่สุด
ชุดสตรีรูปแบบ C	ความเหมาะสมของรูปแบบ	๔.๔๗	.๕๖	มากที่สุด
	ความเหมาะสมของลวดลายและสี	๔.๔๐	.๖๐	มากที่สุด
	ความเหมาะสม โดยภาพรวม	๔.๔๐	.๖๒	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๑๒ การวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพผลิตภัณฑ์เสื้อผ้า จากผ้าไหมสุรินทร์ เกี่ยวกับความเหมาะสมด้านรูปแบบ ลวดลายและสี โดยภาพรวมของกลุ่มผู้สนใจ เมื่อพิจารณาจากการประเมิน ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าไหม

ประเภทที่ ๑ เสื้อสตรี เสื้อสตรีรูปแบบ B มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ทั้งด้านโดยภาพรวม ลวดลายและสี ด้านรูปแบบ มีค่าเฉลี่ย ๔.๕๐, ๔.๔๖ และ ๔.๔๓ ตามลำดับ เสื้อสตรีรูปแบบ A มีความเหมาะสมระดับมาก ทั้งด้านโดยภาพรวม ลวดลายและสี ด้านรูปแบบ มีค่าเฉลี่ย ๔.๑๖, ๔.๐๕ และ ๔.๐๘ ตามลำดับ เสื้อสตรีรูปแบบ C มีความเหมาะสมระดับมาก ทั้งด้านโดยภาพรวม ลวดลายและสี ด้านรูปแบบ มีค่าเฉลี่ย ๔.๐๖, ๓.๕๗ และ ๓.๘๘ ตามลำดับ

ประเภทที่ ๒ เสื้อบุรุษ เสื้อบุรุษรูปแบบ A มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ทั้งด้านโดยภาพรวม ด้านรูปแบบ และลวดลายและสี มีค่าเฉลี่ย ๔.๖๐, ๔.๕๘ และ ๔.๕๕ ตามลำดับ เสื้อบุรุษรูปแบบ C มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ทั้งด้านโดยภาพรวม ด้านรูปแบบ และลวดลายและสี มีค่าเฉลี่ย ๔.๔๐, ๔.๔๖ และ ๔.๔๕ ตามลำดับ เสื้อบุรุษรูปแบบ B มีความเหมาะสมระดับมาก ทั้งด้านโดยภาพรวม ด้านลวดลายและสี และรูปแบบ มีค่าเฉลี่ย ๔.๑๕, ๔.๑๘ และ ๔.๑๗ ตามลำดับ

ประเภทที่ ๓ กระโปรง กระโปรงรูปแบบ C มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ทั้งด้านโดยภาพรวม ด้านลวดลายและสี และรูปแบบ มีค่าเฉลี่ย ๔.๔๘, ๔.๔๗ และ ๔.๔๑ ตามลำดับ กระโปรงรูปแบบ B มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ทั้งด้านรูปแบบ ด้านลวดลายและสี โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๓, ๔.๓๓ และ ๔.๓๑ ตามลำดับ กระโปรงรูปแบบ A มีความเหมาะสมระดับมาก ทั้งด้านโดยภาพรวม ด้านลวดลายและสี และรูปแบบ มีค่าเฉลี่ย ๔.๐๘, ๓.๕๐ และ ๓.๘๘ ตามลำดับ

ประเภทที่ ๔ กางเกง กางเกงรูปแบบ B มีความเหมาะสมระดับมาก ทั้งด้านลวดลายและสี ด้านรูปแบบและโดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ย ๓.๕๐, ๓.๘๘ และ ๓.๘๕ ตามลำดับ กางเกงรูปแบบ A มีความเหมาะสมระดับมาก ทั้งด้านลวดลายและสี โดยภาพรวม และด้านรูปแบบ มีค่าเฉลี่ย ๓.๖๕, ๓.๕๔ และ ๓.๔๑ ตามลำดับ กางเกงรูปแบบ C มีความเหมาะสมปานกลาง ทั้งด้านลวดลายและสี โดยภาพรวม และรูปแบบ มีค่าเฉลี่ย ๓.๓๓, ๓.๒๖ และ ๓.๑๘ ตามลำดับ

ประเภทที่ ๕ ชุดสตรี ชุดสตรีรูปแบบ C มีความเหมาะสมมากที่สุด ทั้งด้านรูปแบบ ด้านลวดลายและสี และโดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ย ๔.๔๗, ๔.๔๐ และ ๔.๔๐ ตามลำดับ ชุดสตรีรูปแบบ B มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ทั้งด้านลวดลายและสี โดยภาพรวม และด้านรูปแบบ มีค่าเฉลี่ย ๔.๔๕, ๔.๓๗ และ ๔.๓๓ ตามลำดับ ชุดสตรีรูปแบบ A มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ทั้งด้านลวดลายและสี ด้านรูปแบบ และโดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ย ๔.๔๑, ๔.๓๓ และ ๔.๓๐ ตามลำดับ

สรุปผลการประเมินในภาพรวม

เสื้อบุรุษรูปแบบ A เสื้อสตรีรูปแบบ B กระโปรงรูปแบบ C มีความเหมาะสมมากที่สุด ทั้งด้านรูปแบบ ลวดลายและสี และภาพโดยรวม มีค่าเฉลี่ยโดยรวม ๔.๕๗, ๔.๔๖ และ ๔.๔๕ ตามลำดับ

ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้สนใจที่มีต่อการออกแบบและพัฒนาารูปแบบเสื้อผ้า จากผ้าไหมสุรินทร์

ตารางที่ ๔.๑๓ แสดงจำนวนข้อมูลของข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้สนใจที่มีต่อการออกแบบและพัฒนาารูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์

ข้อเสนอแนะ	จำนวน(คน)
๑. ต้องการให้เพิ่มรูปแบบของเสื้อผ้า	๕
๒. ควรมีการใช้ผ้าไหมหลายออกแบบเสื้อทั้งตัว	๗
๓. ควรมีการเผยแพร่เพื่อเป็นความรู้เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหม	๕
๔. ใช้ผ้าพื้นสีอื่นเป็นส่วนประกอบ	๓
๕. ต้องการให้เพิ่มสีสันในการออกแบบลวดลายและสีที่เป็นสีจูดจาด	๒
๖. ผ้าไหมไม่เหมาะสำหรับตัดเย็บกางเกง	๓

จากตารางที่ ๔.๑๓ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้สนใจ มีข้อเสนอแนะดังนี้ ต้องการให้เพิ่มรูปแบบของเสื้อผ้า ๕ คน ควรมีการใช้ผ้าไหมหลายออกแบบเสื้อทั้งตัว ๗ คน ควรมีการเผยแพร่เพื่อเป็นความรู้เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหม ๕ คน ใช้ผ้าพื้นสีอื่นเป็นส่วนประกอบ ๓ คน ต้องการให้เพิ่มสีสันในการออกแบบลวดลายและสีที่เป็นสีจูดจาด ๒ คน ผ้าไหมไม่เหมาะสำหรับตัดเย็บกางเกง ๓ คน

ส่วนที่ ๓

ผลการวิเคราะห์ประเมินการจัดฝึกอบรม (การประเมินจากผู้เข้าอบรม)

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

ตารางที่ ๔.๑๔ แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้เข้าอบรมจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
หญิง	๒๓	๕๒
ชาย	๒	๘
รวม	๒๕	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑๔ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ฝึกอบรมส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๕๒ รองลงมาเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ ๘

ตารางที่ ๔.๑๕ แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ฝึกอบรมจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๒๑ - ๓๐ ปี	๓	๑๒
๓๑ - ๔๐ ปี	๑๒	๔๘
มากกว่า ๔๐ ปี	๑๐	๔๐
รวม	๒๕	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑๕ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ฝึกอบรมส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง ๓๑-๔๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๔๘ รองลงมาอายุมากกว่า ๔๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๔๐

ตารางที่ ๔.๑๖ แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ฝึกอบรมจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ทำนา	๑๘	๗๒
ทอผ้า	๕	๒๐
รับจ้าง	๒	๘
รวม	๒๕	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑๖ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ฝึกอบรมส่วนใหญ่ มีอาชีพทำนา คิดเป็นร้อยละ ๗๒ รองลงมาคืออาชีพ ทอผ้า คิดเป็นร้อยละ ๒๐

ตารางที่ ๔.๑๗ แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ฝึกอบรมจำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท	๒๑	๘๔
๕,๐๐๑ - ๑๐,๐๐๐ บาท	๔	๑๖
รวม	๒๕	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑๗ ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มผู้ฝึกอบรมส่วนใหญ่ มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท คิดเป็นร้อยละ ๘๔ รองลงมามีรายได้ต่อเดือน ๕,๐๐๑ - ๑๐,๐๐๐ บาท คิดเป็นร้อยละ ๑๖

ตารางที่ ๔.๑๘ แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ฝึกอบรมจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประถมศึกษา	๑๗	๖๘
มัธยมศึกษา	๘	๓๒
รวม	๒๕	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑๘ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ฝึกอบรมส่วนใหญ่ มีการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๖๘ รองลงมาคือการศึกษาระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๓๒

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นของกลุ่มผู้รับการอบรมที่มีต่อการอบรมการออกแบบและพัฒนา
รูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์

ผลการประเมิน

ตารางที่ ๔.๑๕ แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มผู้รับการอบรมที่มีความคิดเห็นต่อ
การอบรมการออกแบบและพัฒนาในรูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์

หัวข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น		
		\bar{X}	SD	ความเหมาะสม
ก่อนฝึกอบรม	๑. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับการออกแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหม	๑.๕๖	.๗๘	น้อย
	๒. ท่านมีความสามารถในการตัดเย็บเสื้อผ้าจากผ้าไหม	๒.๒๔	.๘๓	น้อย
	๓. ท่านมีความสามารถตกแต่งเสื้อผ้าจากผ้าไหม	๒.๑๒	.๘๘	น้อย
หลักการฝึกอบรม ด้านเนื้อหา	๔. สอดคล้องกับความต้องการของผู้อบรม	๔.๒๐	.๕๑	มาก
	๕. ส่งเสริมให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้ทักษะนำไปประกอบอาชีพได้	๔.๖๔	.๖๓	มากที่สุด
ด้านวัสดุ อุปกรณ์ เอกสารประกอบ	๖. ความเพียงพอของวัสดุอุปกรณ์	๔.๘๔	.๓๗	มากที่สุด
	๗. วัสดุมีความเหมาะสมในการตัดเย็บ	๔.๘๐	.๔๐	มากที่สุด
	๘. เอกสารประกอบการอบรมมีความเหมาะสม	๔.๕๒	.๒๗	มากที่สุด
ด้านกระบวนการ ฝึกอบรม	๙. การถ่ายทอดความรู้ของวิทยากร	๔.๘๐	.๕๐	มากที่สุด
	๑๐. วิทยากรให้คำแนะนำปรึกษาขณะอบรมและหลังการอบรม	๔.๗๒	.๕๔	มากที่สุด
	๑๑. ระยะเวลาในการฝึกอบรมมีความเหมาะสม	๔.๖๐	.๖๔	มากที่สุด
	๑๒. กระบวนการอบรมมีการส่งเสริมให้ผู้เข้าอบรมมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพในการออกแบบและพัฒนาในรูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์	๔.๘๐	.๔๐	มากที่สุด
ด้านผู้รับการ อบรม	๑๓. สามารถออกแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์	๔.๐๐	.๗๐	มาก
	๑๔. สามารถตัดเย็บเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์	๔.๒๔	.๔๘	มาก
	๑๕. สามารถตกแต่งเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์	๔.๐๘	.๘๑	มาก
	๑๖. สามารถนำความรู้จากการฝึกอบรมไปใช้ประโยชน์ต่อตนเองและชุมชน	๔.๖๘	.๖๒	มากที่สุด
	๑๗. มีความต้องการได้รับการอบรมเกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนาในรูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์ครั้งต่อไป	๔.๕๒	.๒๗	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๑๕ การประเมินผลความคิดเห็นของกลุ่มผู้เข้าอบรมที่มีต่อการอบรม
การออกแบบและพัฒนาในรูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์ เมื่อพิจารณาจากการประเมิน ค่าเฉลี่ย
และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า กลุ่มผู้เข้ารับการอบรม จำนวน ๒๕ คน มีความคิดเห็น ดังนี้

ก่อนการอบรม

ผู้เข้าอบรมมีความรู้เกี่ยวกับการออกแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหม อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย ๑.๕๖ การตัดเย็บเสื้อผ้าจากผ้าไหม อยู่ในระดับ น้อย มีค่าเฉลี่ย ๒.๒๔ การตกแต่งเสื้อผ้าจากผ้าไหม อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย ๒.๑๒

หลังการอบรม

ผู้เข้าอบรมมีความคิดเห็นว่า เนื้อหา มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้าอบรม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๔.๒๐ ส่วนด้านเนื้อหาส่งเสริมให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้ทักษะนำไปประกอบอาชีพ ได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๔.๖๔ วัสดุ อุปกรณ์ มีความเพียงพอในการฝึกอบรม อยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๔.๘๔ วัสดุ มีความเหมาะสมในการตัดเย็บเสื้อผ้า อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๔.๘๐ เอกสารประกอบการอบรม มีความเหมาะสมในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๔.๕๒ การถ่ายทอดความรู้ของวิทยากร มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๔.๘๐ วิทยากรให้คำแนะนำปรึกษาขณะอบรมและหลังการอบรม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๔.๗๒ รวมทั้งระยะเวลาในการฝึกอบรม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๔.๖๐ และกระบวนการอบรม มีการส่งเสริมให้ผู้เข้าอบรมมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพในการออกแบบและพัฒนา รูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๔.๘๐ ผู้เข้าอบรมมีความคิดเห็นว่าหลังการอบรม สามารถออกแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๔.๐๐ สามารถตัดเย็บเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๔.๒๔ สามารถตกแต่งเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์ อยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ย ๔.๐๘ รวมทั้งนำความรู้จากการฝึกอบรมไปใช้ประโยชน์ต่อตนเองและชุมชน อยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๔.๖๘ และผู้เข้าอบรมมีความต้องการได้รับการอบรม เกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนา รูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์ ครั้งต่อไป อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๔.๕๒

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมที่มีต่อการอบรมการออกแบบและพัฒนา รูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์

ตารางที่ ๔.๒๐ แสดงจำนวนข้อมูลของข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้เข้าอบรมที่มีต่อการอบรมการออกแบบและพัฒนา รูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์

ข้อเสนอแนะ	จำนวน(คน)
๑. ควรมีการอบรมครั้งต่อไป	๑๖
๒. ควรเพิ่มเวลาในการอบรม	๕
๓. ต้องการเรียนรู้การตัดเย็บเสื้อผ้าหลาย ๆ แบบ	๕

จากตารางที่ ๔.๒๐ พบว่า ข้อเสนอแนะของผู้เข้าอบรม ต้องการให้มีการอบรมครั้งต่อไป ๑๖ คน ควรเพิ่มเวลาในการอบรม ๕ คน และต้องการเรียนรู้การตัดเย็บเสื้อผ้าหลาย ๆ แบบ ๕ คน

ส่วนที่ ๔

ผลการประเมินผลงานสำเร็จในการปฏิบัติของผู้เข้าอบรม

ตารางที่ ๔.๒๑ แสดงคะแนนเฉลี่ยของผลงานสำเร็จในการปฏิบัติกรออกแบบและตัดเย็บเสื้อผ้า จากผ้าไหมสุรินทร์

รหัสผู้เข้าอบรม	ค่าเฉลี่ยระดับคะแนน	ระดับการประเมิน
๐๑	๔.๓๓	มากที่สุด
๐๒	๔.๖๗	มากที่สุด
๐๓	๔.๓๕	มากที่สุด
๐๔	๔.๐๖	มาก
๐๕	๔.๕๖	มากที่สุด
๐๖	๓.๔๒	มาก
๐๗	๔.๑๑	มาก
๐๘	๔.๓๒	มากที่สุด
๐๙	๔.๒๒	มากที่สุด
๑๐	๔.๔๕	มากที่สุด
๑๑	๔.๓๒	มากที่สุด
๑๒	๔.๖๕	มากที่สุด
๑๓	๓.๒๘	ปานกลาง
๑๔	๓.๖๐	มาก
๑๕	๔.๗๖	มากที่สุด
๑๖	๔.๑๗	มาก
๑๗	๔.๓๓	มากที่สุด
๑๘	๔.๐๐	มาก
๑๙	๓.๘๔	มาก
๒๐	๓.๕๔	มาก
๒๑	๔.๓๔	มากที่สุด
๒๒	๔.๕๖	มากที่สุด
๒๓	๔.๓๕	มากที่สุด
๒๔	๔.๑๒	มาก
๒๕	๓.๐๖	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยโดยภาพรวม	๔.๑๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๑ กลุ่มผู้เข้าอบรมการออกแบบและตัดเย็บเสื้อจากผ้าไหมสุรินทร์ พบว่า ผลงานสำเร็จของผู้เข้าอบรมรหัส ๑๕ ได้รับคะแนนสูงสุดค่าเฉลี่ย ๔.๗๖ อยู่ในระดับมากที่สุด และ ผู้เข้าอบรมรหัส ๑๒ ได้รับคะแนนรองลงมา ค่าเฉลี่ย ๔.๖๕ อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนผู้เข้าอบรม ที่ได้รับคะแนนต่ำสุดคือรหัส ๒๕ ค่าเฉลี่ย ๓.๐๖ อยู่ในระดับปานกลาง จากผลการปฏิบัติโดยรวมของผู้เข้าอบรม มีค่าเฉลี่ย ๔.๑๕ ซึ่งผลอยู่ในระดับมาก

บทที่ ๕

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อการออกแบบและพัฒนารูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์ และถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอในรูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหม โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

- ศึกษาและดำเนินการสำรวจข้อมูลเอกสารและพื้นที่ที่ศึกษาในจังหวัดสุรินทร์เกี่ยวกับการทอผ้า วัสดุ ความเป็นมาของท้องถิ่น ผลิตภัณฑ์สิ่งทอจากผ้าไหม
- ออกแบบ วิเคราะห์ ประเมิน ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าไหม เป็นต้นแบบ ๕ ประเภท ได้แก่ เสื้อสตรี เสื้อบุรุษ กระโปรง กางเกง ชุดสตรี
- กำหนดประชากรกลุ่มเป้าหมาย และกลุ่มตัวอย่าง
- สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ดำเนินการตามแผนการปฏิบัติงานและการเก็บรวบรวมข้อมูล
- วิเคราะห์ข้อมูลและสรุป
- รวบรวมและเรียบเรียงผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- รายงานผลการวิจัย

ประชากรกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือกลุ่มผู้สนใจผลิตภัณฑ์เสื้อผ้า ๓๐๐ คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) และกลุ่มผู้เข้าอบรม ๒๕ คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือกลุ่มชุมชน อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีพื้นฐานความรู้การตัดเย็บและมีการทอผ้าไหม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผลิตภัณฑ์ต้นแบบเสื้อผ้า ที่ได้จากการวิเคราะห์ ประเมิน จากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้จากการออกแบบและพัฒนาในรูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์ ๕ ประเภท ๆ ละ ๓ รูปแบบ รวม ๑๕ รูปแบบ ได้แก่เสื้อสตรี ๓ รูปแบบ เสื้อบุรุษ ๓ รูปแบบ กระโปรง ๓ รูปแบบ กางเกง ๓ รูปแบบ และชุดสตรี ๓ รูปแบบ

แบบประเมินผลของกลุ่มผู้สนใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์ มี ๔ ตอน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าไหม ความคิดเห็นของกลุ่มผู้สนใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์ เกี่ยวกับความเหมาะสมด้านรูปแบบ ลวดลายและสี และโดยภาพรวม และข้อเสนอแนะ

แบบประเมินผลของกลุ่มผู้เข้าอบรมเกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนารูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์ มี ๓ ตอน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของกลุ่มผู้สนใจที่มีต่อการฝึกอบรมการออกแบบและพัฒนารูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์ และข้อเสนอแนะ

แบบประเมินผลงานสำเร็จการปฏิบัติงานของกลุ่มผู้เข้าอบรม โดยประเมินจากวิทยากร

สถิติที่ใช้ในการอธิบายผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย ใช้สถิติ การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยวิเคราะห์ประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences for Windows)

สรุปผลการวิจัย ดังนี้

ผลการวิจัย พบว่า ผลิตภัณฑ์ต้นแบบเสื้อผ้าที่ผลิตจากการออกแบบและพัฒนา รูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์ เป็นเสื้อผ้า ๕ ประเภท ๆ ละ ๓ รูปแบบ รวม ๑๕ รูปแบบนั้น กลุ่มผู้ประเมินผลิตภัณฑ์ต้นแบบ เป็นกลุ่มผู้สนใจส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุมากกว่า ๔๐ ปี อาชีพรับราชการ มีรายได้ระหว่าง ๑๕,๐๐๑ – ๒๐,๐๐๐ บาท และมีการศึกษาระดับปริญญาตรี กลุ่มผู้สนใจ นิยมใช้ผ้าไหมตัดเย็บชุดโอกาสพิเศษและควรจะเป็นประเภทเสื้อ ในเรื่องของสีส่วนใหญ่เลือกผ้าไหม สีอ่อน กรณีเลือกเสื้อผ้าไหมจะเลือกรูปแบบก่อนเป็นสิ่งสำคัญและตกแต่งเสื้อผ้าขอบการตัดต่อผ้าลายและผ้าพื้นบนเสื้อผ้าไหม ในส่วนราชการประเมินความคิดเห็น พบว่า เสื้อสตรีรูปแบบ B มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ทั้งในด้านรูปแบบ ลวดลายและสี และโดยภาพรวม เสื้อบุรุษรูปแบบ A มีความเหมาะสมระดับมากที่สุดทั้ง ๓ ด้าน กระโปรงรูปแบบ C มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ทั้ง ๓ ด้านกางเกงรูปแบบ B มีความเหมาะสมระดับมาก ทั้ง ๓ ด้าน ส่วนชุดสตรีรูปแบบ C มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด

การประเมินผลการฝึกอบรมจากกลุ่มผู้เข้าอบรม ผลการประเมินพบว่า กลุ่มผู้รับการอบรมส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง ๓๑-๔๐ ปี มีอาชีพทำนา มีรายได้ ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท และมีการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ ๑- ประถมศึกษาปีที่ ๔ ส่วนผลการประเมินความคิดเห็นที่มีต่อการฝึกอบรม พบว่า ผู้เข้ารับการอบรม ก่อนฝึกอบรม มีความรู้ในการออกแบบ ตัดเย็บและตกแต่งเสื้อผ้าจากผ้าไหม อยู่ในระดับ น้อย หลังการอบรม สามารถออกแบบตัดเย็บและตกแต่งเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์ อยู่ในระดับ มาก ด้านเนื้อหา มีความเหมาะสมกับความต้องการในระดับมาก ส่งเสริมให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้ ทักษะนำไปประกอบอาชีพได้ ในระดับมากที่สุด วัสดุมีความเพียงพอและเหมาะสมกับการตัดเย็บ รวมทั้งเอกสารประกอบการอบรม มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ในด้านกระบวนการฝึกอบรม การถ่ายทอดความรู้ ให้คำแนะนำ ปรึกษาขณะอบรมหลังการอบรมระยะเวลาในการอบรมและกระบวนการอบรม มีการส่งเสริมให้ผู้เข้าอบรมมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพในการออกแบบและพัฒนา รูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ส่วนด้านผู้เข้ารับการอบรม สามารถนำความรู้จากการอบรมไปใช้ประโยชน์ต่อตนเองและชุมชน

และมีความต้องการได้รับการอบรมเกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนารูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์ ครั้งต่อไป ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อประโยชน์จากผลการดำเนินงานวิจัยในครั้งต่อไป

๑. การวิจัย พบว่า การออกแบบเสื้อผ้าเป็นแนวทางให้ชุมชนได้พัฒนางานสิ่งทอ แปรรูป เป็นผลิตภัณฑ์เสื้อผ้า ให้มีคุณภาพและใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย
๒. การฝึกอบรมเป็นการเพิ่มพูนความรู้ให้กับชุมชน สามารถพัฒนาอาชีพได้อีกทางหนึ่ง เพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชนต่อไป
๓. การพัฒนาภูมิปัญญาพื้นบ้าน จากการนำลวดลายและสี ทอให้เป็นพื้นผ้า อาศัยความผสมผสานแนวคิดสมัยใหม่ เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอสู่สากล เผยแพร่ และผลลัพธ์จะ ได้สู่ชุมชนเป็นรากฐานที่มั่นคงต่อไป
๔. มีการขยายผลให้กับชุมชนที่มีการทอผ้าและต้องการผลิตภัณฑ์ จากผ้าผืนให้เป็นผลิตภัณฑ์ เสื้อผ้า และสอดคล้องกับความต้องการของตลาด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรมีการศึกษาข้อเท็จจริงของกระบวนการทอผ้าแบบดั้งเดิมของท้องถิ่น พื้นบ้านจังหวัด ต่างๆ
๒. การศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าทอพื้นบ้าน แต่ละท้องถิ่น เพื่อความเป็นไปได้ ในการพัฒนามาตรฐานการผลิตผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่น
๓. ควรศึกษาช่วงทางการจำหน่ายผ้าทอ และผลิตภัณฑ์จากผ้าทอ เพื่อส่งเสริมสินค้าของไทย และการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น
๔. การศึกษาแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงกับการดำเนินชีวิตของชุมชนในอาชีพการทอผ้า
๕. ควรศึกษาความแตกต่างการพัฒนาและการประยุกต์ลวดลายและสีจากภูมิปัญญาท้องถิ่น สู่ความเป็นสากลของภาคต่าง ๆ

บรรณานุกรม

- แก่นจันทร์ มะลิชอ. ๒๕๔๖. การออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทใหญ่ บ้านใหม่ หมอกจ๋าม อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เครือจิต ศรีบุญนาถและคณะ. ๒๕๓๕. “ของดีเมืองสุรินทร์ ผ้าไหม-เครื่องเงิน” จังหวัดสุรินทร์ จรูญ คล้ายจ้อย. ๒๕๔๘. การทำผ้ามัดย้อมและบาติก. เอกสารประกอบการสอน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น. กรุงเทพมหานคร.
- ณัฐภัทร จันทร์วิช. ๒๕๒๔. ผ้าโบราณ. ศิลปากร. กรุงเทพมหานคร.
- ทำนอง จันทร์มา. ๒๕๓๒. การออกแบบ. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช
- นวลจิตต์ เรืองศรีใส. ๒๕๔๕. การออกแบบลายผ้า. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม.
- ประไพ ทองเจริญ. ๒๕๔๖. สายภูมิปัญญาผ้าพื้นบ้านไทยสู่สากล. (อัครา).
- ปริมรัตน์ แจกเพ็ง. ๒๕๔๖. แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาสินค้าหัตถกรรมเพื่อการส่งออก. สำนักพัฒนาอุตสาหกรรมในรอบครัวและหัตถกรรม. กรุงเทพมหานคร. (อัครา).
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๔๖.
- พรทิพย์ จันทร์. ๒๕๔๒. การศึกษาพัฒนาการหัตถกรรมไทยเฉพาะกรณีการทอผ้าไหมของ จังหวัดสุรินทร์. ฝ่ายส่งเสริมอุตสาหกรรม สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสุรินทร์ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม จังหวัดสุรินทร์
- พรทิพย์ พิมพ์สินธุ์. ๒๕๔๑. การสำรวจความคิดเห็นของผู้ผลิตและบริโภคที่มีต่อผ้าไทย. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, กรุงเทพมหานคร.
- พิศมัย ลิขิตบรรณกร. ๒๕๔๒. ทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อผ้าไทย. สำนักพัฒนาอุตสาหกรรม ในครอบครัวและหัตถกรรม. กรุงเทพมหานคร.
- เพราะเพ็ญ เฮ้งตระกูลและวารุณี สุวรรณานนท์. ๒๕๓๑. ลายผ้าพื้นเมืองสุรินทร์. ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม วิทยาลัยครูสุรินทร์. จังหวัดสุรินทร์
- เพียงจิต มาประจง. ๒๕๕๑. การออกแบบผ้าไหม. [Online]. Available from : <http://www.Qthaisilk.com>. สถาบันหม่อนไหมแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติฯ ส่วนอุตสาหกรรมสิ่งทอ สำนักพัฒนา อุตสาหกรรมรายสาขา กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม [๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๑]
- มนตรี ยอดบางเตย. ๒๕๓๘. ออกแบบผลิตภัณฑ์. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- มานิช กงกะนันท์. ๒๕๓๘. ศิลปะการออกแบบ. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- มหาวิทยาลัยศิลปากร. ๒๕๔๔. ลวดลายและสีบนผ้าทอพื้นเมืองโครงการพัฒนาผ้าและ ผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมืองทั่วประเทศ เพื่อส่งเสริมการผลิตและการส่งออก. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร : บริษัทอัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่งจำกัด (มหาชน).

- วิโรจน์ แก้วเรืองและสุทธิสันต์ พิมพ์สาส์. ๒๕๕๑. เครื่องหมายรับรองผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไทย. สถาบันหม่อนไหมแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติฯ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ [Online]. Available from :www.qthaisilk.com. [๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๑]
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. ๒๕๕๑. จังหวัดสุรินทร์. [Online]. Available from : http://www.tv๕.co.th/service/mod/heritage/nation/oldcity/surin๗.html. [๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๑]
- ศรีกาญจนา พลอาสา. ๒๕๔๖. การจัดการสินค้าเส้นผ้า. กรุงเทพฯ : สายธาร.
- สุมาลย์ โทมัส. ๒๕๒๕. ผ้าพื้นเมือง. สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอลำดวน. ๒๕๕๑. เทคนิคการทอ. [Online]. Available from : http://cddweb.cdd.go.th/lamduan/tecnic๒.htm [๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๑]
- อุษา ตั้งธรรม. ๒๕๔๘. หลักการออกแบบเสื้อผ้า. เอกสารประกอบการสอน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น. กรุงเทพมหานคร.
- อัจฉรา ภาณุรัตน์และเครือจิต ศรีบุญนาถ. ๒๕๑๗. ผ้าไหมในวิถีชีวิตไทยภูมและไทยเขมร. จังหวัดสุรินทร์ : รุ่งชนเกียรติออฟเซ็ท.
- อัจฉรา สโรบล. ๒๕๔๒. แนวโน้มของรูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าฝ้ายทอมือย้อนสมัยธรรมชาติในจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ภาคผนวก ก.

๑. แบบประเมินผลิตภัณฑ์ต้นแบบสำหรับผู้เชี่ยวชาญ
๒. แบบประเมินผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสำหรับกลุ่มผู้สนใจ
๓. แบบสอบถามความต้องการเข้าอบรม
๔. แบบประเมินผลงานสำเร็จในการปฏิบัติ
๕. แบบประเมินกระบวนการฝึกอบรมสำหรับผู้เข้าอบรม

แบบประเมิน

โครงการวิจัย “การออกแบบและพัฒนารูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์”

(สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)

คำชี้แจง : แบบประเมินนี้เป็นแบบประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์
ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ แบ่งเป็น ๓ ตอน

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนาารูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์
(ผลิตภัณฑ์ต้นแบบเสื้อผ้า)

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่อง หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง
ที่ตรงกับท่านมากที่สุด

๑. วุฒิการศึกษา

☐ อนุปริญญา	☐ ปริญญาตรี
☐ ปริญญาโท	☐ ปริญญาตรีเอก

๒. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ งานด้านการออกแบบเสื้อผ้า

☐ น้อยกว่า ๓ ปี	☐ ๓-๕ ปี
☐ ๖-๑๐ ปี	☐ มากกว่า ๑๐ ปี

๒.๒ งานด้านการตัดแบบเสื้อผ้า

☐ น้อยกว่า ๓ ปี	☐ ๓-๕ ปี
☐ ๖-๑๐ ปี	☐ มากกว่า ๑๐ ปี

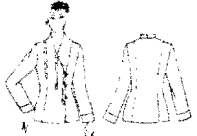

๓. ประสบการณ์เกี่ยวข้องกับผ้าไทยและผลิตภัณฑ์

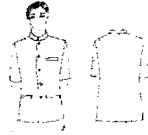

☐ น้อยกว่า ๓ ปี	☐ ๓-๕ ปี
☐ ๖-๑๐ ปี	☐ มากกว่า ๑๐ ปี

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนาแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์
(ผลิตภัณฑ์ต้นแบบเสื้อผ้า)

คำชี้แจง : โปรดพิจารณารายละเอียดจากรูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้า ว่าท่านมีความคิดเห็นอยู่ใน
ระดับใดในแต่ละข้อ และทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ระดับ ๕	หมายถึง	เหมาะสมมากที่สุด
ระดับ ๔	หมายถึง	เหมาะสมมาก
ระดับ ๓	หมายถึง	เหมาะสมปานกลาง
ระดับ ๒	หมายถึง	เหมาะสมน้อย
ระดับ ๑	หมายถึง	เหมาะสมน้อยที่สุด

ผลิตภัณฑ์	รายการที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
เสื้อสตรี รูปแบบ A 	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมของลวดลาย/สี					
	ความเหมาะสมโดยภาพรวม					
เสื้อสตรี รูปแบบ B 	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมของลวดลาย/สี					
	ความเหมาะสมโดยภาพรวม					
เสื้อสตรี รูปแบบ C 	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมของลวดลาย/สี					
	ความเหมาะสมโดยภาพรวม					
เสื้อสตรี รูปแบบ D 	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมของลวดลาย/สี					
	ความเหมาะสมโดยภาพรวม					

ผลิตภัณฑ์	รายการที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
เสื้อบุรุษ รูปแบบ A 	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมของลวดลาย/สี					
	ความเหมาะสม โดยภาพรวม					
เสื้อบุรุษ รูปแบบ B 	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมของลวดลาย/สี					
	ความเหมาะสม โดยภาพรวม					
เสื้อบุรุษ รูปแบบ C 	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมของลวดลาย/สี					
	ความเหมาะสม โดยภาพรวม					
เสื้อบุรุษ รูปแบบ D 	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมของลวดลาย/สี					
	ความเหมาะสม โดยภาพรวม					
กระโปรง รูปแบบ A 	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมของลวดลาย/สี					
	ความเหมาะสม โดยภาพรวม					
กระโปรง รูปแบบ B 	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมของลวดลาย/สี					
	ความเหมาะสม โดยภาพรวม					
กระโปรง รูปแบบ C 	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมของลวดลาย/สี					
	ความเหมาะสม โดยภาพรวม					
กระโปรง รูปแบบ D 	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมของลวดลาย/สี					
	ความเหมาะสม โดยภาพรวม					

ผลิตภัณฑ์	รายการที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
กางเกง รูปแบบ A 	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมของลวดลาย/สี					
	ความเหมาะสม โดยภาพรวม					
กางเกง รูปแบบ B 	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมของลวดลาย/สี					
	ความเหมาะสม โดยภาพรวม					
กางเกง รูปแบบ C 	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมของลวดลาย/สี					
	ความเหมาะสม โดยภาพรวม					
กางเกง รูปแบบ D 	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมของลวดลาย/สี					
	ความเหมาะสม โดยภาพรวม					
ชุดสตรี รูปแบบ A 	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมของลวดลาย/สี					
	ความเหมาะสม โดยภาพรวม					
ชุดสตรี รูปแบบ B 	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมของลวดลาย/สี					
	ความเหมาะสม โดยภาพรวม					
ชุดสตรี รูปแบบ C 	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมของลวดลาย/สี					
	ความเหมาะสม โดยภาพรวม					
ชุดสตรี รูปแบบ D 	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมของลวดลาย/สี					
	ความเหมาะสม โดยภาพรวม					

แบบประเมิน

โครงการวิจัย “การออกแบบและพัฒนารูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์”

(สำหรับกลุ่มผู้สนใจ)

คำชี้แจง : แบบประเมินนี้เป็นแบบประเมินความคิดเห็นของกลุ่มผู้สนใจ
ที่มีต่อการออกแบบและพัฒนาารูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์
ข้อมูลแบ่งเป็น ๓ ตอน

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสื้อผ้า

ตอนที่ ๓ ความคิดเห็นของกลุ่มผู้สนใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์
เกี่ยวกับความเหมาะสมด้านรูปแบบ สี การตกแต่ง และภาพโดยรวม

ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง
ที่ตรงกับท่านมากที่สุด

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุ

ต่ำกว่า ๒๐ ปี

๒๑ – ๓๐ ปี

๓๑ – ๔๐ ปี

มากกว่า ๔๐ ปี

3. อาชีพ

นักเรียนนักศึกษา

รับราชการ

รัฐวิสาหกิจ

แม่บ้าน

รับจ้าง

ธุรกิจส่วนตัว

อื่น ๆ โปรดระบุ

4. รายได้

ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท

๕,๐๐๑ – ๑๐,๐๐๐ บาท

๑๐,๐๐๑ – ๑๕,๐๐๐ บาท

๑๕,๐๐๑ – ๒๐,๐๐๐ บาท

มากกว่า

๒๐,๐๐๐ บาท

5. การศึกษา

ต่ำกว่าปริญญาตรี

ปริญญาตรี

สูงกว่าปริญญาตรี

ตอนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสื้อผ้า

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย X ทับข้อที่ตรงกับท่านมากที่สุด

๑. ท่านชอบสวมใส่เสื้อผ้าที่ตัดเย็บจากผ้าชนิดใดไปงานโอกาสพิเศษ

ก. ผ้าฝ้าย	ข. ผ้าไหม
ค. ผ้าใยผสม	ง. ผ้าใยสังเคราะห์

๒. ท่านคิดว่าผ้าไหมควรนำมาตัดเย็บเป็นเสื้อผ้าประเภทใดมากที่สุด

ก. เสื้อ	ข. กระโปรง
ค. กางเกง	ง. ชุดติดกัน

๓. ท่านนิยมเลือกซื้อผ้าไหมสีอะไรมากที่สุดสำหรับตัดเสื้อผ้า

ก. สีอ่อน	ข. สีเข้ม
ค. สีสด	ง. สีมืด (สีดำ)

๔. ท่านคิดว่าการเลือกเสื้อผ้าไหมข้อใดสำคัญที่สุด

ก. รูปแบบ	ข. รูปทรง
ค. การตกแต่ง	ง. สี

๕. รูปแบบเสื้อผ้าไหมควรตกแต่งลักษณะอย่างไร

ก. การรูด/ระบาย	ข. ตกแต่งด้วยวัสดุประกอบ
ค. ปีกลวดลาย	ง. ตัดต่อผ้าลายและสีพื้น

ตอนที่ ๓ ความคิดเห็นของกลุ่มผู้สนใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์

เกี่ยวกับความเหมาะสมด้านรูปแบบ ลวดลายและสี โดยภาพรวม

คำชี้แจง : โปรดพิจารณารายละเอียดของการประเมินในแต่ละข้อ และทำเครื่องหมาย ✓

ในช่อง ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ระดับ ๕	หมายถึง	เหมาะสมมากที่สุด
ระดับ ๔	หมายถึง	เหมาะสมมาก
ระดับ ๓	หมายถึง	เหมาะสมปานกลาง
ระดับ ๒	หมายถึง	เหมาะสมน้อย
ระดับ ๑	หมายถึง	เหมาะสมน้อยที่สุด

ความคิดเห็นของกลุ่มผู้สนใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์เกี่ยวกับความ
เหมาะสมด้านรูปแบบ สี ลวดลายและสี โดยภาพรวม

ผลิตภัณฑ์	รายการที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
เสื้อสตรี รูปแบบ A	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมของลวดลาย/สี					
	ความเหมาะสม โดยภาพรวม					
เสื้อสตรี รูปแบบ B	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมของลวดลาย/สี					
	ความเหมาะสม โดยภาพรวม					
เสื้อสตรี รูปแบบ C	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมของลวดลาย/สี					
	ความเหมาะสม โดยภาพรวม					
เสื้อบุรุษ รูปแบบ A	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมของลวดลาย/สี					
	ความเหมาะสม โดยภาพรวม					
เสื้อบุรุษ รูปแบบ B	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมของลวดลาย/สี					
	ความเหมาะสม โดยภาพรวม					
เสื้อบุรุษ รูปแบบ C	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมของลวดลาย/สี					
	ความเหมาะสม โดยภาพรวม					
กระโปรง รูปแบบ A	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมของลวดลาย/สี					
	ความเหมาะสม โดยภาพรวม					
กระโปรง รูปแบบ B	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมของลวดลาย/สี					
	ความเหมาะสม โดยภาพรวม					
กระโปรง รูปแบบ C	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมของลวดลาย/สี					
	ความเหมาะสม โดยภาพรวม					

ผลิตภัณฑ์	รายการที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
กางเกง รูปแบบ A	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมของลวดลาย/สี					
	ความเหมาะสมโดยภาพรวม					
กางเกง รูปแบบ B	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมของลวดลาย/สี					
	ความเหมาะสมโดยภาพรวม					
กางเกง รูปแบบ C	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมของลวดลาย/สี					
	ความเหมาะสมโดยภาพรวม					
ชุดสตรี รูปแบบ A	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมของลวดลาย/สี					
	ความเหมาะสมโดยภาพรวม					
ชุดสตรี รูปแบบ B	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมของลวดลาย/สี					
	ความเหมาะสมโดยภาพรวม					
ชุดสตรี รูปแบบ C	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมของลวดลาย/สี					
	ความเหมาะสมโดยภาพรวม					

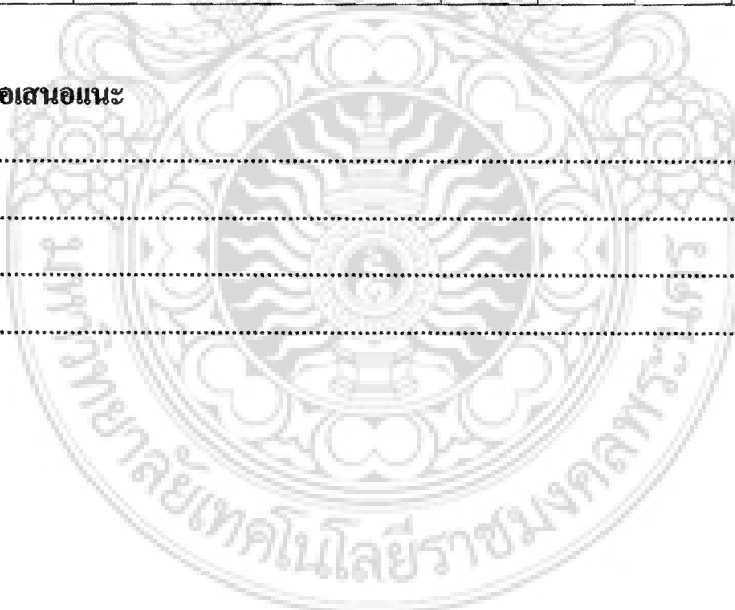
ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

แบบสอบถามความต้องการเข้าอบรม

ชุดโครงการวิจัยเรื่อง การออกแบบและพัฒนารูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์

คำชี้แจง : แบบสอบถามนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจความต้องการเข้ารับการอบรมการออกแบบและพัฒนา รูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำหลักสูตรและดำเนินการฝึกอบรมต่อไป

แบบสอบถามแบ่งเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ ๒ ความต้องการเข้ารับการฝึกอบรม

ตอนที่ ๓ ความต้องการอื่น ๆ และข้อเสนอแนะ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง : โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หรือเติมข้อความลงในช่องว่างที่ตรงความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านมากที่สุด

๑. ชื่อ นามสกุล

๒. ที่อยู่

๓. อายุ ปี

๔. อาชีพ

๕. รายได้ต่อเดือน บาท

๖. การศึกษา

๑. () ประถมศึกษา

๒. () มัธยมศึกษา

๓. () อนุปริญญาหรือเทียบเท่า

๔. () อื่น ๆ โปรดระบุ

๗. สถานภาพสมรส

๑. () โสด

๒. () สมรส

๓. () หย่าร้าง

๔. () หม้าย

๘. เคยเข้าอบรมโครงการเกี่ยวกับการผลิตผลิตภัณฑ์สิ่งทอหรือไม่

๑. () เคย

๒. () ไม่เคย

ถ้าเคยโปรดระบุ

ชื่อหน่วยงานที่ฝึกอบรม

หน่วยงานที่จัด

ตอนที่ ๒ ความต้องการเข้ารับการฝึกอบรม

คำชี้แจง : โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงใน () ซึ่งตรงกับผลิตภัณฑ์ที่ท่านต้องการอบรม

๑. ผลิตภัณฑ์ที่ต้องการอบรม

- () ๑. การออกแบบและตัดเย็บเสื้อผ้าสตรี
 () ๒. การออกแบบและตัดเย็บเสื้อบุรุษ
 () ๓. การออกแบบและตัดเย็บกระโปรง
 () ๔. การออกแบบและตัดเย็บกางเกง
 () ๕. การออกแบบและตัดเย็บชุดสตรี

ตอนที่ ๓ ความต้องการอื่นๆ และข้อเสนอแนะ

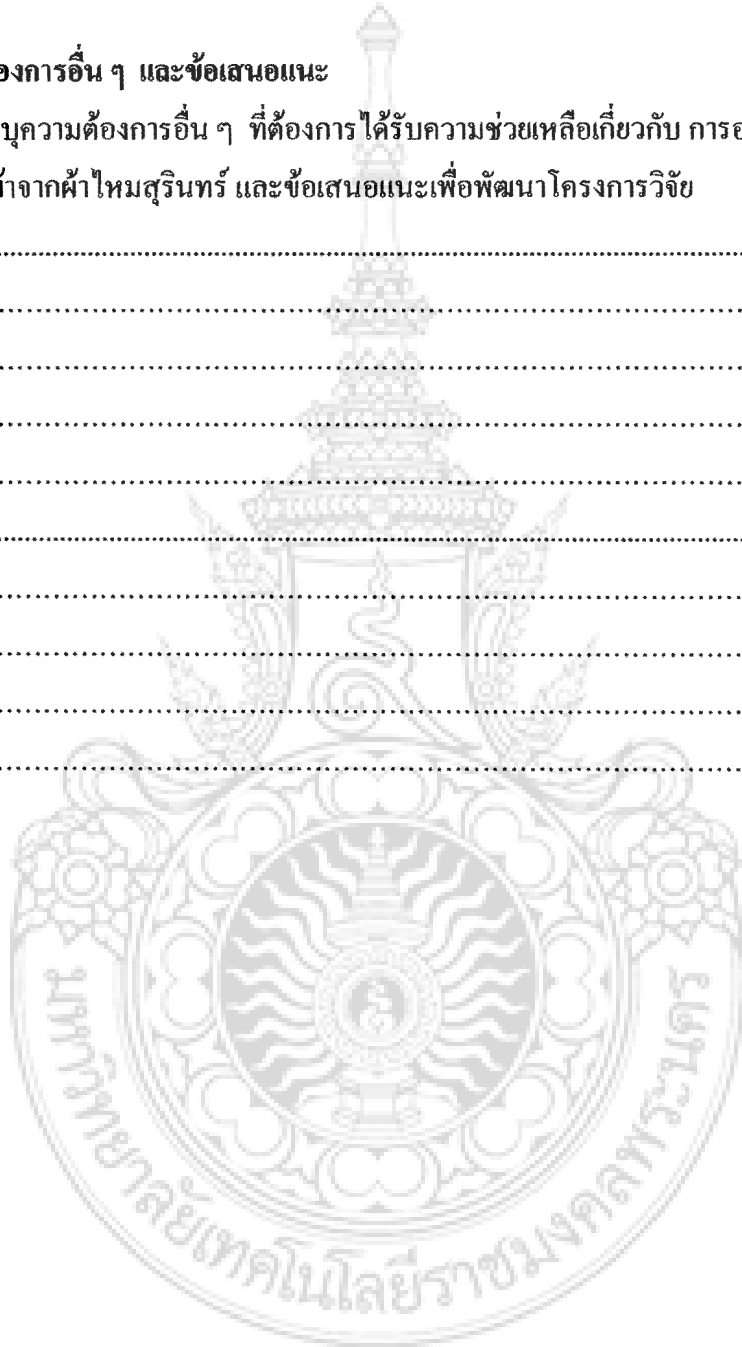
คำชี้แจง : โปรดระบุความต้องการอื่นๆ ที่ต้องการได้รับความช่วยเหลือเกี่ยวกับ การออกแบบและพัฒนารูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์ และข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาโครงการวิจัย

๑. ความต้องการ

.....

๒. ข้อเสนอแนะ

.....

**แบบประเมินผลงานสำเร็จในการปฏิบัติ
โครงการการออกแบบและพัฒนาารูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์
(สำหรับวิทยากร)**

การประเมินผล รหัส ผู้รับการอบรม	ขั้นเตรียมงาน					ขั้นปฏิบัติงาน					งานสำเร็จ					คะแนน เฉลี่ย					
	การเตรียมวัสดุอุปกรณ์					การออกแบบ					การตัดเย็บ						ความปราณีต/ความถูกต้อง				
	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑		๕	๔	๓	๒	๑
๐๑																					
๐๒																					
๐๓																					
๐๔																					
๐๕																					
๐๖																					
๐๗																					
๐๘																					
๐๙																					
๑๐																					
๑๑																					
๑๒																					
๑๓																					
๑๔																					
๑๕																					
๑๖																					
๑๗																					
๑๘																					
๑๙																					
๒๐																					
๒๑																					
๒๒																					
๒๓																					
๒๔																					
๒๕																					
รวม																					

ผู้ประเมิน

(.....)

แบบประเมินผล

การฝึกอบรม

โครงการวิจัย “การออกแบบและพัฒนารูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์”

ณ บ้านตาถูก หมู่ ๓ ตำบลตาถูก อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

คำชี้แจง : แบบประเมินนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรม
ที่มีต่อการจัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การออกแบบและพัฒนารูปแบบ
เสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์

ข้อมูลแบ่งเป็น ๓ ตอน

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรมที่มีต่อการจัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ
เรื่อง การออกแบบและพัฒนารูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการฝึกอบรมการออกแบบและพัฒนารูปแบบเสื้อผ้า
จากผ้าไหมสุรินทร์

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง
ที่ตรงกับท่านมากที่สุด

1. เพศ

ชาย หญิง

2. อายุ

ต่ำกว่า ๒๐ ปี ๒๑ - ๓๐ ปี
 ๓๑ - ๔๐ ปี มากกว่า ๔๐ ปี

3. อาชีพ

ทำนา ทอผ้า แม่บ้าน
 รับจ้าง อื่น ๆ โปรดระบุ

4. รายได้ต่อเดือน

ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท ๕,๐๐๑ - ๑๐,๐๐๐ บาท
 มากกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท

5. รายได้ต่อเดือน

ประถมศึกษา มัธยมศึกษา
 อนุปริญญา ปริญญาตรี อื่น ๆ โปรดระบุ

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนารูปแบบเสื้อผ้า
จากผ้าไหมสุรินทร์

คำชี้แจง โปรดพิจารณารายละเอียดของการประเมินในแต่ละข้อ และทำเครื่องหมาย ✓

ลงในช่อง ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ระดับ ๕	หมายถึง	เหมาะสมมากที่สุด
ระดับ ๔	หมายถึง	เหมาะสมมาก
ระดับ ๓	หมายถึง	เหมาะสมปานกลาง
ระดับ ๒	หมายถึง	เหมาะสมน้อย
ระดับ ๑	หมายถึง	เหมาะสมน้อยที่สุด/ไม่เหมาะสม

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	๕	๔	๓	๒	๑
ก่อนการฝึกอบรม					
๑. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับการออกแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหม					
๒. ท่านมีความสามารถในการตัดเย็บเสื้อผ้าจากผ้าไหม					
๓. ท่านมีความสามารถตกแต่งเสื้อผ้าจากผ้าไหม					
หลังการฝึกอบรม					
๔. สอดคล้องกับความต้องการของผู้อบรม					
๕. ส่งเสริมให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้ทักษะนำไปประกอบอาชีพได้					
ด้านวัสดุ อุปกรณ์ เอกสารประกอบ					
๖. ความเพียงพอของวัสดุอุปกรณ์					
๗. วัสดุมีความเหมาะสมในการตัดเย็บ					
๘. เอกสารประกอบการอบรมมีความเหมาะสม					
ด้านกระบวนการฝึกอบรม					
๙. การถ่ายทอดความรู้ของวิทยากร					
๑๐. วิทยากรให้คำแนะนำปรึกษาขณะอบรมและหลังการอบรม					
๑๑. ระยะเวลาในการฝึกอบรมมีความเหมาะสม					
๑๒. กระบวนการอบรมมีการส่งเสริมให้ผู้เข้าอบรมมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ ในการออกแบบและพัฒนาในรูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์					

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	๕	๔	๓	๒	๑
ด้านผู้อบรม					
๑๓. สามารถออกแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์					
๑๔. สามารถตัดเย็บเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์					
๑๕. สามารถตกแต่งเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์					
๑๖. สามารถนำความรู้จากการฝึกอบรมไปใช้ประโยชน์ต่อตนเองและชุมชน					
๑๗. มีความต้องการได้รับการอบรมเกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนารูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์ครั้งต่อไป					

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนารูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์

คำชี้แจง : โปรดให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการฝึกอบรม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

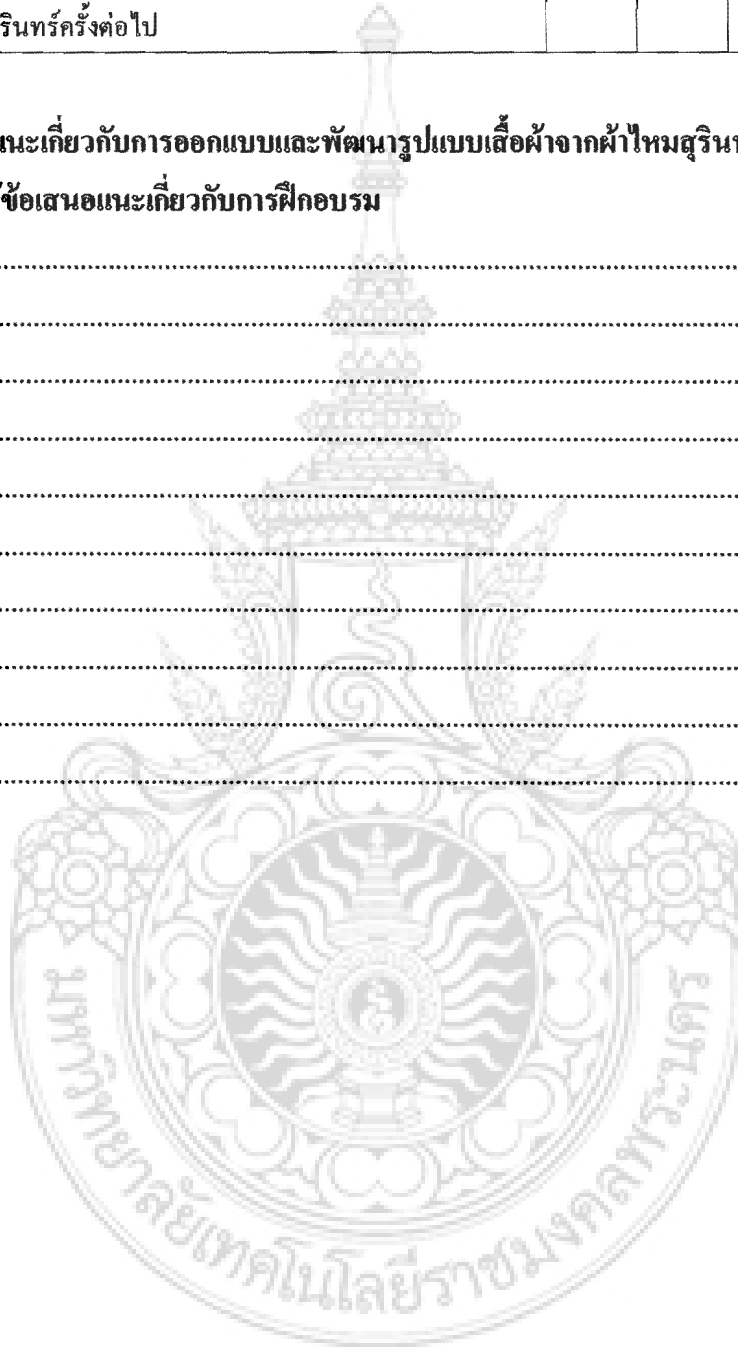
.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข.

๑. ภาพร่างงานต้นแบบเสื้อผ้า
๒. กิจกรรมการสำรวจข้อมูลครั้งที่ ๑
๓. กิจกรรมการสำรวจข้อมูลครั้งที่ ๒
๔. กิจกรรมการถ่ายทอดเทคโนโลยี
๕. กิจกรรมเผยแพร่งานวิจัย

ภาพร่างงานต้นแบบเสื้อผ้า เสื้อสตรี

แบบที่ 1

แบบที่ 2

แบบที่ 3

แบบที่ 4

เสื้อบุรุษ

แบบที่ 1

แบบที่ 2

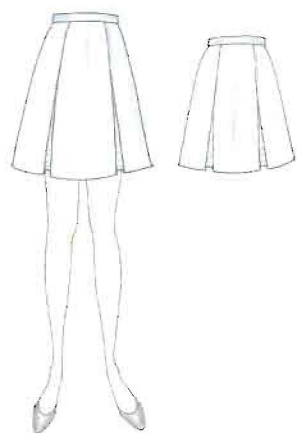
แบบที่ 3

แบบที่ 4

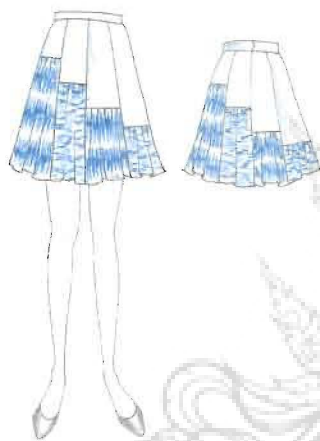
กระโปรง

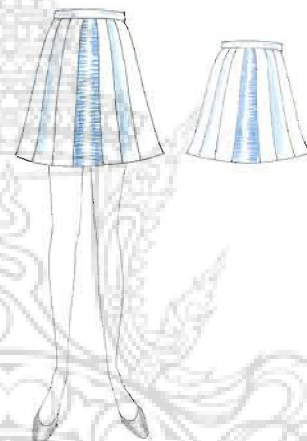
แบบที่ 1

แบบที่ 2

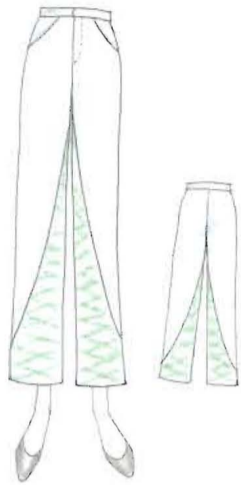
แบบที่ 3

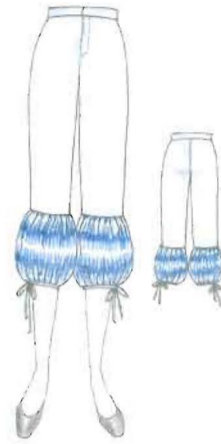
แบบที่ 4

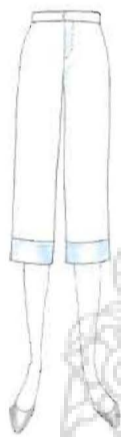
กางเกง

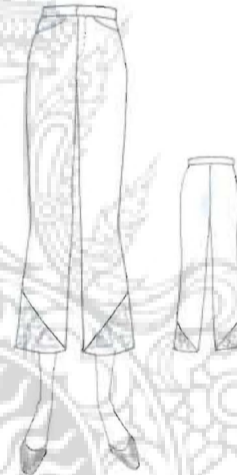
แบบที่ 1

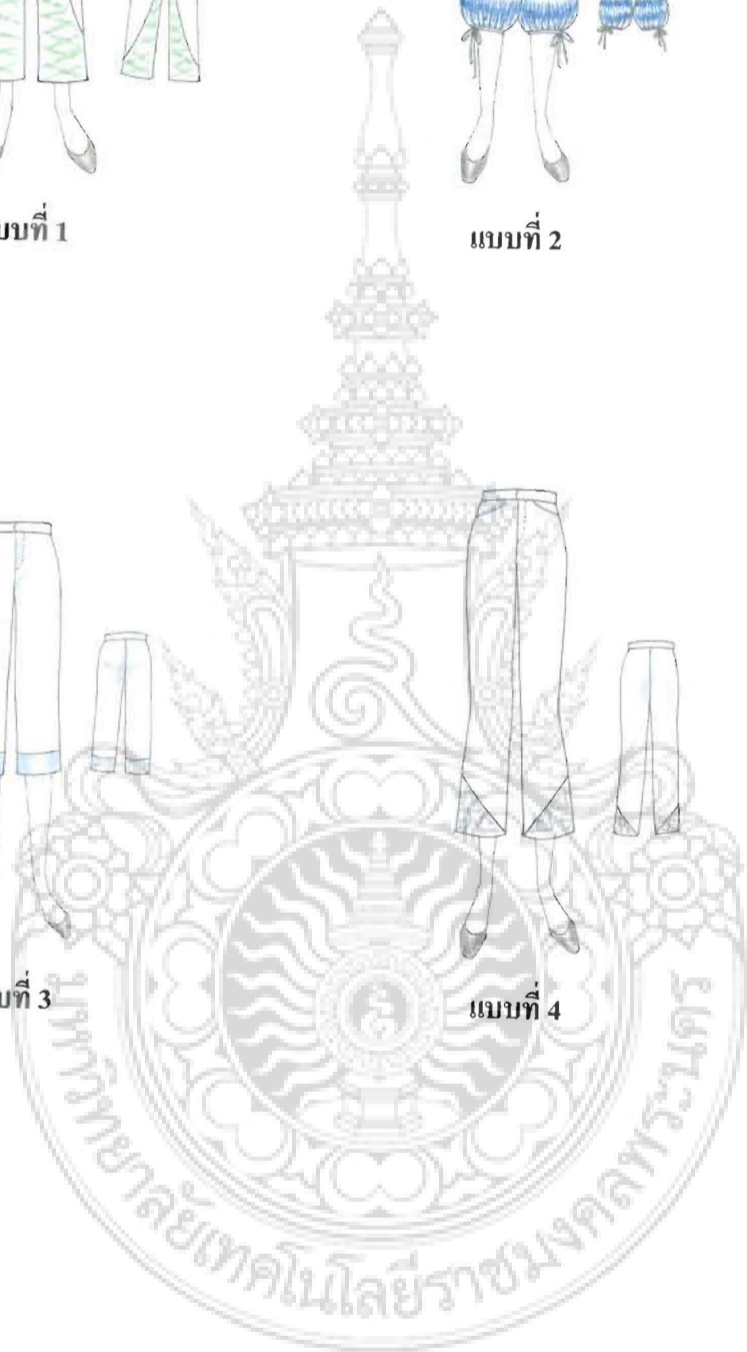
แบบที่ 2

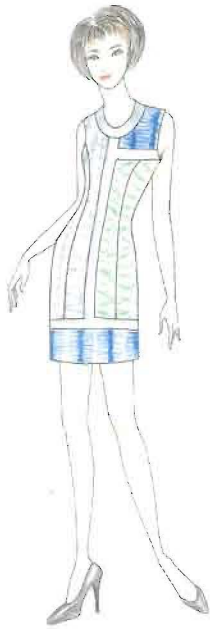
แบบที่ 3

แบบที่ 4

ชุดสตรี

แบบที่ 1

แบบที่ 2

แบบที่ 3

แบบที่ 4

กิจกรรมการสำรวจข้อมูลครั้งที่ ๑

บ้านท่าสว่าง บ้านประทุน บ้านแตร์ ผ้าทอดั้งเดิมที่จังหวัดสุรินทร์

กิจกรรมการสำรวจข้อมูลครั้งที่ ๒

อำเภอเมือง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสุรินทร์
บ้านแก่งใหญ่ จังหวัดสุรินทร์

กิจกรรมการถ่ายทอดเทคโนโลยี

อบรมที่บ้านตาถูก ตำบลตาถูก อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์
ระหว่างวันที่ ๑๖-๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑

กิจกรรมเผยแพร่งานวิจัย

นิทรรศการงานวันนักประดิษฐ์ที่อิมแพค เมืองทองธานี
ระหว่างวันที่ ๒-๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

การจัดนิทรรศการมหกรรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติประจำปี ๒๕๕๑
ที่ไบเทค บางนา
ระหว่างวันที่ ๘-๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๑